

EXPUNERE DE MOTIVE

Secțiunea 1 Titlul proiectului de act normativ

Lege privind Codul penal

Secțiunea a 2-a Motivul emiterii actului normativ

1. Descrierea situației actuale

Elaborarea și adoptarea unui nou Cod penal reprezintă un moment crucial în evoluția legislativă a oricărui stat. Decizia de a se trece la elaborarea unui nou Cod penal nu este o simplă manifestare a voinței politice, ci reprezintă, în egală măsură, un corolar al evoluției economico-sociale, dar și a doctrinei și jurisprudenței.

Profunde transformări în plan politic, social și economic, care au avut loc în societatea românească în cele aproape patru decenii care au trecut de la adoptarea Codului penal în vigoare, și mai ales în perioada de după 1989, nu lasă loc pentru nicio îndoială în privința necesității adoptării unui nou Cod penal.

Pornind de la aceste premise, pentru elaborarea proiectului noului Cod penal a fost constituită în cadrul Ministerului Justiției o comisie formată din cadre didactice universitare, judecători, procurori, cu participarea reprezentanților Consiliului Legislativ.

Decizia elaborării unui nou Cod penal are la bază o serie de neajunsuri existente în actuala reglementare, neajunsuri evidențiate atât de practică, cât și de doctrină.

Astfel, actualul regim sancționator penal reglementat de Codul penal în vigoare, supus unor frecvente intervenții legislative asupra diferitelor instituții, a condus la o aplicare și interpretare neunitară, lipsită de coerență, a legii penale, cu repercusiuni asupra eficienței și finalității actului de justiție.

De asemenea, decizia elaborării unui nou Cod penal a avut la bază neajunsurile Legii nr. 301/2004, semnalate de doctrină în intervalul de timp care a urmat publicării sale, dintre care cele mai importante sunt următoarele:

- în privința modelelor care au stat la baza reglementării, legiuitorul nostru s-a limitat la două modele principale - codul penal în vigoare și codul penal francez, îndepărtându-se astfel de tradiția de inspirație italo-austriacă dezvoltată sub imperiul Codului penal anterior;

- diferențierea infracțiunilor în crime și delikte, deși corectă din punct de vedere științific, a fost reglementată într-un mod defectuos, astfel încât ea creează probleme a căror soluție nu poate fi găsită în cuprinsul codului. Așa se întâmplă, de exemplu, cu privire la calificarea tentativei de crimă ca fiind crimă sau delict. Mai trebuie remarcat faptul că, în prezent, noțiunile de crimă și delict nu mai au o semnificație juridică nici pentru specialiști și, evident, nici pentru opinia publică. Reintroducerea lor în aceste condiții ar reprezenta doar o sursă de confuzie. Pentru a avea sens, distincția în plan penal ar trebui corelată cu adoptarea unor instituții corespunzătoare în plan procedural. Sistemele de drept în care există împărțirea în crime și delikte cunosc și instituții procedurale specifice care dau substanță acestei împărțiri, cum ar fi, spre exemplu, Curtea cu jurați. O astfel de instituție are ca fundament tradiția, experiența acumulată în timp și o anumită cultură juridică în spațiul civic. În lipsa acestora, instituția ar fi artificială, ineficace;

- Legea nr. 301/2004 reia o serie de prevederi deja declarate neconstituționale de către Curtea Constituțională, așa cum este cazul obligației reparării prejudiciului pentru dispunerea anumitor măsuri de individualizare a executării pedepsei - art. 108, 109 din Lege, al regimului plângerii prealabile în cazul infracțiunilor contra bunurilor aflate în proprietatea privată a statului - art. 266 alin. (6) din Lege etc. În plus,

numeroase alte prevederi pun probleme serioase de constituționalitate (de pildă, imunitatea penală a tuturor instituțiilor lor publice);

- reglementarea ierarhiei pedepselor principale în materia delictelor, prevăzută în art. 58 alin. (4) din Legea nr. 301/2004, nu își găsește reflectare în conținutul altor instituții. Astfel, din enumerarea legală rezultă că amenda este o sancțiune mai severă decât munca în folosul comunității. Pe această bază, și prin aplicarea dispozițiilor art. 35 alin.(2) din Lege, se ajunge la concluzia că tentativa la o infracțiune sancționată doar cu amendă va fi pedepsită cu munca în folosul comunității. Art. 69 din Lege prevede, însă, că în caz de sustragere cu rea-credință de la plata amenzii se poate aplica munca în folosul comunității;

- unele dintre instituțiile nou-introduse suprapuse reglementării regimului sancționator al minorilor, care a rămas clădită pe vechile principii, conduc la crearea unui regim sancționator mai sever în cazul minorului decât al majorului (de exemplu, în cazul amânării aplicării pedepsei sau al suspendării executării pedepsei aplicate minorului, dacă se aplică și obligația de a presta o muncă neremunerată);

- răspunderea penală a persoanei juridice a fost preluată din varianta inițială a Codului penal francez din 1994, variantă ce nu s-a dovedit viabilă și la care legiuitorul francez a renunțat parțial ulterior (de exemplu, sub aspectul clauzei speciale de răspundere a persoanei juridice);

- în privința părții speciale, se remarcă introducerea în textul Codului a numeroase prevederi din legislația specială, demers pe deplin justificat, însă acestea au fost în cea mai mare parte luate ca atare, fără a fi supuse unei selecții riguroase și cu atât mai puțin unei ameliorări a reglementării. Așa se face că paralelismele de reglementare existente actualmente între Cod și legislația penală specială au fost uneori transferate în interiorul Codului. În același timp, unele texte din legislația specială aduse în Codul penal au fost între timp abrogate sau modificate.

Elaborarea unui nou Cod penal este cerută și de necesitatea reșezării în limite normale a tratamentului sancționator. În acest sens, practica ultimului deceniu a demonstrat că nu mărirea exagerată a limitelor de pedeapsă este soluția eficientă pentru combaterea criminalității. Astfel, deși pedeapsa pentru furtul calificat este în legea în vigoare închisoarea de la 3 la 15 ani, această sancțiune legală - nemaîntâlnită în niciun alt sistem de drept din Uniunea Europeană - nu a dus la o scădere semnificativă a numărului acestor fapte. De altfel, în perioada anilor 2004-2006, aproximativ 80% dintre pedepsele aflate în curs de executare prin privare de libertate pentru furt și furt calificat erau de cel mult 5 ani închisoare, ceea ce indică faptul că instanțele de judecată nu au simțit nevoia să aplice sancțiuni spre limita superioară maximă prevăzută de lege (12 ani în cazul furtului simplu, respectiv 15 ani, 18 ani și 20 de ani în cazul furtului calificat). Pe de altă parte, intervalul extrem de larg dintre limita minimă și cea maximă a pedepsei (de la 1 la 12 ani, de la 3 la 15 ani, de la 4 la 18 ani) a dus în practică la soluții mult diferite în ceea ce privește pedepsele concret aplicate pentru fapte asemănătoare ori la pedepse mari pentru infracțiuni cu o pericolozitate scăzută, fapt care nu asigură caracterul previzibil al actului de justiție. Soluția de dorit nu este deci o majorare dusă la absurd a limitelor de pedeapsă, care nu face altceva decât să nesocotească ierarhia valorilor sociale într-o societate democratică (de exemplu, furtul unui autoturism ce valorează mai mult de 200.000 lei este sancționat de legea astăzi în vigoare la fel ca omorul). Într-un stat de drept, întinderea și intensitatea represiei penale trebuie să rămână în limite determinate, în primul rând, prin raportare la importanța valorii sociale lezate pentru cei care înfrâng pentru prima oară legea penală, urmând să crească progresiv pentru cei care comit mai multe infracțiuni înainte de a fi definitiv condamnați și cu atât mai mult pentru cei aflați în stare de recidivă. De aceea, limitele de pedeapsă prevăzute în partea specială trebuie corelate cu dispozițiile părții generale, care vor permite o agravare proporțională a regimului sancționator prevăzut pentru pluralitatea de infracțiuni.

Analiza Codului penal în vigoare pune în evidență un alt imperativ al noilor reglementări din partea specială, și anume simplificarea pe cât posibil a textelor de incriminare, evitarea suprapunerilor între diferitele incriminări și evitarea suprapunerilor cu textele părții generale. Astfel, în cazul în care o circumstanță este prevăzută în partea generală ca și circumstanță agravantă generală, ea nu mai trebuie reluată în conținutul incriminărilor din partea specială, urmând a se aplica textul general.

Pentru asigurarea unității în reglementarea infracțiunilor este necesară includerea în conținutul proiectului Codului penal a unor infracțiuni prevăzute în prezent în legi penale speciale și care au o mai mare frecvență în practica judiciară (infracțiuni la regimul circulației rutiere, infracțiuni informatice, infracțiuni de corupție etc.).

A astfel, în proiectul Codului penal trebuie introduse toate acele fapte incriminate în legi speciale, care merită în mod real o sancțiune penală, iar în aceste cazuri textul incriminator trebuie conceput astfel încât să se integreze organic în structura proiectului.

2. Schimbări preconizate

Răspunzând cerințelor procesului de monitorizare al Comisiei Europene, proiectul are ca punct de plecare necesitatea elaborării unui nou Cod penal, care să preia elementele ce pot fi menținute din Codul în vigoare și din Legea nr. 301/2004 și să le integreze pe baza unei concepții unitare alături de elemente preluate din alte sisteme de referință dar și din reglementările adoptate la nivelul Uniunii Europene pentru realizarea spațiului de libertate, securitate și justiție.

Proiectul noului Cod penal urmărește îndeplinirea următoarelor obiective:

1. crearea unui cadru legislativ coerent în materie penală, cu evitarea suprapunerilor inutile de norme în vigoare existente în actualul Cod penal și în legile speciale;
2. simplificarea reglementărilor de drept substanțial, menită să faciliteze aplicarea lor unitară și cu celeritate în activitatea organelor judiciare;
3. asigurarea satisfacerii exigențelor decurgând din principiile fundamentale ale dreptului penal consacrate de Constituție și de pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte;
4. transpunerea în cadrul legislativ penal național a reglementărilor adoptate la nivelul Uniunii Europene;
5. armonizarea dreptului penal material român cu sistemele celorlalte state membre ale Uniunii Europene, ca o premisă a cooperării judiciare în materie penală bazată pe recunoaștere și încredere reciprocă.

Prin atingerea obiectivelor menționate se va realiza racordarea legislației penale naționale la exigențele contemporane ale principiilor fundamentale ale dreptului penal.

De asemenea, în plan social, simplificarea reglementărilor de drept substanțial, coroborată cu modificările preconizate în proiectul Codului de procedură penală, ar trebui să conducă la asigurarea previzibilității legii penale, precum și la creșterea încrederii generale în actul de justiție penală.

În elaborarea proiectului s-a urmărit pe de o parte, valorificarea tradiției legislației penale române, iar pe de altă parte racordarea la curente de reglementare actuale ale unor sisteme juridice de referință în dreptul penal european. Aceste două direcții avute în vedere la elaborarea proiectului au putut fi conciliate tocmai prin analiza atentă a evoluției legislației penale române. Astfel, în valorificarea tradiției legislației noastre penale s-a pornit de la prevederile Codului penal din 1936, multe dintre ele menținute și de Codul penal în vigoare. Așa cum este cunoscut, codul din 1936 a avut două surse de inspirație principale – codul penal italian și codul penal din Transilvania (în esență, de inspirație austriacă). În același timp, este o realitate că, în prezent, reglementările penale cu cea mai largă influență în dreptul european aparțin în continuare spațiului german și italian. Convergența reglementărilor propuse de proiect cu cele din aceste legislații, și cu cele pe care ele le-au inspirat (dreptul spaniol, elvețian, portughez), a permis valorificarea creativă a tradiției naționale concomitent cu realizarea unor reglementări racordate la tendințele actuale ale dreptului penal european. Fidelitatea față de tradiția italo-germană nu presupune însă preluarea unor dispoziții din aceste legislații în forma în care ele se regăseau la momentul elaborării Codului penal din 1936, ci, dimpotrivă, luarea în considerare a evoluțiilor intervenite în aceste sisteme, a teoriilor și reglementărilor moderne dezvoltate între timp.

Pentru toate aceste considerente, membrii comisiei nu s-au raliat opțiunii comisiei de elaborare a Legii nr. 301/2004, care a adoptat modelul francez (abandonat de legiuitorul nostru penal în 1936) ca principală sursă de inspirație pentru reglementările nou introduse. Această orientare a comisiei de elaborare a proiectului nu a presupus însă în nici un caz ignorarea soluțiilor adoptate de alte sisteme europene, cum este cazul dreptului francez, belgian, olandez sau cel al unora dintre țările scandinave.

Au fost, în egală măsură, păstrate o serie de instituții specifice legislației penale române, unele introduse prin Codul penal în vigoare, care și-au dovedit funcționalitatea (spre exemplu, a fost menținută participația improprie, deși majoritatea legislațiilor operează în aceste ipoteze cu instituția autorului mediat). Nu în ultimul rând, au fost preluate din Legea nr. 301/2004, dar mai ales din anteproiectul întocmit de Institutul de Cercetări Juridice care a stat la baza elaborării proiectului respectivei legi, o serie de elemente în acord cu tendințele actuale ale legislațiilor penale europene (renunțarea la instituția pericolului social, consimțământul victimei etc.).

Proiectul noului Codului penal cuprinde, urmându-se structura consacrată, două părți: partea generală și partea specială.

Partea generală reunește regulile aplicabile ansamblului infracțiunilor reglementate de legislația penală, indiferent de natura acestora, delimitând cadrul general de aplicare a legii penale, definind infracțiunea, stabilind trăsăturile sale generale și elementele constitutive, reglementând totodată condițiile generale de tragere la răspundere penală, sancțiunile și modul lor de aplicare.

Partea specială, care cuprinde principalele infracțiuni, grupate în funcție de valorile sociale a căror ocrotire se realizează prin incriminare. Au fost avute în vedere, spre a fi incluse în partea specială a Codului, categoriile de infracțiuni cu care practica judiciară se confruntă în mod frecvent, cele prin care se aduce atingere unor valori sociale fundamentale pentru o societate democratică, dar și faptele a căror incriminare este impusă de dezvoltarea societății contemporane.

În ceea ce privește **partea specială**, sub aspectul sistematizării, s-a renunțat la structura codurilor penale anterioare, fiind reglementate mai întâi infracțiunile care aduc atingere persoanei și drepturilor acesteia și abia după aceea infracțiunile care aduc atingere atributelor statului. Această structură se regăsește la majoritatea codurilor europene recente Austria, Spania, Franța, Portugalia, etc. și reflectă concepția actuală privind locul individului și al drepturilor și libertăților acestuia în ierarhia valorilor care se bucură de protecție, inclusiv prin mijloace penale.

Prezentăm, în cele ce urmează, schimbările preconizate, aduse de reglementările cuprinse în partea generală, respectiv în partea specială a codului.

PARTEA GENERALĂ

TITLUL I al părții generale este consacrat legii penale și limitelor ei de aplicare.

2.1. Comisia, urmând modelul codurilor penale europene, și împărtășind și argumentele autorilor anteproiectului redactat de Institutul de Cercetări Juridice, a decis renunțarea la definirea scopului legii penale, definiție întâlnită doar în codurile penale din statele aflate în sfera de influență sovietică și justificată de imperative care nu își mai găsesc locul într-un stat democratic.

În același timp, codul acordă importanța cuvenită principiului legalității incriminării (art.1) și principiului legalității pedepsei (art. 2), devenite principii constituționale odată cu adoptarea Constituției din 1991. Pentru a atrage atenția asupra consecințelor ce decurg, atât pentru legiuitor cât și pentru practicieni, din fiecare dintre aceste principii – cu precădere interzicerea aplicării retroactive – s-a apreciat că este preferabilă reglementarea lor în două texte de lege distincte.

2.2. În privința **aplicării în timp a legii penale**, s-a impus completarea dispozițiilor privind aplicarea legii penale mai favorabile în cursul procesului cu prevederea din art. 5 alin.(2), referitoare la situația actelor normative neconstituționale, respectiv a ordonanțelor de urgență respinse sau aprobate cu modificări, dat fiind că aceste acte, deși își încetează – în tot sau în parte, după caz – activitatea, continuă să se aplice situațiilor juridice aflate la un moment dat sub imperiul lor, în măsura în care sunt mai favorabile. O reglementare a acestui gen de situații, se regăsește și în art. 2 alin. final din Codul penal italian (soluția legiuitorului italian fiind însă diferită, pentru că are la bază o reglementare constituțională diferită).

În contextul consacării explicite în Constituție a principiului separației puterilor în stat, o altă problemă care s-a cerut soluționată a fost stabilirea relației între principiul autorității de lucru judecat și aplicarea legii penale mai favorabile în cazul pedepselor definitive. În mod cert, principiul constituțional enunțat impune reducerea la minimum necesar a atingerilor aduse autorității de lucru judecat, astfel că o restrângere a acestei autorități se justifică doar în măsura în care ea are la bază tot un principiu de natură constituțională, cum este cazul principiului legalității pedepsei. În consecință, s-a optat pentru menținerea reglementării aplicării obligatorii a legii penale mai favorabile (art. 6) și renunțarea la aplicarea facultativă a acestei legi în cazul pedepselor definitive, aceasta din urmă neputând fi justificată prin raportare la principiul legalității.

În reglementarea aplicării obligatorii a legii penale mai favorabile au fost aduse o serie de modificări față de reglementarea actuală, menite a înlătura dificultățile de aplicare a textului. În acest sens, ipoteza măsurilor educative a primit o reglementare distinctă (art.6 alin.4), ele fiind sancțiuni principale și neputând fi asimilate

pedepselor complementare. De asemenea, s-a avut în vedere că legea mai favorabilă intervenită după condamnarea definitivă se apreciază în primul rând prin raportare la sancțiunea principală, chiar dacă pedeapsa complementară sau măsura de siguranță ar fi mai severă, astfel că pedepsele complementare din legea veche care au corespundent în legea nouă se execută în conținutul și limitele prevăzute de aceasta [alin.(5)]. Dacă însă legea nouă nu modifică pedeapsa principală, pedepsele complementare și măsurile de siguranță, prevăzute de ambele legi, se execută în limitele legii noi, dacă acestea din urmă sunt mai favorabile (alin.6).

2.3. În privința aplicării în spațiu a legii penale române (art. 8 – 14) s-a impus, de asemenea, operarea unor modificări. Astfel, în reglementarea principiului personalității, a fost introdusă cerința dublei incriminări, cerută de majoritatea doctrinei române și urmând unui model acceptat de majoritatea legislațiilor europene (§7 alin.2 C. pen. german, art.6 C. pen. elvețian, art. 5 alin.(1) pct.2 C. pen. olandez, art. 23 alin.(2) din Legea de organizare judecătorească din Spania), dar s-a considerat oportună limitarea acesteia la situația infracțiunilor de gravitate mică și medie, sancționate de lege cu închisoarea de cel mult 10 ani (o dispoziție similară conține și art. 113-6 alin.(2) C. pen. francez). De asemenea, pentru a evita încărcarea inutilă a organelor judiciare române cu cauze care nu vor putea fi soluționate niciodată datorită imposibilității instrumentării lor, s-a prevăzut ca o condiție de punere în mișcare a acțiunii penale autorizarea procurorului general al parchetului de pe lângă Curtea de apel. Cât privește principiul realității legii penale române, s-a decis aducerea în sfera sa de incidență a oricărei infracțiuni comise în străinătate contra Statului român, a unui cetățean român sau a unei persoane juridice române, pentru a evita situațiile în care s-ar impune intervenția legii penale române, dar aceasta nu este posibilă datorită neîncadrării infracțiunii în categoriile restrictive reglementate de legea în vigoare. S-au avut în vedere în acest context mai ales infracțiunile de criminalitate organizată care sunt comise în străinătate contra unui cetățean român ori contra statului român, fără a viza însă viața sau integritatea corporală a cetățeanului, respectiv siguranța națională (lipsire de libertate, trafic de minori, fraude informatice etc.). Noua reglementare nu va duce însă în practică, așa cum s-ar putea crede, la o extindere nejustificată a competenței legii penale române, căci punerea în mișcare a acțiunii penale rămâne condiționată de autorizarea procurorului general, care va aprecia oportunitatea unei proceduri în astfel de situații.

Cât privește principiul universalității, textul a fost complet reformulat, având în vedere că reglementarea din Codul penal în vigoare, deși pare a conferi o competență extrem de largă organelor judiciare române, nu a fost aplicată în practică în cele aproape patru decenii de la intrarea în vigoare a codului. Noua formulare a principiului universalității circumscrie mai exact sfera sa de incidență, limitând-o la situațiile în care intervenția legii penale române se impune în considerarea unor angajamente asumate în plan internațional. Astfel, competența universală a legii penale române va interveni în două ipoteze: cazul infracțiunilor pe care România s-a angajat să le reprime în temeiul unei convenții internaționale; cazul în care s-a refuzat extrădarea, când principiul *aut dedere aut iudicare* impune statului solicitat să instrumenteze cauza. O formulare similară a principiului universalității întâlnim și în alte legislații, cum este cazul: § 6-7 C. pen. german, art. 7 alin.(2) C. pen. elvețian (forma în vigoare de la data de 1 ianuarie 2007), art. 5 alin.(1) lit. e) și alin.(2) C. pen. portughez).

În fine, au fost aduse modificări importante și în ceea ce privește reglementarea în materia extrădării (art. 14). Sub aspect terminologic, în noua reglementare s-a renunțat la folosirea termenului de „convenție” în favoarea celui de „tratat” pentru a se realiza punerea de acord atât cu Convenția de la Viena din 1969 pentru dreptul tratatelor cât și cu Legea nr. 590/2003 privind tratatele, acte în cuprinsul cărora termenul de „tratat” reprezintă denumirea generică pentru actele juridice internaționale interstatale indiferent de denumirea dată acestora (convenție, acord etc.). Pe de altă parte textul a fost completat pentru a reglementa predarea către sau de către statul român a unei persoane în relațiile cu statele membre ale Uniunii Europene dar și predarea unei persoane către un tribunal penal internațional. În primul caz completarea se impune având în vedere Decizia – cadru a Consiliului Uniunii Europene nr. 2002/584/JAI din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre ale Uniunii Europene, prin care s-a materializat hotărârea luată în cadrul Consiliului European de la Tampere din 15 și 16 octombrie 1999, de înlocuire, între statele membre ale Uniunii Europene, a procedurii formale de extrădare, în cazul persoanelor care se sustrag executării unei pedepse privative de libertate, aplicată printr-o hotărâre de condamnare rămasă definitivă, cu o procedură de predare simplificată, respectiv, de a se accelera procedura formală de extrădare.

Decizia – cadru a Consiliului nr. 2002/584/JAI din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre UE este transpusă în dreptul român prin Titlul III din Legea nr.

302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, cu modificările și completările ulterioare, titlu care a intrat în vigoare de la 1 ianuarie 2007.

Cât privește predarea către un tribunal internațional, această procedură se deosebește fundamental de extrădare întrucât predarea unei persoane nu mai este acordată la cererea unui alt stat suveran, ci la cererea unui tribunal internațional, organizație la care, prin ratificarea statutului acesteia, statul solicitat este parte, cu toate drepturile și obligațiile aferente, inclusiv obligația de predare, iar România, prin Legea nr. 111/2002, a ratificat Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale.

TITLUL II este consacrat instituției infracțiunii.

2.4. Reglementarea dată acesteia reprezintă unul dintre principalele elemente de noutate aduse de prezentul proiect.

Având în vedere tradiția instaurată de codul penal în vigoare privind includerea unei definiții a infracțiunii într-un text al codului – deși în majoritatea legislațiilor o astfel de definiție nu există, ea fiind considerată ca intrând în competența doctrinei – s-a decis menținerea acestui model de reglementare și formularea definiției infracțiunii în art. 15.

Definiția propusă este însă substanțial modificată față de cea conținută în art. 17 din Codul penal în vigoare. Astfel, s-a renunțat la pericolul social ca trăsătură generală a infracțiunii, trăsătură specifică legislațiilor de inspirație sovietică, fără legătură cu tradițiile dreptului nostru penal. Renunțarea la reglementarea pericolului social – și implicit la categoria faptelor care nu prezintă pericolul social al infracțiunii – nu atrage după sine aducerea în sfera infracțiunii pedepsibile a unor fapte vădit lipsite de gravitate, căci situația acestora se va rezolva, în contextul reglementărilor unui nou Cod de procedură penală, pe baza principiului oportunității urmăririi penale, o asemenea soluție fiind tradițională în legislațiile europene occidentale.

Definiția infracțiunii propusă în art. 15 a ținut cont atât de tradiția dreptului penal român interbelic, cât și de reglementări europene care consacră o asemenea definiție în codul penal. În acest sens, este de subliniat că încă în 1923, profesorul Traian Pop definea infracțiunea ca o faptă antijuridică, imputabilă și sancționată de legea penală. Textul propus de proiect pornește de la această definiție doctrinară și, având în vedere și reglementarea din art. 14 al Codului penal grec, reține trei trăsături generale ale infracțiunii, acceptate de majoritatea sistemelor penale europene: prevederea în legea penală, caracterul nejustificat (antijuridic) și caracterul imputabil.

Prevederea faptei în legea penală presupune cerința ca fapta concret săvârșită, ce urmează a fi calificată ca infracțiune, să corespundă întru-totul descrierii pe care legiuitorul o face în norma de incriminare. Această corespondență se realizează atât în planul elementelor de factură obiectivă (acțiune, urmare, calitatea subiectului activ sau pasiv etc.) cât și al elementelor de factură subiectivă (forma de vinovăție). Așa de pildă, dacă se comite din culpă luarea unui bun al altuia, se va decide, prin raportare la infracțiunea de furt, că fapta comisă nu este prevăzută de legea penală, căci legiuitorul a incriminat luarea unui bun al altuia numai atunci când este săvârșită cu intenție.

Caracterul nejustificat al faptei prevăzute de legea penală presupune că aceasta nu este permisă de ordinea juridică, cu alte cuvinte are un caracter ilicit. Astfel, este posibil ca o faptă deși prevăzută de legea penală, să nu fie ilicită, întrucât săvârșirea ei este permisă de o normă legală. Spre exemplu,uciderea unei persoane în legitimă apărare corespunde întru-totul descrierii realizate de legiuitor în textul care incriminează omorul, dar fapta nu are caracter ilicit pentru că legea autorizează săvârșirea ei în condițiile date. Împrejurările care înlătură caracterul nejustificat al faptei sunt reglementate – sub denumirea de cauze justificative – într-un capitol distinct.

Ultima trăsătură generală a infracțiunii este caracterul imputabil. Pentru ca o faptă să atragă răspunderea penală, nu este suficient ca ea să corespundă descrierii realizate de legiuitor în norma de incriminare și să fie nejustificată, ci trebuie să poată fi imputată făptuitorului, adică acestuia să îi poată fi reproșată săvârșirea ei. Pentru ca această imputabilitate să poată fi adusă în discuție, sunt necesare anumite premise, și anume: făptuitorul să fi avut reprezentarea acțiunilor sau inacțiunilor sale și să poată fi stăpân pe ele (să nu fi acționat în condițiile iresponsabilității, intoxicației sau minorității); făptuitorul să fi avut posibilitatea să acționeze în conformitate cu cerințele legale (să nu fi fost constrâns la comiterea faptei prevăzute de legea penală); făptuitorul să fi avut reprezentarea caracterului ilicit al faptei (să nu se fi aflat în eroare). Cauzele care înlătură premisele imputabilității sunt reglementate distinct, sub denumirea de cauze de neimputabilitate.

Faptul că vinovăția nu mai apare menționată explicit în cuprinsul definiției infracțiunii nu înseamnă însă că aceasta și-a pierdut în vreun fel din importanță, ci doar că s-a dorit o clarificare a funcțiilor pe care ea le

îndeplinește în cadrul infracțiunii. De altfel în prezent este unanim admis că noțiunea de vinovăție are o dublă accepțiune: ea reprezintă în primul rând un sub-element al laturii subiective a infracțiunii, context în care se înfățișează sub forma intenției, a intenției depășite (praeterintenției) și a culpei; într-o a doua accepțiune, vinovăția apare ca trăsătură generală a infracțiunii. În noua reglementare, vinovăția, în prima sa accepțiune, joacă același rol, ca element în structura internă a faptei prevăzute de legea penală, prin prisma căruia se analizează concordanța faptei concret comise cu modelul descris de legiuitor în norma de incriminare. Cât privește a doua accepțiune, s-a considerat preferabilă consacarea unui termen distinct – imputabilitate – pentru a o defini, din mai multe rațiuni: a) evitarea unei confuzii terminologice cu vinovăția ca sub-element al laturii subiective, confuzie nefericită în condițiile în care, vinovăția privită ca trăsătură generală a infracțiunii, fie există, fie nu există, astfel încât nu prezintă nicio importanță delimitarea între intenție și culpă. Astfel, sub aspectul trăsăturii generale, o persoană, după cum este sau nu responsabilă penal, va acționa cu sau fără vinovăție, nefiind posibilă o diferențiere între intenție și culpă pe acest plan. Distincția intenție/culpă prezintă relevanță doar în planul încadrării juridice, adică doar sub aspectul de sub-element al laturii subiective. b) deplasarea abordării vinovăției ca trăsătură generală a infracțiunii, dinspre teoria psihologică înspre teoria normativă, îmbrățișată astăzi de majoritatea sistemelor penale europene (dreptul german, austriac, elvețian, spaniol, portughez, olandez etc.). Așa cum s-a mai menționat, potrivit teoriei normative, vinovăția ca trăsătură generală este privită ca un reproș, ca o imputare făcută infractorului pentru că a acționat altfel decât îi cerea legea deși a avut reprezentarea clară a faptei sale și deplină libertate în manifestarea voinței, ea neconfundându-se cu sub-elementul laturii subiective.

2.5. Pe baza acestei concepții privind trăsăturile esențiale ale infracțiunii a fost concepută și sistematizarea articolelor în Titlul II. Astfel, după enunțarea trăsăturilor esențiale ale infracțiunii, următoarele două articole (art. 16 și 17) sunt consacrate unor elemente care țin de prima trăsătură generală – prevederea faptei în legea penală. Este vorba de o reglementare ce privește elementul material al infracțiunii (reglementarea comisiunii prin omisiune) și respectiv de definirea elementului subiectiv (vinovăția). Așa cum am arătat, ambele sunt elemente prin prisma cărora se analizează concordanța între modelul descris de legiuitor în norma de incriminare și fapta concret săvârșită.

În ceea ce privește infracțiunea comisivă prin omisiune (art. 16), ea este recunoscută ca atare de doctrina și practica judiciară română, dar până în prezent nu există un text de lege care să o consacre. Asimilarea inacțiunii cu acțiunea, în absența unui text de lege, constituie o analogie în defavoarea inculpatului. Acesta este motivul pentru care unele sisteme juridice, cum este cazul *dreptului francez și belgian*, resping de principiu admiterea acestor infracțiuni. Majoritatea legislațiilor europene admit însă infracțiunile comise prin omisiune, dar includ în partea generală un text care precizează în ce condiții inacțiunea poate fi asimilată acțiunii. Așa se întâmplă în dreptul german (§ 13 C. pen.), spaniol (art. 11 C. pen.), portughez (art. 10 C. pen.), italian [art. 40 alin.(2)] etc. Este de menționat că și dreptul elvețian, aflat printre foarte puținele sisteme în aceeași situație cu dreptul român – în sensul că practica judiciară recunoștea existența infracțiunii comise prin omisiune în absența unui text legal – a consacrat de dată recentă o reglementare legală acestei instituții (art. 11 C. pen., în vigoare de la 1 ianuarie 2007).

Reglementarea propusă de proiect este inspirată de art. 11 C. pen. spaniol, și are în vedere cele două principale ipoteze în care inacțiunea poate fi asimilată acțiunii:

a) existența unei obligații legale sau contractuale de a acționa (spre exemplu, mama care refuză să îl mai alăpteze pe noul-născut în scopul de a-l ucide, iar victima decedează, sau funcționarul dintr-un penitenciar care refuză să ia măsurile necesare pentru a asigura tratamentul medical unui deținut ce suferă de o afecțiune gravă, iar deținutul decedează, vor răspunde pentru o infracțiune de omor sau omor calificat, după caz; la fel și persoana care are în întreținere contractuală o persoană imobilizată la pat și îi suprimă viața prin neacordare de hrană);

b) o acțiune anterioară a autorului, care a creat o stare de pericol pentru valoarea ocrotită și lezată ulterior ca efect al inacțiunii (proprietarul care lasă liber un animal periculos într-un parc, comite o acțiune prin care este pusă în pericol integritatea persoanelor aflate în acel spațiu public; dacă ulterior animalul rănește o persoană, proprietarul acestuia va răspunde pentru o infracțiune de vătămare corporală, în forma faptei comise prin omisiune).

În ceea ce privește vinovăția, s-a introdus dispoziția din alin.(1) al art. 17 în scopul de a se sublinia faptul că intenția și culpa se analizează în contextul faptei prevăzute de legea penală, ca elemente prin prisma cărora se evaluează concordanța între fapta concretă și modelul descris de legiuitor în norma de incriminare. De asemenea,

a fost consacrată explicit intenția depășită (praeterintenția) ca formă de vinovăție, ea fiind general acceptată de practică și de doctrină. În fine, a fost unificat regimul sancționator prevăzut pentru acțiunea și inacțiunea comisă cu aceeași formă de vinovăție [alin. (3) și (4)].

2.6. Capitolul al II-lea este consacrat **cauzelor justificative**, împrejurări care înlătură cea de-a doua dintre trăsăturile esențiale ale infracțiunii – caracterul nejustificat. Este vorba de împrejurări care operează *in rem*, efectele lor fiind extinse și asupra participanților.

În privința legitimei apărări, au fost avute în vedere atât opiniile exprimate în doctrină cât și experiența altor legislații (art. 15 C. pen. elvețian, art. 20 C. pen. spaniol, art. 122-5 C. pen. francez) și s-a renunțat la condiția pericolului *grav* generat de atac, gravitatea acestuia și a acțiunilor comise pentru înlăturarea sa fiind apreciate pe terenul proporționalității.

Exercitarea unui drept și îndeplinirea unei obligații are aceeași sferă de cuprindere ca și „ordinul sau autorizarea legii și comanda autorității legitime” consacrată de codul penal din 1936, reprezentând însă o formulare modernă a acestei cauze justificative, pentru care a optat majoritatea legislațiilor (art. 20 pct.7 C. pen. spaniol, art. 51 C. pen. italian, art. 36 C. pen. portughez etc.).

În fine, consimțământul persoanei vătămate a fost prevăzut ca o cauză justificativă, după modelul altor legislații (art. 50 C. pen. italian, art. 38 C. pen. portughez etc.). Consimțământul nu va opera însă ca o cauză justificativă în cazul acelor valori sociale de care persoana nu poate dispune, fie pentru că nu îi aparțin (spre exemplu, consimțământul unui soț dat pentru ca celălalt să încheie o nouă căsătorie nu este valabil, pentru că valoarea lezată nu îi aparține), fie pentru că ar duce la o pierdere totală și ireversibilă a valorii sociale (spre exemplu, consimțământul dat de victimă ca autorul să îi amputeze un picior, fără a exista o necesitate medicală în acest sens). De asemenea, consimțământul nu va produce efecte în cazul infracțiunilor contra vieții, atunci când legea îi exclude valoarea justificativă (spre exemplu, în cazul traficului de persoane).

2.7. Capitolul al III-lea este consacrat **cauzelor de neimputabilitate**, care înlătură cea de-a treia trăsătură esențială a infracțiunii – imputabilitatea. Cauzele de neimputabilitate sunt cauze personale, care nu se răsfrâng asupra participanților, de ele urmând a beneficia doar persoana care a acționat sub imperiul lor. Principalele modificări în această materie sunt:

a) Introducerea în această categorie – și nu în cea a cauzelor justificative – a excesului justificat de legitimă apărare sau stare de necesitate. Această abordare, acceptată de numeroase sisteme europene – § 33 și 35 C. pen. german, art. 16 alin.(2) și art.18 alin.(2) C. pen. elvețian (forma în vigoare de la 1 ianuarie 2007), art. 33 și 35 C. pen. portughez – se justifică prin aceea că în respectivele situații suntem în prezența unor cauze cu caracter personal, care nu se răsfrâng asupra participanților, spre deosebire de cauzele justificative. Dacă spre exemplu, două persoane aflate împreună comit o faptă în legitimă apărare depășind limitele unei apărări proporționale, însă numai una a acționat sub imperiul unei stări de tulburare, doar aceasta va beneficia de efectele excesului neimputabil, nu și cea care a depășit limitele apărării în deplină cunoștință de cauză.

b) Înlocuirea termenului de „betie” utilizat în codul în vigoare cu cel de „intoxicație”, acesta din urmă redând mai fidel și mai corect din punct de vedere medico-legal conținutul respectivei cauze. Termenul este folosit și de alte legislații (art. 20 pct.2 C. pen. spaniol).

c) reglementarea erorii, pe baza clasificării moderne care distinge între eroarea asupra elementelor constitutive ale infracțiunii și eroarea asupra caracterului interzis al actului. Această abordare este astăzi promovată de numeroase legislații europene (§ 16-17 C. pen. german, art. 14 C. pen. spaniol, art. 16-17 C. pen. portughez, art. 13 și 21 C. pen. elvețian, § 8 și 9 C. pen. austriac) și este în concordanță cu concepția proiectului privind trăsăturile esențiale ale infracțiunii. Dispozițiile alin.(1), (2) și (4) ale art. 30 privesc eroarea asupra elementelor constitutive ale infracțiunii, eroare care înlătură intenția, ca sub-element al laturii subiective. Această eroare înlătură și culpa dacă este invincibilă, respectiv lasă să subziste răspunderea penală pentru o faptă din culpă dacă eroarea este culpabilă, iar fapta este incriminată și în modalitatea respectivă. Spre exemplu, dacă o persoană, dorind să facă o glumă, îndreaptă spre o altă persoană o armă pe care o știa neîncărcată, deși în realitate nu era așa, și ucide victima, autorul nu va răspunde pentru o faptă intenționată de omor datorită erorii, dar va răspunde pentru o ucidere din culpă datorită faptului că această eroare îi este imputabilă.

Eroarea asupra caracterului ilicit al faptei este cea care înlătură imputabilitatea. Ea poate fi o eroare de fapt – autorul crede că se află în fața unui atac ce ar legitima o apărare, deși în realitate nu este așa (legitimă

apărare putativă), considerând astfel că poate comite fapta în mod licit – ori o eroare de drept extrapenal (autorul crede că o anumită normă din dreptul civil referitoare la transferul dreptului de proprietate îi conferă dreptul de a vinde un anumit bun, el comițând în realitate un abuz de încredere) sau penal. Eroarea asupra caracterului ilicit înlătură imputabilitatea doar atunci când este invincibilă. În situațiile în care această eroare este culpabilă ea poate fi valorificată doar ca o circumstanță atenuantă judiciară.

Din aceste considerente, alin.(1) al art.30 precizează că „nu constituie infracțiune fapta (...)”, nefiind folosită formularea „nu este imputabilă fapta (...)”, ca în cazul celorlalte cauze reglementate în acest capitol, căci eroarea asupra elementelor constitutive ale infracțiunii nu înlătură imputabilitatea, ci intenția (eventual și culpa) ca sub-element al laturii subiective. Din considerente legate de o mai bună sistematizare, s-a optat pentru reglementarea celor două forme ale erorii în cuprinsul aceluiași articol (după modelul art. 14 C. pen. spaniol).

d) renunțarea la reglementarea cazului fortuit. Într-adevăr, reglementarea legală a cazului fortuit nu se justifică, în condițiile în care pentru a înlătura existența infracțiunii este suficientă imposibilitatea subiectivă de prevedere. Astfel, dacă existența infracțiunii este exclusă în condițiile în care autorul nu a putut prevedea rezultatul (ceea ce înseamnă că nu există nici măcar o culpă fără prevedere, lipsind deci vinovăția), ce importanță mai are să constatăm că nici o altă persoană nu ar fi avut această posibilitate? Este de semnalat și faptul că nici dreptul francez, german, elvețian, portughez, sau olandez nu cunoaște o reglementare în materie, iar legiuitorul spaniol a renunțat în 1995 la dispozițiile anterioare din codul penal privitoare la cazul fortuit.

2.8. Capitolul al IV-lea este consacrat reglementării tentativei ca formă atipică a infracțiunii.

În această materie proiectul propune mai multe modificări, dintre care unele se referă la definiția legală a tentativei, iar altele la pedepsirea acesteia.

În alin.(1) al art. 31 din proiectul noului Cod penal se definește tentativa ca fiind „punerea în executare a intenției de a săvârși infracțiunea”, spre deosebire de Codul penal de la 1968 [art. 20 alin.(1)], în concepția căruia tentativa constă în „punerea în executare a hotărârii de a săvârși infracțiunea”. Această din urmă soluție promovată de legiuitor a ridicat ample discuții în doctrina și practica judiciară, deoarece prin „hotărârea de a săvârși infracțiunea”, unii autori au înțeles că tentativa se poate săvârși numai cu intenție directă, pe când alții au considerat că tentativa poate fi comisă și cu intenție indirectă. Pe aceleași poziții contradictorii s-au situat și instanțele de judecată în hotărârile pe care le-au pronunțat.

Formularea propusă de proiect înlătură această controversă și conduce la consacrarea fără echivoc a soluției conform căreia, în cazul tentativei, intenția poate fi directă sau indirectă.

A doua modificare vizează renunțarea la dispozițiile art. 20 alin.(2) Cod penal în vigoare. S-a considerat că aceste prevederi nu se justifică atâta vreme cât nu au relevanță motivele neproducerii rezultatului în cazul tentativei, ele putând fi de orice natură, dar independente de voința făptuitorului pentru a angaja răspunderea penală a acestuia. Reglementarea tentativei relativ improprie a fost socotită oportună de către redactorii Codului penal Carol II (de unde a fost preluată ulterior în Codul penal în vigoare), pentru a pune capăt discuțiilor referitoare la sancționarea sau nesancționarea așa-numitei *infracțiuni imposibile*. În prezent aceste chestiuni au fost definitiv tranșate, astfel încât nu se mai justifică menținerea textului în discuție. Tentativa relativ improprie nu este reglementată expres nici în legislațiile penale străine (Codul penal francez, Codul penal italian, Codul penal suedez, Codul penal german, Codul penal spaniol etc.).

În privința pedepsirii tentativei, au fost păstrate prevederile Codului penal în vigoare care reduce limitele speciale ale pedepsei cu 1/2 față de cele prevăzute de lege pentru infracțiunea consumată.

2.9. Capitolul al V-lea, intitulat Unitatea și pluralitatea de infracțiuni, conține mai multe modificări în raport cu reglementările cuprinse în Codul penal în vigoare. O primă modificare vizează denumirea capitolului. În Codul penal în vigoare acest capitol este denumit „Pluralitatea de infracțiuni”, în conținutul căruia se reglementează formele pluralității de infracțiuni, infracțiunea continuată și cea complexă, în această ordine. În proiect se modifică denumirea capitolului din „Pluralitatea de infracțiuni” în „Unitatea și pluralitatea de infracțiuni” pentru că în realitate se reglementează ambele instituții, dându-se prioritate infracțiunii continuate și acelei complexe în raport cu pluralitatea de infracțiuni.

2.10. În materia unității de infracțiune o primă modificare se referă la definiția legală a infracțiunii continuate în care a fost introdusă o nouă condiție și anume unitatea de subiect pasiv. Dreptul comparat oferă trei

soluții în privința compatibilității unității infracțiunii continuate cu pluralitatea de subiecți pasivi – incompatibilitate totală, compatibilitate totală și respectiv compatibilitate limitată la categoria infracțiunilor contra patrimoniului. Este preferabilă prima dintre aceste soluții, la care se realizează și proiectul, căci infracțiunea continuată a fost creată ca o excepție de la aplicarea tratamentului sancționator prevăzut pentru concursul de infracțiuni, și trebuie să rămână o excepție. Acceptarea compatibilității infracțiunii continuate cu pluralitatea subiecților pasivi deschide calea extinderii nejustificate a domeniului de incidență al acesteia în cazuri în care este în mod vădit vorba despre un concurs de infracțiuni, așa cum se întâmplă în prezent. O astfel de tentație va fi cu atât mai mare în viitor, în condițiile înăsprirea tratamentului sancționator prevăzut de lege pentru concursul de infracțiuni, astfel că soluția propusă de proiect își găsește pe deplin justificarea.

A doua modificare are în vedere definiția infracțiunii complexe la care expresia „ca element sau circumstanță agravantă”, se înlocuiește cu expresia „ca element constitutiv sau ca element circumstanțial agravat”, modificare cerută de doctrina penală.

A treia modificare vizează stabilirea pedepsei în cazul infracțiunii continuate. Dacă potrivit Codului penal în vigoare [art. 42 alin.(1)] infracțiunea continuată se sancționează cu pedeapsa principală prevăzută de lege pentru infracțiunea săvârșită, la care se poate adăuga un spor similar cu cel de la concursul de infracțiuni, în proiect se prevede că pedeapsa pentru infracțiunea continuată săvârșită se poate majora cu cel mult 3 ani în cazul pedepsei închisorii, respectiv cu cel mult o treime în cazul pedepsei amenzii. Se justifică un asemenea mod de a raționa întrucât la infracțiunea continuată chiar dacă există o pluralitate de acte similare, toate au la bază o rezoluție unică, pe când la concurs de infracțiuni identificăm mai multe hotărâri infracționale. În privința pedepsei în cazul infracțiunii complexe praeterintenționate, s-a instituit regula că „dacă s-a produs numai rezultatul mai grav al acțiunii secundare, se aplică pedeapsa prevăzută de lege pentru infracțiunea consumată. Această soluție legislativă vine să confirme, ceea ce practica judiciară și doctrina penală au promovat, în urma unui efort de interpretare a normei de incriminare a unor astfel de fapte.

2.11. Referitor la formele pluralității de infracțiuni, spre deosebire de Codul penal în vigoare, proiectul reglementează trei forme ale pluralității de infracțiuni reținute în doctrina penală și confirmate de practica judiciară și anume: concursul, recidiva și pluralitatea intermediară de infracțiuni.

În art. 37 din proiect se definește concursul real de infracțiuni făcându-se precizarea că infracțiunile concurente sunt săvârșite „prin acțiuni sau inacțiuni distincte”, aceasta pentru a răspunde precizărilor făcute în doctrina penală în materia concursului real de infracțiuni.

În privința pedepsei principale, în caz de concurs de infracțiuni, s-a optat pentru sistemul absorbției în ipoteza în care pentru una dintre infracțiunile concurente s-a aplicat pedeapsa detențiunii pe viață, respectiv cumulul juridic în cazul în care pentru infracțiunile concurente s-au aplicat numai pedepse cu amenda ori o pedeapsă cu închisoarea și alta cu amenda.

Dacă s-au stabilit numai pedepse cu închisoarea operează cumulul juridic, la fel ca în Codul penal în vigoare, cu deosebirea că la pedeapsa cea mai grea se adaugă un spor care nu poate fi mai mare de 1/2 din totalul celorlalte pedepse stabilite, cu condiția ca pedeapsa astfel rezultată să nu depășească maximumul general al pedepsei închisorii.

Nu în ultimul rând, în materia sancționării concursului a fost introdusă o dispoziție de excepție, care permite ca în situația comiterii mai multor fapte deosebit de grave, instanța să poată aplica pedeapsa detențiunii pe viață, chiar dacă aceasta nu a fost stabilită pentru niciuna dintre infracțiunile concurente. Spre exemplu, autorul a comis 4 fapte de viol sau tâlhărie urmate de moartea victimei și pentru fiecare instanța a stabilit câte o pedeapsă de 20 de ani. Aplicând sistemul clasic de sancționare a concursului, s-ar putea adăuga la pedeapsa cea mai grea un spor de cel mult 10 ani, cu toate că față de numărul și gravitatea infracțiunilor comise se justifică aplicarea detențiunii pe viață. De aceea, art. 38 alin.(2) oferă judecătorului această posibilitate, urmând a se aprecia de la caz la caz dacă o asemenea opțiune este sau nu justificată.

În reglementarea recidivei identificăm, în proiect, elemente noi atât în ceea ce privește definirea și termenii recidivei, cât și referitor la pedeapsă.

Caracterul temporar al recidivei este evidențiat chiar în definirea acestei forme a pluralității de infracțiuni. Termenii recidivei au fost modificați (limitele acestora au crescut) pentru a califica drept recidivist numai acea persoană condamnată care a săvârșit noi infracțiuni de un anumit grad de pericol social..

În materia tratamentului sancționator reglementarea a fost simplificată, recurgându-se la un cumul aritmetic în cazul recidivei postcondamnatorii, respectiv la majorarea legală a limitelor speciale de pedeapsă cu jumătate în cazul recidivei postexecutorii.

Pentru ipoteza în care termenul al doilea al recidivei este alcătuit dintr-un concurs de infracțiuni, a fost stabilit un algoritm de aplicare a pedepsei diferit de cel existent astăzi, aplicându-se mai întâi dispozițiile referitoare la concurs și apoi cele incidente în cazul recidivei. Acest tratament este aplicabil chiar dacă numai una dintre infracțiunile concurente se află în stare de recidivă, restul fiind în pluralitate intermediară, deoarece calitatea de recidivist trebuie să atragă tratamentul specific acestei forme de pluralitate. În același timp, tratamentul sancționator propus este mai puțin sever decât cel care ar rezulta din aplicarea mai întâi a dispozițiilor privind recidiva sau pluralitatea intermediară pentru fiecare infracțiune în parte și apoi regulile referitoare la concursul de infracțiuni.

A fost consacrată și în materia recidivei postcondamnatorii, cu titlu de excepție, posibilitatea aplicării detențiunii pe viață chiar dacă pedepsele stabilite constau în închisoare, atunci când numărul și gravitatea faptelor comise ar justifica acest lucru.

2.12. În Capitolul al VI-lea – Autorul și participanții – proiectul corectează greșeala din Codul penal în vigoare care enumără pe autor, alături de instigatori și complici, ca participant la infracțiune, deși între aceștia există o deosebire calitativă; autorul comite în mod nemijlocit fapta prevăzută de legea penală, iar instigatorii și complicii i săvârșesc fapta în mod mijlocit prin autor.

Proiectul, ca și Codul penal în vigoare, reglementează participația penală prin referire la „fapta prevăzută de legea penală” și nu prin raportarea activității autorului, instigătorilor și complicilor la infracțiune, așa cum apreciază unii autori de drept penal.

Proiectul aduce o reglementare explicită a coautoratului, cerută de doctrină și practică și întâlnită și în alte legislații (spre exemplu, art. 28 C. pen. spaniol). De asemenea, proiectul păstrează instituția participației improprii, devenită tradițională în dreptul nostru și care s-a dovedit funcțională fără dificultăți în practică, în detrimentul teoriei autorului mediat. Reglementarea participației improprii a fost însă completată cu prevederile referitoare la coautorat.

TITLUL III al părții generale reglementează pedepsele.

2.13. În reglementarea sistemului pedepselor principala preocupare a fost aceea de a crea un mecanism care, prin flexibilitate și diversitate, să permită alegerea și aplicarea celor mai adecvate măsuri, pentru a putea asigura în acest fel atât o constrângere proporțională în raport cu gravitatea infracțiunii săvârșite și pericolozitatea infractorului cât și o modalitate eficientă de recuperare socială a infractorului.

O asemenea abordare este susținută pe de o parte de reglementările similare din majoritatea codurilor penale europene (a se vedea noua parte generală a Codului penal elvețian, în vigoare de la 1 ianuarie 2007, Codul penal spaniol, Codul penal francez), care în ultimul deceniu au manifestat o preocupare constantă în acest sens, dar și de realitățile practicii judiciare care, deși a evidențiat în perioada postdecembristă o infracționalitate din ce în ce mai variată sub aspectul modalităților faptice de comitere, a motivelor ori a scopurilor urmărite, nu a avut la dispoziție un sistem sancționator adaptat acestor noi realități.

Sistemul pedepselor este reglementat în Titlul III și este structurat pe capitole și secțiuni:

- a) *Capitolul I* Categoriile pedepselor (art. 53 - art. 55);
- b) *Capitolul al II-lea* Pedepsele principale:
 - Secțiunea 1 - Detențiunea pe viață (art. 56 - art. 59);
 - Secțiunea a 2-a - Închisoarea (art. 60);
 - Secțiunea a 3-a - Amenda (art. 61 - art. 64);
- c) *Capitolul al III-lea* Pedeapsa accesorie și Pedepsele complementare:
 - Secțiunea 1 -Pedeapsa accesorie (art. 65),
 - Secțiunea a 2-a - Pedepsele complementare (art. 66 - art. 70);
- d) *Capitolul al IV-lea* Calculul duratei pedepselor (art. 71 - art. 73);
- e) *Capitolul al V-lea* Individualizarea pedepselor:
 - Secțiunea 1 - Dispoziții generale (art. 74);
 - Secțiunea a 2-a - Circumstanțele atenuante și agravante (art. 75 - art. 79);

- Secțiunea a 3-a - Renunțarea la aplicarea pedepsei (art. 80 - art. 82);
- Secțiunea a 4-a - Amânarea aplicării pedepsei (art. 83 - art. 90);
- Secțiunea a 5-a - Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere (art. 91 - art. 98);
- Secțiunea a 6-a - Liberarea condiționată (art. 99 - art. 106).

2.14. În ceea ce privește **categoriile pedepselor**, proiectul le menține pe cele din codul penal în vigoare însă procedează la o altă sistematizare folosind drept criteriu ordinea în care acestea, odată aplicate, urmează să se execute. De aceea, noua reglementare a categoriilor de pedeapsă începe cu pedepsele principale, continuă cu pedepsele accesorii și se încheie cu pedepsele complementare, iar ca elemente de noutate, în categoria pedepselor complementare a fost diversificat conținutul pedepsei interzicerii unor drepturi și a fost introdusă o nouă pedeapsă constând în afișarea sau publicarea hotărârii definitive de condamnare.

2.15. În materia **pedepselor principale**, pentru consecvență, proiectul definește fiecare dintre cele trei pedepse principale și nu doar pedeapsa amenzii așa cum se întâmplă în codul penal în vigoare.

De asemenea, s-a renunțat la dispozițiile actuale din codul penal privitoare la regimul general al executării pedepselor privative de libertate, la regimul de detenție și cele privitoare la regimul de muncă, întrucât acestea fac obiectul legii de executare a pedepselor unde de altfel sunt deja reglementate.

Instituția liberării condiționate nu mai este reglementată în capitolul privitor la pedepsele principale, ci în capitolul privind individualizarea pedepsei, rațiunea noii sistematizării fiind aceea că liberarea condiționată reprezintă o formă de individualizare a executării pedepsei.

2.16. Reglementarea pedepsei detențiunii pe viață nu a suferit modificări semnificative față de codul penal în vigoare, însă s-a renunțat la interdicția absolută a neaplicării acestei pedepse în cazul inculpaților care au împlinit vârsta de 60 de ani până la pronunțarea hotărârii de condamnare. Pentru a asigura posibilitatea unei cât mai bune individualizări în raport de particularitățile diferitelor situații concrete care pot apărea în practică s-a dat posibilitatea instanței de judecată să aprecieze, ținând seama de criteriile generale de individualizare a pedepsei - unul dintre aceste criterii fiind personalitatea, nivelul de educație, vârsta și starea de sănătate - dacă într-un caz concret se impune sau nu aplicarea pedepsei detențiunii pe viață. O modificare în același sens și având la bază aceleași rațiuni privește renunțarea la înlocuirea obligatorie a pedepsei detențiunii pe viață cu pedeapsa închisorii când condamnatul a împlinit vârsta de 60 de ani.

Obligativitatea înlocuirii detențiunii pe viață cu închisoarea, din actuala reglementare, condiționată exclusiv de vârsta condamnatului este criticabilă întrucât nu se ține seama în nici un fel de conduita condamnatului în timpul executării pedepsei și în plus, dacă partea din detențiune executată este cel puțin egală cu durata închisorii cu care s-a făcut înlocuirea, este obligatorie eliberarea condamnatului pentru executarea pedepsei închisorii la termen, deși este evident că nu aceasta a fost intenția legiuitorului. Potrivit Codului penal în vigoare, o persoană în vârstă de 35 de ani condamnată la pedeapsa detențiunii pe viață ar trebui eliberată în mod obligatoriu în momentul împlinirii vârstei de 60 de ani întrucât pedeapsa închisorii de 25 de ani, cu care s-a înlocuit detențiunea pe viață, se constată ca fiind executată.

2.17. În proiectul codului penal **pedeapsa amenzii** cunoaște o nouă reglementare dar și o sferă de aplicare semnificativ lărgită față de codul penal în vigoare, prin creșterea numărului infracțiunilor ori a variantelor acestora pentru care amenda poate fi aplicată ca pedeapsă unică dar mai cu seamă ca pedeapsă alternativă la pedeapsa închisorii (aproximativ 60 în codul actual – aproximativ 175 în proiect).

Un prim element de noutate constă în calcularea amenzii prin sistemul zilelor amendă, care, prin mecanismul de determinare a cuantumului, asigură o mai bună individualizare a pedepsei concret aplicate atât sub aspectul proporționalității, exprimat în numărul zilelor-amendă, cât și al eficienței, prin determinarea valorii unei zile-amendă ținând seama de situația patrimonială a condamnatului. Acest sistem folosește două elemente esențiale pentru determinarea cuantumului amenzii și anume: numărul zilelor-amendă, care exprimă gravitatea infracțiunii săvârșite și pericolozitatea infractorului, considerent pentru care numărul acestora se stabilește pe baza criteriilor generale de individualizare a pedepsei, și valoarea unei zile-amendă, care reprezintă suma de bani corespunzătoare unei zile-amendă ce se determină ținând seama de situația materială a condamnatului și de obligațiile legale ale acestuia față de persoanele aflate în grija sa. Odată stabilite, numărul zilelor-amendă se

înmulțes-te cu valoarea unei zile-amendă iar rezultatul obținut reprezintă suma pe care condamnatul a fost obligat să o plătească cu titlul de amendă. Acest sistem de aplicare a pedepsei amenzii este întâlnit în codurile penale din Germania (§ 40), Spania (art. 50), Franța (art. 131-5), Portugalia (art. 47), Elveția (art. 34, în vigoare de la 1 ianuarie 2007), Suedia (cap. 25, secțiunea 1), Finlanda (cap. 2 secțiunea 4) și a fost preluat și de Legea nr. 301/2004.

Proiectul stabilește limitele generale ale numărului zilelor-amendă între 15 zile și 400 de zile iar cele ale valorii unei zile-amendă între 10 lei și 500 lei. În privința limitelor speciale, variabile progresiv sunt doar limitele numărului zilelor-amendă care, ca și în actualul cod penal, se determină în raport de modul în care norma de incriminare prevede amenda ca pedeapsă unică ori alternativ cu pedeapsa închisorii de o anumită durată.

Al doilea element de noutate constă în posibilitatea fie de a majora limitele speciale ale pedepsei amenzii, fie de a aplica amenda cumulativ cu pedeapsa închisorii, atunci când prin infracțiunea săvârșită s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial. Rațiunea introducerii acestei reglementări este explicată de necesitatea de a consacra mijloace de constrângere penală eficiente care să nu presupună majorarea duratei pedepsei închisorii. În ultimul deceniu și jumătate fenomenul infracțional s-a amplificat ca urmare a creșterii considerabile a numărului infracțiunilor contra patrimoniului ori a celor susceptibile de a aduce beneficii patrimoniale infractorilor iar în fața acestei realități până acum, în planul politicii penale, s-a considerat ca fiind oportună și suficientă majorarea semnificativă a pedepsei închisorii pentru aceste infracțiuni efectul nefiind nici pe departe cel scontat. Reversul unei asemenea abordări a dus la apariția unor pedepse cu închisoarea disproporționate în raport cu importanța valorii sociale protejate de legea penală și locul acesteia în cadrul ierarhiei valorilor ocrotite penal, ajungându-se astfel la cazuri în care pedeapsa pentru anumite infracțiuni contra patrimoniului să fie egală cu cea prevăzută pentru unele infracțiuni contra vieții.

Pentru a asigura mijloacele juridice necesare și eficiente în prevenirea și sancționarea acestei categorii de infracțiuni prin care s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial, pe fondul diminuării semnificative a duratei pedepsei cu închisoarea așa cum se observă în partea specială a proiectului, s-a optat pentru soluția introducerii posibilității aplicării și a unei constrângeri de ordin patrimonial, atunci când instanța apreciază că o asemenea sancțiune este necesară și contribuie la o mai bună individualizare a pedepsei. Astfel, în cazul în care pentru infracțiunea săvârșită, prin care s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial, legea prevede numai pedeapsa amenzii, sau pedeapsa amenzii este prevăzută alternativ cu pedeapsa închisorii dar instanța optează pentru aplicarea amenzii, limitele speciale ale acesteia se pot majora cu o treime. Dacă în schimb legea prevede pentru infracțiunea comisă numai pedeapsa cu închisoarea, sau pedeapsa închisorii alternativ cu pedeapsa amenzii dar instanța optează pentru aplicarea pedepsei cu închisoarea, instanța va putea aplica pe lângă pedeapsa închisorii, atunci când va considera necesar, și pedeapsa amenzii care va însoți astfel pedeapsa închisorii. Durata pedepsei închisorii și quantumul pedepsei amenzii vor fi stabilite pe baza criteriilor de individualizare a celor două pedepse între limitele speciale prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită.

Posibilitatea aplicării unei amenzi alături de pedeapsa închisorii pentru aceeași faptă nu reprezintă o premieră pentru legislația noastră penală, fiind întâlnită în Codul penal din 1936 [art. 25 pct.5 și art. 52 alin.(1)] iar în prezent este consacrată și în dreptul francez (art. 131-2, 131-5 C. pen.), olandez [art. 9 alin.(3) C. pen.], italian [art. 24 alin.(2)], elvețian (art. 50), german (§ 41), reglementarea propusă fiind inspirată de prevederile codului german.

Un alt element de noutate apare în reglementarea înlocuirii pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii ori a executării pedepsei amenzii prin prestarea unei munci în folosul comunității. Reglementarea în vigoare prevede că sustragerea cu rea-credință a condamnatului de la plata amenzii conduce la înlocuirea pedepsei amenzii cu închisoarea, dar acest lucru este posibil numai dacă infracțiunea pentru care s-a pronunțat condamnarea prevede pedeapsa amenzii alternativ cu pedeapsa închisorii. În cazul în care infracțiunea săvârșită este sancționată numai cu amenda sau nu se face dovada sustragerii cu rea-credință de la plata amenzii la care a fost condamnat, instituția înlocuirii amenzii devine inoperabilă. De asemenea, dacă cel condamnat, deși de bună-credință, nu poate executa pedeapsa amenzii și nici nu are bunuri care să poată fi executate silit nu va suporta în final nici un fel de constrângere ca efect al infracțiunii comise.

Pentru a înlătura aceste neajunsuri ale reglementării actuale, în cazul neexecutării amenzii cu rea-credință, se trece mai întâi la executarea silită a condamnatului și dacă nici în acest fel nu se poate obține contravaloarea amenzii, din cauza relei credințe a condamnatului, care și-a diminuat ori înstrăinat bunurile care puteau fi executate silit, instanța procedeză la înlocuirea pedepsei amenzii cu pedeapsa închisorii prin transformarea

zilelor de amendă stabilite prin hotărârea inițială de condamnare în zile de închisoare. În acest fel dispare inconvenientul din reglementarea actuală care permitea înlocuirea amenzii cu închisoarea numai dacă aceasta din urmă era prevăzută de norma de încriminare. O dispoziție similară regăsim, spre exemplu, în art. 36 alin.(1) C. pen. elvețian (forma în vigoare de la 1 ianuarie 2007) sau art. 49 C. pen. portughez.

În ipoteza în care condamnatul este de bună credință însă se află în imposibilitatea de a executa în tot sau în parte pedeapsa amenzii și nici nu poate fi executat silit din motive neimputabile, instanța, cu consimțământul prealabil al condamnatului, înlocuiește zilele de amendă cu un număr corespunzător de zile de muncă în folosul comunității. Reglementată în acest fel munca în folosul comunității apare, sub aspectul naturii juridice, ca o formă substitutivă de executare a pedepsei amenzii în cazul persoanelor de bună credință insolvabile care consimt la executarea pedepsei amenzii în această modalitate. Până la executarea integrală a obligației de muncă în folosul comunității aceasta poate înceta, dacă persoana condamnată achită suma de bani corespunzătoare zilelor de amendă rămase neexecutate, ori poate fi transformată în privare de libertate prin înlocuirea zilelor de amendă neexecutate în zile de închisoare, dacă persoana condamnată fie nu execută munca în folosul comunității în condițiile stabilite de instanță fie săvârșește o nouă infracțiune. Dispoziții similare conțin art. 36 alin.(3) lit. c) C. pen. elvețian, art. 53 C. pen. spaniol, art. 48 C. pen. portughez.

2.18. În materia pedepsei accesorii și a pedepselor complementare, proiectul codului penal urmărește să asigure judecătorului o paletă largă de măsuri care, prin flexibilitate și diversitate, să permit o cât mai bună individualizare judiciară. În acest sens, în legătură cu interzicerea exercitării unor drepturi, noua reglementare, pe de o parte, extinde considerabil libertatea judecătorului în alegerea acestora, iar pe de altă parte, lărgeste sfera drepturilor a căror exercitare poate fi interzisă cu titlu de pedeapsă accesorie sau complementară.

În plus, în categoria pedepselor complementare este introdusă o nouă specie de pedeapsă, respectiv publicarea hotărârii definitive de condamnare.

2.19. Pedeapsa accesorie cunoaște o reglementare diferită față de cea actuală, atât sub aspectul modului de aplicare cât și sub aspectul conținutului, după cum aceasta însoțește pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii.

Pedeapsa accesorie în cazul pedepsei detențiunii pe viață este reglementată similar cu dispozițiile în vigoare și se aplică de drept, prin efectul legii, iar sub aspectul conținutului poartă asupra a 6 drepturi expres prevăzute (dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice; dreptul de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat; dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României; dreptul de a alege; drepturile părintești; dreptul de a fi tutore sau curator).

Pedeapsa accesorie în cazul pedepsei închisorii își păstrează caracteristicile esențiale din reglementarea în vigoare însă sfera pedepsei accesorii obligatorii, constând în interzicerea exercitării unor drepturi ca urmare a aplicării unei pedepse privative de libertate, a fost redusă, în timp ce sfera pedepsei accesorii facultative, constând în interzicerea exercitării unor drepturi atunci când instanța consideră necesar, a fost semnificativ extinsă.

2.20. Pedeapsa accesorie obligatorie constă în interzicerea exercitării drepturilor de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice, ori de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat, iar rațiunea pentru care s-a menținut îngrădirea acestora prin efectul legii se explică prin vădita incompatibilitate dintre starea de persoană condamnată aflată în executarea unei pedepse privative de libertate și exigențele cerute pentru reprezentarea sau slujirea interesului public.

Acest temei nu mai este la fel de convingător în cazul dreptului de a alege, drepturilor părintești ori a dreptului de a fi tutore sau curator, fapt pentru care acestea au fost excluse din conținutul pedepsei accesorii obligatorii rămânând instanței posibilitatea de a interzice exercitarea acestora ca pedeapsă accesorie facultativă.

Un argument în plus a reprezentat și practica Curții Europene a Drepturilor Omului care, prin decizii de speță, a subliniat anumite exigențe privitoare la condițiile de restrângere a exercitării drepturilor părintești ori a dreptului de a alege, drepturi aflate sub protecția Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

În legătură cu interzicerea exercitării drepturilor părintești legiuitorul, în urma hotărârii pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în cauza Sabou și Pircălab contra România, a intervenit operând modificările necesare în materie prin Legea nr. 278/2006, stabilind că interzicerea nu mai operează de drept ci

rămâne instanței sarcina de a aprecia necesitatea acestei sancțiuni, reglementări ce au fost preluate, sub o altă formă și de proiect.

În ceea ce privește însă interzicerea exercitării dreptului de a alege, care în prezent se aplică de drept cu titlu de pedeapsă accesorie pe durata executării oricărei pedepse privative de libertate, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis, prin hotărârea pronunțată de Marea Cameră la 6 octombrie 2005 în cauza Hirst împotriva Marii Britanii (nr. 2), că interzicerea generală și nediferențiată a dreptului de vot al deținuților, dacă este aplicabilă de drept tuturor deținuților condamnați ce se află în executarea pedepsei, indiferent de durata pedepsei principale și independent de natura sau de gravitatea infracțiunii pe care au comis-o și de situația lor personală, este incompatibilă cu articolul 3 din Protocolul 1 la Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertății lor Fundamentale. Ținând seama de argumentele Curții, ca și în cazul interzicerii drepturilor părintești, reglementarea din proiect introduce dreptul de a alege în sfera pedepsei accesorii facultative lăsând astfel instanței libertatea de a aprecia dacă, față de natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana infractorului, această pedeapsă este necesară.

2.21. Pedeapsa accesorie facultativă constă în interzicerea exercitării, pe durata executării unei pedepse privative de libertate, a acelor drepturi pe care judecătorul a considerat necesar să le interzică persoanei condamnate cu titlu de pedeapsă complementară. De la această regulă sunt exceptate: dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice; dreptul de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat, care intră în conținutul pedepsei accesorii obligatorii și care se execută chiar dacă nu au fost interzise cu titlul de pedeapsă complementară; dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României, întrucât această sancțiune, prin natura sa, poate fi pusă în executare numai după executarea pedepsei principale și nu concomitent cu aceasta. O reglementare similară întâlnim în art. 131-29 C. pen. francez.

Pedeapsa accesorie a interzicerii exercitării unor drepturi se execută, din momentul rămânerii definitive a hotărârii de condamnare și până când pedeapsa principală a fost executată sau considerată ca executată. O situație particulară, care reprezintă o excepție de la regulă, se întâlnește în cazul interzicerii exercitării dreptului de a se afla pe teritoriul României unui străin, condamnat la pedeapsa detențiunii pe viață, caz în care pedeapsa accesorie se va executa sub acest aspect de la data liberării condiționate sau după ce pedeapsa a fost considerată ca executată.

2.22. Pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi a suferit modificări atât sub aspectul duratei, prin reducerea limitei maxime de la 10 ani la 5 ani, cât și sub aspectul conținutului, prin creșterea numărului drepturilor care intră în conținutul acestei pedepse. Prin reducerea duratei interzicerii exercitării unor drepturi se urmărește o motivare suplimentară a condamnatului pentru respectarea legalității prin stabilirea unui orizont de timp rezonabil la împlinirea căruia vor înceta aceste restricții.

Sub aspectul conținutului, pedeapsa complementară dă posibilitatea interzicerii exercitării următoarelor drepturi:

- a) dreptul de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice;
- b) dreptul de a ocupa o funcție care implică exercițiul autorității de stat;
- c) dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României;
- d) dreptul de a alege;
- e) drepturile părintești;
- f) dreptul de a fi tutore sau curator;
- g) dreptul de a ocupa funcția, de a exercita profesia sau meseria ori de a desfășura activitatea de care s-a folosit pentru săvârșirea infracțiunii;
- h) dreptul de a deține, purta și folosi orice categorie de arme;
- i) dreptul de a conduce anumite categorii de vehicule, stabilite de instanță;
- j) dreptul de a părăsi teritoriul României;
- k) dreptul de a ocupa o funcție de conducere în cadrul unei persoane juridice de drept public;
- l) dreptul de a se afla în anumite localități stabilite de instanță;
- m) dreptul de a se afla în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță;

n) dreptul de a comunica cu victima sau cu membrii familiei acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță ori de a se apropia de acestea.

Prin diversificarea conținutului acestei pedepse se realizează o mai bună adecvare a sancțiunii în raport cu împrejurările concrete ale cauzei sporindu-i în acest fel considerabil eficiența. Totodată, au fost introduse în conținutul pedepsei complementare o parte din sancțiunile care în prezent se regăsesc în materia măsurilor de siguranță, respectiv interzicerea de a se afla în anumite localități, expulzarea străinilor și interdicția de a reveni în locuința familiei pe o perioadă determinată, întrucât prin natura lor acestea au un pronunțat caracter punitiv urmărind în principal restrângerea libertății de mișcare și numai indirect, datorită acestui efect, se realizează înlăturarea stării de pericol și prevenirea comiterii de noi infracțiuni. Reglementarea propusă este în acord și cu viziunea majorității sistemelor europene asupra acestor sancțiuni (art. 131-30 C. pen. francez, art. 39 C. pen. spaniol, art. 39 C. pen. polonez).

Un alt element de noutate privește lărgirea domeniului de aplicare a acestei pedepse realizată prin extinderea sferei pedepselor principale pe lângă care aceasta poate fi dispusă, astfel, interzicerea exercitării unor drepturi fiind posibilă atât pe lângă pedeapsa închisorii, indiferent de durata acesteia, cât și pe lângă pedeapsa amenzii. Concepția codului penal în vigoare, care condiționează posibilitatea aplicării pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi de săvârșirea unei infracțiuni de o anumită gravitate exprimată în aplicarea pedepsei închisorii de cel puțin 2 ani, a fost abandonată în favoarea unei reglementări mai flexibile, care permite evaluarea necesității aplicării pedepsei complementare ținând seama de natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana infractorului, fără a mai interesa natura sau durata pedepsei principale aplicate. O reglementare similară conține și art. 131-7 C. pen. francez.

Modificări au fost aduse și în legătură cu momentul începerii executării pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi, prin instituirea a două excepții de la regula executării acestei pedepse după ce pedeapsa închisorii a fost executată sau considerată ca executată. Aceste excepții sunt întâlnite în cazul condamnării la pedeapsa amenzii sau al suspendării condiționate a executării pedepsei sub supraveghere, situații în care executarea pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi începe de la rămânerea definitivă a hotărârii de condamnare.

În materia pedepselor complementare a fost introdusă o nouă pedeapsă, publicarea hotărârii definitive de condamnare, cu scopul de a crește eficiența mesajului actului de justiție dar și pentru a asigura o reparație de ordin moral persoanei vătămate. Această pedeapsă, ce a fost reglementată anterior în Codul Penal din 1936 (art. 61 - 62), se regăsește în prezent în categoria pedepselor aplicabile persoanei juridice, iar în legislațiile penale europene este întâlnită în Olanda (art. 36 C. pen.), Italia (art. 19 C. pen.), Franța (art. 131-35 C. pen.) și Polonia (art. 39 C. pen.).

2.23. Individualizarea pedepsei reprezintă una dintre cele mai importante și sensibile operațiuni juridice de a cărei acuratețe depinde în mod direct reușita procesului de îndreptare și recuperare a condamnatului întrucât aceasta presupune, prin evaluarea gravității infracțiunii comise și a pericolozității infractorului, determinarea gradului de răspundere penală a inculpatului în raport cu care urmează să se stabilească pedeapsa și modul de executare a acesteia.

În scopul realizării unei cât mai bune evaluări a gravității infracțiunii comise și a pericolozității infractorului, pornind de la reglementările în aceeași materie ale codurilor penale italiane (art. 133), germane [art. 46 alin.(2)] și portugheze (art. 71), au fost reglementate mai multe criterii generale de individualizare a pedepsei pe baza cărora judecătorul să poată obține o imagine clară asupra semnificației sociale a infracțiunii comise și a persoanei infractorului. În plus, se instituie obligativitatea prezentării motivelor de fapt avute în vedere în procesul de individualizare pentru a se putea observa modul în care acestea se reflectă în rezultatul evaluării.

În proiect s-a renunțat la menționarea explicită drept criterii de individualizare a dispozițiilor părții generale și ale părții speciale a codului, respectiv la cauzele care atenuează și agravează răspunderea penală, deoarece acestea conduc la stabilirea limitelor între care se va face individualizarea judiciară și cunosc reglementări specifice. Ceea ce interesează în acest context, sunt doar elementele ce urmează a fi avute în vedere la stabilirea pedepsei între limitele speciale așa cum au fost ele determinate prin aplicarea tuturor prevederilor legale incidente.

2.24. În materia **circumstanțelor atenuante** elementele de noutate privesc conținutul circumstanțelor atenuante judiciare și efectele circumstanțelor atenuante. Sub aspectul conținutului, a fost înlăturată circumstanța privitoare la conduita bună a infractorului anterior săvârșirii infracțiunii, rămânând ca o asemenea împrejurare să fie avută în vedere în cadrul criteriilor generale de individualizare a pedepsei.

De asemenea, a fost regândită reglementarea efectelor circumstanțelor atenuante, sub aspectul întinderii și a modului de determinare al acestor efecte. Existența circumstanțelor atenuante conduce la reducerea cu 1/3 a limitei speciale maxime și minime ale pedepsei prevăzute de lege. Reducerea atât a limitei speciale minime cât și a celei maxime a pedepsei conferă judecătorului o mai mare libertate de apreciere în stabilirea concretă a pedepsei prin aceea că nu mai este obligat să aplice, de drept, o pedeapsă sub minimul special al pedepsei dar păstrează această posibilitate în măsura în care operațiunea de individualizare conduce la o asemenea concluzie. În același timp, prin reducerea limitelor speciale ale pedepsei cu o fracție (1/3) se realizează o determinare proporțională a efectului atenuant ținând cont de gradul de pericol abstract stabilit de legiuitor pentru o anumită infracțiune.

2.25. În privința **circumstanțelor agravante**, principala modificare constă în renunțarea la categoria circumstanțelor agravante judiciare întrucât, ținând seama de modul imprecis al reglementării și de efectul asupra răspunderii penale, textul se situează la limita principiului previzibilității legii, lăsând posibilitatea agravării răspunderii penale a unei persoane, căreia i se reproșează adoptarea unei conduite periculoase, în condițiile în care fapta ce atrage acest efect nu este descrisă de lege cu claritate pentru se putea înțelege fără echivoc în ce constă împrejurarea care imprimă faptei un caracter mai grav. Modul în care aceste circumstanțe funcționează astăzi în practica judiciară oferă adeseori exemple tipice de analogie în defavoarea inculpatului, procedeu prohibit în dreptul penal și sancționat de jurisprudența CEDO pe terenul art. 7 din Convenție. Mai trebuie menționat și faptul că niciunul dintre sistemele legislative de referință (german, italian, spaniol, portughez, olandez, elvețian, belgian, francez etc.) nu conține o reglementare a unor circumstanțe agravante judiciare.

Sub aspectul **conținutului circumstanțelor agravante** s-a procedat la o reevaluare a împrejurărilor care au aptitudinea de a evidenția un grad de pericol ridicat astfel încât să justifice reținerea acestora ca circumstanțe legale.

Astfel, s-a extins și sfera de aplicare a circumstanței privind comiterea infracțiunii de către o persoană în stare de intoxicație preordinată, la cauzele care determină această stare fiind adăugate, pe lângă alcool, și alte substanțe psihoactive, a căror consumare reprezintă o încălcare a unei interdicții legale sau medicale. Introducerea acestei circumstanțe este determinată de constatările practicii judiciare din ultimii ani conform cărora numeroase infracțiuni contra persoanei și contra patrimoniului, dar nu numai, se comit pe fondul consumului de alcool, de droguri sau de alte substanțe interzise ori cu regim special.

S-a renunțat la agravarea răspunderii în cazul comiterii infracțiunii din motive josnice deoarece, prin forța lucrurilor, în majoritatea covârșitoare a cazurilor comiterea infracțiunilor nu este animată de resorturi care pot stârni admirație sau pot reprezenta repere morale. În măsura în care, într-un caz concret, mobilul comiterii infracțiunii evidențiază în mod flagrant nivelul scăzut de conștiință al infractorului, această împrejurare poate fi avută în vedere în procesul de individualizare al pedepsei. În plus, conținutul acestei circumstanțe nu a fost niciodată delimitat cu precizie de doctrină și jurisprudență.

Totodată a fost introdusă o nouă circumstanță agravantă, constând în săvârșirea infracțiunii profitând de starea de vădită vulnerabilitate a persoanei vătămate, datorată vârstei, stării de sănătate, infirmității sau altor cauze, întrucât o asemenea împrejurare evidențiază o pericolozitate ridicată a infracțiunii dar și a infractorului.

În privința efectelor circumstanțelor agravante acestea se determină prin aplicarea unei fracții de o treime asupra limitelor speciale ale pedepsei amenzii prevăzute de lege pentru infracțiunea comisă, iar în cazul pedepsei închisorii prin aplicarea facultativă a unui spor de până la 2 ani.

2.26. Tot în materia individualizării judiciare au fost reglementate și soluțiile în cazul existenței unui **concurs de cauze de atenuare și/sau de agravare a pedepsei** aplicabile aceleiași infracțiuni, cauze ale căror efecte se determină fără excepție prin aplicarea unor fracții asupra limitelor speciale ale pedepsei prevăzute de lege pentru infracțiunea săvârșită.

În cazul cauzelor de atenuare, înțelegând aici tentativa, circumstanțele atenuante și cazurile speciale de reducere a pedepsei prevăzute în partea specială a codului ori în legile speciale, acestea își produc efectele

succesiv asupra limitelor speciale ale aceleiași infracțiuni, fiind valorificate fără excepție în procesul de individualizare.

Existența mai multor cauze de agravare în cazul aceleiași infracțiuni, respectiv circumstanțe agravante, infracțiune continuată sau recidivă, va atrage aplicarea succesivă a tratamentului sancționator prevăzut pentru aceste cauze.

Când în cazul aceleiași infracțiuni sunt incidente atât cauze de atenuare cât și de agravare, după regulile deja arătate, se va da efect mai întâi cauzelor de atenuare și apoi cauzelor de agravare, în acest fel fiind valorificate corespunzător ambele categorii în procesul de individualizare a pedepsei.

2.27. Individualizarea judiciară a sancțiunilor reprezintă, la rândul ei, una dintre instituțiile fundamentale revizuite prin prevederile proiectului.

În scopul de a realiza mecanisme juridice care să permită instanței alegerea celei mai potrivite forme de tragere la răspundere penală, proiectul codului penal propune o nouă reglementare în această materie. Această formă de individualizare are ca principală preocupare stabilirea modului în care condamnatul va suporta coerciția aplicată ca urmare a infracțiunii săvârșite, operațiune de asemenea sensibilă deoarece are aptitudinea de a influența direct și într-o proporție semnificativă procesul de recuperare socială a infractorului. Caracterul proporțional al pedepsei în raport cu gravitatea infracțiunii și pericolozitatea infractorului nu trebuie să se reflecte doar în natura, durata sau quantumul acesteia ci și în modul de executare, pentru că altfel există riscul ca efortul depus pentru reintegrarea infractorului să producă efecte contrare scopului urmărit.

Reintegrarea socială a infractorului prin mijloace alternative la executarea pedepsei este condiționată în același timp de evaluarea conduitei acestuia pe parcursul procesului penal și de atitudinea față de actul de justiție. Astfel, infractorul care s-a sustras de la urmărire penală ori judecată sau a încercat zădărnicește aflării adevărului ori a identificării și tragerii la răspundere penală a autorului sau a participanților, nu poate beneficia de renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei ori de suspendarea executării pedepsei sub supraveghere, întrucât între conduita acestuia pe parcursul procesului penal și natura și scopul acestor măsuri există o vădită incompatibilitate.

Pentru aceste considerente au fost reglementate două instituții noi, respectiv renunțarea la pedeapsă și amânarea aplicării pedepsei, și a fost regândită instituția suspendării executării pedepsei sub supraveghere, care sunt concepute într-o succesiune progresivă determinată de gravitatea infracțiunii comise, pericolozitatea infractorului, gradul de intervenție pentru îndreptarea condamnatului și consecințele asupra acestuia.

2.28. Renunțarea la aplicarea pedepsei constă în dreptul recunoscut instanței de judecată de a renunța definitiv la stabilirea și aplicarea unei pedepse pentru o persoană găsită vinovată de comiterea unei infracțiuni, pentru îndreptarea căreia, ținând seama de infracțiunea săvârșită, de persoana infractorului și de conduita avută de acesta anterior și ulterior comiterii faptei, este suficientă aplicarea unui avertisment, deoarece stabilirea, aplicarea sau executarea unei pedepse ar risca să producă mai mult rău decât să ajute la recuperarea inculpatului. Instituția este reglementată și în legislația germană (§ 60 C. pen.), portugheză (art. 60 și 74 C. pen.), franceză (art. 132-58 C. pen.), elvețiană (art. 53 - 54).

2.29. Amânarea aplicării pedepsei constă în stabilirea unei pedepse pentru o persoană găsită vinovată de săvârșirea unei infracțiuni și amânarea temporară a aplicării acesteia, atunci când pedeapsa concret stabilită este amendă sau închisoarea de cel mult 2 ani iar instanța apreciază, ținând seama de persoana infractorului și de conduita avută de acesta anterior și ulterior comiterii infracțiunii, că în raport cu situația personală a inculpatului, aplicarea imediată a unei pedepse nu este necesară, dar se impune supravegherea conduitei sale pentru o perioadă fixă de 2 ani.

Pe parcursul acestui termen de supraveghere persoana față de care s-a dispus amânarea aplicării pedepsei este supusă unui proces de supraveghere, cu un conținut flexibil și variat, care să permită atât verificarea conduitei persoanei (putând fi obligată să nu se deplaseze în anumite locuri, la anumite manifestări sportive ori culturale, sau la alte adunări publice, stabilite de instanță, să nu comunice cu victima sau cu membrii familiei acesteia, cu persoanele cu care a comis infracțiunea sau cu alte persoane, stabilite de instanță, sau să nu se apropie de acestea etc.) cât și sprijinirea acesteia pentru a conștientiza riscurile la care se expune prin comiterea de infracțiuni ori de a-i înlesni integrarea socială (putând fi obligat să urmeze un curs de pregătire școlară ori de

calificare profesională, să presteze o muncă neremunerată în folosul comunității pe o perioadă cuprinsă între 30 și 60 de zile în condițiile stabilite de instanță, să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială, să se supună măsurilor de control, tratament sau îngrijire medicală etc.)

Sistemul de obligații pe durata termenului de supraveghere este de asemenea unul flexibil, permițând instanței de judecată să-l adapteze în raport de conduita persoanei supravegheate fie prin impunerea unor noi obligații, fie prin sporirea sau diminuarea condițiilor de executare a celor existente, ori chiar prin încetarea executării unora din obligațiile pe care le-a impus inițial, pentru a asigura persoanei supravegheate șanse sporite de îndreptare.

Pentru a avea mai multe șanse de reușită în procesul de recuperare a persoanei aflată în termenul de supraveghere s-a acordat o atenție sporită rolului consilierilor de probațiune, persoane specializate tocmai în acest gen de activități, pentru a contribui într-un mod calificat la procesul de reintegrare socială. În acest sens, pe durata termenului de supraveghere serviciul de probațiune are obligația să sesizeze instanța dacă:

a) au intervenit motive care justifică fie modificarea obligațiilor impuse de instanță, fie încetarea executării unora dintre acestea;

b) persoana supravegheată nu respectă măsurile de supraveghere sau nu execută, în condițiile stabilite, obligațiile care îi revin;

c) persoana supravegheată nu a îndeplinit obligațiile civile stabilite prin hotărâre, cel mai târziu cu trei luni înainte de expirarea termenului de supraveghere.

Sub aspectul efectelor, la împlinirea termenului de supraveghere persoanei față de care s-a dispus amânarea nu i se mai aplică pedeapsa și pe cale de consecință nu este supusă nici unei decăderi, interdicții sau incapacități ce ar putea decurge din infracțiunea săvârșită dacă aceasta a avut o conduită care să justifice opțiunea instanței de a nu-i aplica o pedeapsă. Pentru a spori eficiența mijloacelor de protecție a intereselor victimei, producerea efectelor este condiționată, printre altele, de îndeplinirea integrală a obligațiilor stabilite prin hotărâre, în ipoteza neexecutării acestora fiind obligatorie revocarea amânării și dispunerea executării pedepsei, afară de cazul când infractorul dovedește că nu a avut nici o posibilitate să le îndeplinească.

Amânarea aplicării pedepsei se regăsește într-o reglementare similară în dreptul german (§ 59 și urm. C. pen.), și într-o reglementare parțial diferită în dreptul francez (art. 132-60 C. pen.).

2.30. Suspendarea executării pedepsei sub supraveghere constă în stabilirea și aplicarea unei pedepse cu închisoarea de cel mult 3 ani, inclusiv în caz de concurs de infracțiuni, dacă instanța apreciază că, ținând seama de persoana infractorului și de conduita avută de acesta anterior și ulterior comiterii infracțiunii, aplicarea pedepsei este suficientă, și chiar fără executarea acesteia, condamnatul nu va mai comite alte infracțiuni, însă este necesară supravegherea conduitei sale pentru o perioadă determinată.

Termenul de supraveghere în cazul suspendării este unul variabil, fiind cuprins între 2 și 4 ani, dar nu mai mic decât durata pedepsei aplicate, iar sistemul de supraveghere la care este supus condamnatul este asemănător cu cel prevăzut în cazul amânării aplicării pedepsei. Sub aspectul conținutului, sistemul de supraveghere în cazul suspendării este mai redus întrucât o parte din obligațiile întâlnite în cazul amânării aplicării pedepsei sunt executate în cazul suspendării cu titlu de pedeapsă complementară.

În reglementarea proiectului, prestarea unei munci neremunerate în folosul comunității este o caracteristică ce ține de esența acestei instituții, întrucât prin suspendarea executării pedepsei sub supraveghere se instituie în sarcina condamnatului, cu acordul acestuia, obligația executării unei asemenea activități.

Un alt element de noutate costă în faptul că executarea pedepsei amenzii, aplicată fie ca pedeapsă principală unică fie ca pedeapsă principală pe lângă pedeapsa închisorii atunci când prin infracțiunea comisă s-a urmărit obținerea unui folos patrimonial iar instanța optează pentru o pedeapsă cumulativă, nu este susceptibilă de suspendare.

În privința efectelor, suspendarea executării pedepsei sub supraveghere nu mai are ca efect intervenirea reabilitării de drept la expirarea termenului de supraveghere. Condamnarea va fi susceptibilă de reabilitare conform dreptului comun, al cărei termen va curge de la împlinirea termenului de supraveghere. Ca și în cazul amânării aplicării pedepsei, producerea efectelor suspendării este condiționată de executarea integrală a obligațiilor civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când persoana dovedește că nu a avut nici o posibilitate să le îndeplinească.

Instituția suspendării executării pedepsei sub supraveghere este cunoscută în majoritatea legislațiilor penale europene, reglementarea din proiect fiind rezultatul analizei dispozițiilor similare din legislațiile germană (§56 - §56g C. pen.), italiană (art. 163 – art. 168), spaniolă (art. 80 - art. 87), portugheză (art. 50 - art. 57) și franceză (art. 132-40 – art. 132-53).

2.31. Instituția liberării condiționate cunoaște modificări semnificative atât sub aspectul condițiilor de acordare cât și al procesului de reintegrare socială a condamnatului prin implicarea activă și calificată a statului, în acest sens un rol esențial revenind consilierilor de probațiune.

În privința condițiilor de acordare, nu s-au menținut dispozițiile care creau regimuri diferențiate de acordare a liberării între condamnații femei și bărbați ori între condamnații pentru infracțiuni comise cu intenție sau din culpă. În primul caz, rațiunea modificării urmărește reglementarea unui regim unic în care criteriul relevant să-l reprezinte durata pedepsei executate. În al doilea caz, forma de vinovăție cu care s-a săvârșit infracțiunea nu mai poate constitui un temei pentru fundamentarea unor regimuri diferențiate de acordare a liberării condiționate deoarece forma de vinovăție, a fost valorificată în operațiunea de individualizare a pedepsei, care se reflectă în natura, durata și modul de executare a pedepsei așa cum au fost aplicate prin hotărârea de condamnare. Orientarea europeană în această materie dar și a Legii nr. 275/2006 privind executarea pedepselor, pe deplin justificată, este de a reglementa acordarea liberării condiționate ținând cont exclusiv de conduita condamnatului pe durata executării pedepsei, pentru că numai în acest fel poate fi influențată și modelată mai eficient conduita condamnatului care dobândește astfel o motivare în plus cunoscând că o bună conduită îl aduce mai aproape punerea în libertate. Acordarea liberării ținând seama de stări de fapt anterioare începerii executării, precum natura sau gravitatea infracțiunii comise, forma de vinovăție, conduita pe parcursul procesului, constituie o cauză de descurajare a condamnatului în procesul de reintegrare deoarece acesta realizează că liberarea nu depinde de conduita sa pe durata executării, ci de faptele sale anterioare, pe care oricum nu le mai poate influența în nici un fel.

În același timp, prin modul de reglementare a condițiilor de acordare se evidențiază mai clar rolul și rațiunile liberării condiționate. Practica judiciară din ultimul deceniu a transformat liberarea condiționată, este adevărat și din cauza majorării drastice a limitelor de pedeapsă, într-un drept al condamnatului de a fi liberat după executarea fracției de pedeapsă prevăzută de lege. De asemenea, s-a observat că în ceea ce privește condiția existenței dovezilor temeinice de îndreptare, aceasta a fost socotită ca fiind îndeplinită atâta timp cât condamnatul nu a fost sancționat disciplinar pentru abateri comise în perioada încarcerării.

Liberarea condiționată nu reprezintă un drept recunoscut condamnatului de a nu executa pedeapsa până la termen ci un instrument juridic prin care instanța de judecată constată că nu mai este necesară continuarea executării pedepsei în regim de detenție până la împlinirea integrală a duratei stabilite cu ocazia condamnării întrucât condamnatul, prin conduita avută pe toată durata executării, dovedește că a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale și convinge astfel instanța că nu va mai comite infracțiuni iar liberarea sa anticipată nu prezintă nici un pericol pentru colectivitate. Pornind de la aceste considerente proiectul reglementează următoarele condiții în raport cu care este evaluată conduita condamnatului pentru acordarea liberării condiționate:

- a) a avut o bună conduită pe toată durata executării pedepsei, a dovedit interes constant în cadrul programelor de recuperare și a făcut progrese evidente în vederea reintegrării sociale;
- b) cel condamnat se află în executarea pedepsei în regim semideschis sau deschis;
- c) a îndeplinit integral obligațiile civile stabilite prin hotărârea de condamnare, afară de cazul când dovedește că nu a avut nici o posibilitate să le îndeplinească;
- d) instanța are convingerea că acesta s-a îndreptat și că nu va mai săvârși alte infracțiuni.

Referitor la procesul de recuperare după liberare, pe parcursul termenului de supraveghere condamnatului îi revine nu numai obligația generală negativă de a nu mai comite alte infracțiuni, verificarea respectării acestei obligații fiind supusă unui regim de supraveghere, dar și o serie de obligații prin care se urmărește reacomodarea acestuia cu viața în colectivitate pentru înlesnirea reintegrării sale sociale.

În acest sens, pe durata termenului de supraveghere, condamnatul este obligat să respecte anumite măsuri de supraveghere (să se prezinte la serviciul de probațiune, la datele fixate de acesta; să primească vizitele persoanei desemnate cu supravegherea sa; să anunțe, în prealabil, orice schimbare a locuinței și orice deplasare care depășește 5 zile, precum și întoarcerea etc.) ori poate fi obligat să îndeplinească anumite activități utile

procesul ui de reintegrare (să urmeze un curs de pregătire școlară ori de calificare profesională; să frecventeze unul sau mai multe programe de reintegrare socială organizate sau coordonate de serviciul de probațiune, să nu se afle în anumite locuri sau la anumite manifestări sportive, culturale ori la alte adunări publice, stabilite de instanță etc.)

În legătură cu obligațiile ce pot fi impuse condamnatului pe durata liberării condiționate se observă că acestea sunt similare sub aspectul conținutului cu pedeapsa accesorie a interzicerii exercitării unor drepturi, care de asemenea se execută pe durata liberării, însă acestea nu se vor suprapune deoarece legea interzice impunerea unor obligații ce au același conținut cu o interdicție aplicată deja cu titlu de pedeapsă accesorie. Numai în măsura în care anumite interdicții nu au fost stabilite cu titlu de pedeapsă accesorie iar la data liberării instanța apreciază ca utilă aplicarea unora dintre acestea, o poate face numai în măsura în care aceste interdicții sunt prevăzute în cadrul obligațiilor ce pot fi impuse condamnatului liberat și numai cu acest titlu.

Noua reglementare a instituției liberării condiționate, prin care condamnatul este supus pe durata termenului de supraveghere unui proces de supraveghere și reacomodare cu viața în colectivitate, a fost inspirată de dispozițiile similare din legislația penală germană (§ 57-§ 58), spaniolă (art. 90) și portugheză (art. 61- art. 63).

TITLUL IV reglementează măsurile de siguranță.

2.32. Prin reglementarea propusă s-a urmărit consolidarea caracterului preponderent preventiv al acestor sancțiuni de drept penal care pot fi luate numai dacă s-a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală și nejustificată, ce relevă existența unei stări de pericol. Nu este însă necesar ca această faptă să fie și imputabilă, astfel că măsurile de siguranță pot fi dispuse în prezența unei cauze de neimputabilitate (spre exemplu iresponsabilitate), dar nu și în prezența unei cauze justificative.

Având în vedere caracterul și scopul măsurilor de siguranță s-a apreciat oportună trecerea unora dintre acestea cum sunt: interzicerea de a se afla în anumite localități; interzicerea de a reveni în locuința familiei și expulzarea străinilor, în categoria pedepselor complementare, într-o formulare relativ modificată. Aceasta întrucât, asemenea sancțiuni de drept penal devin incidente în cazul săvârșirii unor fapte prevăzute de legea penală iar datorită naturii specifice a acestora este necesară completarea represiunii directe, exprimată prin pedeapsa principală, cu represiunea secundară diferită, exprimată în aceste pedepse complementare.

2.33. Conținutul măsurilor de siguranță cu caracter medical (obligarea la tratament medical și internarea medicală) a fost modificat și completat.

Dacă în Codul penal în vigoare cauza generării stării de pericol, în cazul obligării la tratament medical (art. 109), o constituie “o boală ori intoxicarea cronică prin alcool, stupefiante sau alte asemenea substanțe”, în proiect această cauză are la bază “o boală sau o tulburare psihică, inclusiv cea produsă de consumul cronic de alcool sau de alte substanțe psihoactive”. În cazul internării medicale, cauza generatoare a stării de pericol pentru societate în legea penală în vigoare o reprezintă toxicomania sau boala mintală, însă în proiect această măsură poate fi luată numai dacă făptuitorul este “bolnav mintal sau consumator cronic de substanțe psihoactive”. Aceste modificări au fost operate și în urma consultării Institutului Național de Medicină Legală “Mina Minovici”.

De asemenea, din reglementarea acestor măsuri de siguranță cu caracter medical, au fost înlăturate dispozițiile care prevedeau că ele pot fi luate în mod provizoriu în cursul urmăririi penale sau al judecării, rezolvare a acestor situații fiind de domeniul procedurii penale.

2.34. În privința confiscării speciale, în proiect sunt menținute dispozițiile cuprinse în art. 118 C. pen. în vigoare, așa cum acest text a fost modificat și completat prin Legea nr. 278/2006, cu unele îmbunătățiri.

În primul rând, la lit. b) a art. 112 din proiect, s-a prevăzut că sunt supuse confiscării speciale și bunurile care “au fost destinate a fi folosite la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, dacă sunt ale făptuitorului sau dacă, aparținând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor”. Distincția poate fi relevantă “obiectiv” atunci când bunul a fost anume “produs sau adaptat” pentru a servi ca mijloc sau instrument la săvârșirea infracțiunii, dar poate fi relevantă și “subiectiv” în sensul că făptuitorul și-a procurat un anumit lucru care într-adevăr, i-ar fi putut fi, eventual, util la săvârșirea faptei, dar la comiterea faptei nu s-a ivit necesitatea de a servi de acel bun.

În legătură cu ipoteza în care bunul ar aparține altei persoane, dacă aceasta a cunoscut scopul folosirii lui, s-ar putea susține că nu și-ar găsi justificarea întrucât o asemenea persoană ar avea calitatea de complice la săvârșirea faptei prevăzute de legea penală, situație acoperită de prima ipoteză. S-a apreciat că nu se justifică o

astfel de susținere atâta timp cât pot fi situații în care proprietarul, din diferite motive, mai ales de ordin subiectiv să nu răspundă penal.

Potrivit dispozițiilor art. 112 lit. c) din proiect sunt supuse confiscării speciale “bunurile folosite, imediat după săvârșirea faptei, pentru a asigura scăparea făptuitorului sau păstrarea folosului obținut dacă sunt ale infractorului sau dacă, aparținând altei persoane, aceasta a cunoscut scopul folosirii lor”. Incluziunea acestei categorii de bunuri în sfera celor supuse confiscării speciale este reclamată de practica judiciară și de necesitatea combaterii fenomenului criminalității prin lărgirea sferei bunurilor supuse confiscării speciale cu referire specială la cele care au fost folosite pentru împiedicarea sau îngreunarea descoperirii infracțiunilor și a asigurării folosului infracțiunii. Astfel se pune capăt practicii neunitare în ceea ce privește folosirea vehiculului pentru transportul bunurilor sustrate și ascunse în afara unității sau a vehiculului folosit pentru a transporta la domiciliul făptuitorului bunurile sustrate.

De asemenea, prin transpunerea Deciziei-cadru nr. 2005/212/JAI privind confiscarea produselor, instrumentelor și altor bunuri aflate în legătură cu criminalitatea, a fost reglementată pentru prima oară în legislația noastră măsura confiscării extinse, fără a contraveni dispozițiilor constituționale în materie (art. 113).

TITLUL V este rezervat reglementărilor privind **minoritatea**.

2.35. Aceste reglementări constituie unul dintre punctele centrale ale reformei propuse de proiectul noului Cod penal.

În primul rând, proiectul propune reducerea limitei de vârstă de la care este posibilă angajarea răspunderii penale a minorului de la 14 la 13 ani.

Modificarea propusă are la bază două elemente importante:

a) creșterea continuă în ultimii ani a numărului faptelor penale săvârșite de minori cu vârsta sub 14 ani, aceștia ajungând nu de puține ori să comită fapte foarte grave sau să fie atrași în activitatea grupurilor de criminalitate organizată tocmai în considerarea imposibilității tragerii lor la răspundere penală;

b) datele statistice privind expertizele efectuate cu privire la existența discernământului în cazul minorilor cu vârsta cuprinsă între 14 și 16 ani, arată că în peste 90% dintre cazuri s-a stabilit existența acestui discernământ, ceea ce înseamnă că, de regulă, discernământul există anterior vârstei de 14 ani. Acest lucru este firesc, progresul tehnologic și mediul social contemporan favorizând o maturizare mai rapidă a adolescenților în raport cu perioada de acum patru decenii.

În același timp, modificarea se înscrie într-o tendință generală în dreptul european al minorilor, căci limita de vârstă de la care minorul răspunde penal este de 10 ani în Franța (art. 2 din Ordonanța din 2 februarie 1945, modificată în 2002), Marea Britanie (art. 34 *Crime and Disorder Act 1998*) și Elveția (art. 3 din Legea din 20 iunie 2003, în vigoare de la 1 ianuarie 2007), de 12 ani în Grecia (art. 126 C. pen.) și Olanda (art. 77b C. pen.), iar în Spania vârsta este stabilită în prezent la 14 ani dar un proiect de lege aflat în curs de dezbateră parlamentară prevede coborârea acestei vârste la 12 ani.

A doua modificare majoră adusă de proiect în această privință, este renunțarea completă la pedepsele aplicabile minorilor care răspund penal, în favoarea măsurilor educative. Modelul care a inspirat reglementarea actuală este Legea Organică nr. 5/2000 privind reglementarea răspunderii penale a minorilor în Spania (modificată prin Legea Organică nr. 8/2006), dar s-au avut în vedere și reglementări din dreptul francez (Ordonanța din 2 februarie 1945 cu modificările ulterioare), dreptul german (Legea tribunalelor pentru minori din 1953 cu modificările ulterioare) și dreptul austriac (Legea privind justiția juvenilă din 1988).

Proiectul stabilește ca regulă aplicarea în cazul minorilor a măsurilor educative neprivative de libertate [art. 116 alin.(1)], măsurile privative de libertate constituind excepția și fiind rezervate ipotezelor de infracțiuni grave sau de minori care au comis multiple infracțiuni [art. 116 alin.(2)].

2.36. Măsurile educative neprivative de libertate sunt, în ordinea crescătoare a gravității lor: stagiul de formare civică [într-o reglementare apropiată de cea a art.15-1 alin.91) pct.6 din Ordonanța franceză din 2 februarie 1945]; supravegherea; consemnarea la sfârșit de săptămână; asistarea zilnică. Ultimele trei măsuri cunosc o reglementare apropiată de cea dată de art. 7 lit. g), h) din Legea spaniolă nr. 5/2000. Sub aspectul conținutului acestor măsuri, se impune o explicație legată de supraveghere și respectiv asistarea zilnică. Prima dintre aceste măsuri nu presupune o implicare directă a serviciului de probațiune în realizarea activităților din programul minorului, rolul acestui serviciu fiind doar acela de a monitoriza modul în care minorul își respectă

programul obișnuit (frecventarea cursurilor, activități sportive, recreative etc.). În schimb, asistarea zilnică, presurpru o intervenție activă a serviciului de probațiune, care întocmește programul zilnic al minorului, incluzând în acest program – alături de elementele obișnuite în raport de vârsta și situația școlară sau profesională a minorului (spre exemplu, frecventarea cursurilor școlare) și pe cele impuse de instanță potrivit art. 122 – orice activitate necesară realizării scopului măsurii educative (spre exemplu, participarea la acțiuni social-educative, menite a facilita integrarea socială a minorului).

Obligațiile pe care instanța le poate impune minorului concomitent cu una dintre măsurile educative neprivative de libertate (art. 122) acoperă, în linii generale o arie similară cu cea a obligațiilor impuse majorului infractor ce beneficiază de o modalitate de individualizare a pedepsei neprivative de libertate, dar conținutul lor va fi adaptat în funcție de persoana și conduita minorului și de specificul infracțiunii comise.

2.37. Proiectul propune două măsuri educative privative de libertate – internarea într-un centru educativ pe o durată de la unu la 3 ani și respectiv internarea într-un centru de detenție, pe o durată de la 2 la 5 ani sau, în mod excepțional, de la 5 la 15 ani. Măsura internării într-un centru de detenție se dispune pe o perioadă de la 5 la 15 ani doar în ipoteza comiterii unor infracțiuni foarte grave, pentru care legea prevede pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii de cel puțin 20 de ani. Durata măsurii este compatibilă cu reglementările și practicile internaționale (spre exemplu, Rezoluția Congresului Asociației Internaționale de Drept Penal adoptată la Beijing în 2004 recomandă statelor să nu prevadă în cazul minorilor sancțiuni privative de libertate care să depășească 15 ani).

Renunțarea la pedepse în cazul minorilor și executarea – în cele mai multe cazuri – a acestor măsuri privative de libertate în instituții specializate, oferă premisele obținerii unor rezultate optime în activitatea educativă și de reintegrare socială a minorilor. Într-adevăr, existența unor instituții specializate permite organizarea unor programe educative și de formare profesională adecvate vârstei acestor infractori, permite încadrarea centrului cu personal având o formație specială pentru a lucra cu minori, evită contactul minorilor cu infractorii majori în timpul executării etc.

Regimul prevăzut pentru executarea acestor măsuri este astfel conceput încât să ofere largi posibilități de individualizare, permițând adaptarea sa în funcție de conduita fiecărui minor pe durata executării. Astfel, atunci când minorul dovedește că a făcut progrese semnificative în direcția reintegrării sociale, după executarea a cel puțin jumătate din durata măsurii, se poate dispune, fie înlocuirea acestei măsuri cu măsura asistării zilnice, dacă nu a împlinit vârsta de 18 ani, fie liberarea, atunci când a împlinit această vârstă. În ambele ipoteze, instanța va impune respectarea uneia sau mai multor obligații, dintre cele prevăzute la art. 122. Se asigură astfel o supraveghere minorului în perioada imediat consecutivă repunerii în libertate, știut fiind că riscul comiterii de noi infracțiuni este mai mare în această perioadă.

În cazul în care minorul nu are un comportament care să permită repunerea sa în libertate înainte de împlinirea duratei măsurii, el va rămâne în centrul specializat până la executarea integrală a acesteia. În fine, atunci când cel internat a împlinit vârsta de 18 ani și are un comportament prin care influențează negativ sau împiedică procesul de recuperare și reintegrare a celorlalte persoane internate, instanța poate dispune continuarea executării măsurii educative într-un penitenciar. O dispoziție asemănătoare conține, în dreptul spaniol, art. 15 alin.(2) din Legea nr. 5/2000 [art. 14 alin.(3) în urma modificării prin L.O. nr. 8/2006]. În acest caz, sancțiunea inițială nu se transformă într-o pedeapsă, ea își păstrează aceeași natură juridică – de măsură educativă – modificându-se doar instituția de executare. Pe cale de consecință, regimul de executare al măsurii educative în penitenciar va fi diferit de regimul de executare al pedepsei închisorii, el urmând a fi detaliat de legea privind executarea măsurilor educative.

Sunt, de asemenea, reglementate ipotezele de pluralitate de infracțiuni comise în timpul minorității, precum și cele în care pentru unele dintre infracțiuni s-a stabilit o măsură educativă, iar pentru altele s-au aplicat pedepse (art. 130). În această din urmă situație, s-a renunțat la ficțiunea consacrată de codul penal în vigoare, potrivit căreia o măsură educativă este întotdeauna mai ușoară decât o pedeapsă și care conducea la a considera că o internare de câțiva ani într-un centru de reeducare este mai ușoară decât o amendă cu suspendarea executării. În consecință, în reglementarea cumulului juridic s-a avut în vedere în principal natura privativă sau neprivativă de libertate a sancțiunilor aplicate. Având în vedere că măsurile educative privative de libertate nu sunt susceptibile de amânarea pronunțării sau de suspendarea executării, sunt excluse de la aceste modalități de individualizare și

pedepsele cu închisoarea rezultate din aplicarea cumulului juridic al unei pedepse cu o măsură educativă privativă de libertate [art. 130 alin.(5)].

În fine, au fost prevăzute termene speciale de prescripție a executării măsurilor educative (art. 133), fiind, în același timp, menținută reglementarea actuală în ceea ce privește calculul termenelor de prescripție a răspunderii penale (art. 132).

TITLUL VI este consacrat răspunderii penale a persoanei juridice.

2.38. Având în vedere că este vorba de o instituție recent introdusă în dreptul penal român, s-a optat pentru consacarea unui titlu special acesteia (după modelul Codului penal finlandez – capitolul 9). Cu toate acestea, unele prevederi referitoare la răspunderea penală a persoanei juridice rămân în mod necesar în afara acestui titlu, așa cum este cazul dispoziției privind aplicarea legii penale române în baza principiului personalității și cu referire la persoanele juridice (art. 9).

În reglementarea răspunderii penale a persoanei juridice au fost păstrate principiile pe care se fundamentează această răspundere în concepția Codului penal în vigoare, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 278/2006. Astfel, s-a menținut opțiunea pentru modelul de răspundere directă a persoanei juridice, consacrat de dreptul belgian și olandez. În consecință, răspunderea penală a persoanei juridice poate fi antrenată de orice persoană fizică ce acționează în condițiile prevăzute de lege (art. 136) și nu doar de acțiunile organelor sau reprezentanților acesteia. În același timp, antrenarea răspunderii penale a persoanei fizice este condiționată de identificarea unui element subiectiv propriu acesteia și care poate fi diferit de cel constatat în cazul autorului material persoană fizică. De asemenea, a fost menținută cerința existenței personalității juridice ca premisă pentru angajarea răspunderii penale a entităților colective. Ca modificare față de reglementarea în vigoare poate fi menționată restrângerea imunității penale a instituțiilor publice care desfășoară o activitate ce nu poate face obiectul domeniului privat, imunitatea nemaifiind una generală, ci privind, în reglementarea propusă, doar infracțiunile comise în desfășurarea unor asemenea activități.

Au intervenit câteva modificări în privința individualizării sancțiunilor aplicabile persoanei juridice, determinate de modificările aduse prin proiect sistemului pedepselor. Astfel, pedeapsa amenzii se va aplica și în cazul persoanei juridice pe baza sistemului zilelor-amendă. În același timp, au fost introduse cinci plaje de individualizare legală a pedepsei amenzii [art. 138 alin.(4)], în funcție de limitele pedepsei închisorii prevăzute de lege pentru persoana fizică.

În privința termenelor de prescripție speciale pentru răspunderea penală în cazul persoanei juridice acestea sunt similare cu cele prevăzute de lege pentru persoana fizică.

Nu în ultimul rând, având în vedere faptul că datorită naturii dar și modului lor specific de organizare și funcționare persoanele juridice sunt susceptibile de a dispărea din punct de vedere juridic fără însă a-și înceta existența reală, ca efect al unor proceduri de fuziune, absorbție, divizare etc., s-a impus o reglementare a efectelor acestor operațiuni juridice în planul răspunderii penale (art. 152). Textul a fost inspirat de prevederile art. 11 alin.(8) C. pen. portughez în forma propusă de proiectul de modificare adoptat de guvern în noiembrie 2006, dar și de art. 29-32 din reglementarea italiană (Decretul-lege nr. 231/2001) privind răspunderea administrativ-penală a persoanelor juridice.

TITLUL VII regroupează cauzele care înlătură răspunderea penală.

2.39. Titlul VII din Codul penal în vigoare, cu denumirea “Cauzele care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării”, a fost reorganizat de proiect în cadrul a trei titluri: Titlul VII “Cauzele care înlătură răspunderea penală”; Titlul VIII “Cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepsei” și Titlul IX “Cauzele care înlătură consecințele condamnării”. Această nouă sistematizare răspunde, pe de o parte opiniilor exprimate în doctrina penală, iar pe de altă parte, naturii diferite a acestor cauze, cât și a temeiurilor care stau la baza incidenței lor.

În principiu, în proiect sunt menținute reglementările în vigoare privind cauzele care înlătură răspunderea penală, cu următoarele modificări:

a) în textul privind amnistia [art. 153 alin.(1)], expresia “înlătură răspunderea penală pentru fapta săvârșită” este înlocuită cu expresia “înlătură răspunderea penală pentru infracțiunea săvârșită”. Într-adevăr, pentru a înlătura răspunderea penală este necesar ca fapta să fie infracțiune, în caz contrar, amnistia nu poate opera, nu poate avea obiect;

b) termenul prescripției răspunderii penale sunt aceleași ca în Codul penal în vigoare cu deosebirea că termenul este de "15 ani", când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 20 de ani – și nu mai mare de 15 ani –, motivația este determinată de faptul că limita maximă generală a închisorii este de 30 de ani – nu de 25 de ani, cum era la adoptarea Codului penal în vigoare;

c) s-a prevăzut data de la care curge termenul de prescripție a răspunderii penale în cazul infracțiunii de obicei și al celei progresive. În cazul infracțiunilor progresive, termenul de prescripție a răspunderii penale începe să curgă de la data săvârșirii acțiunii sau inacțiunii și se calculează în raport cu pedeapsa corespunzătoare rezultatului definitive produs. În acest fel se consacră legal soluția propusă de doctrina majoritară și se asigură premisele pentru o practică judiciară unitară în materie (a se vedea și art. 119 C. pen. portughez). În același timp s-a prevăzut că în cazul infracțiunilor contra libertății și integrității sexuale, săvârșite față de un minor, termenul de prescripție începe să curgă de la data la care acesta a devenit major, pentru a se crea astfel posibilitatea urmăririi acestor infracțiuni chiar dacă au fost descoperite la un interval de timp mai mare de la comiterea lor [în același sens, art. 71 alin.(3) C. pen. olandez, art. 132 C. pen. Spaniol];

d) s-a renunțat la paralelismul între cauzele de înlăturare a răspunderii penale determinat astăzi de existența retragerii plângerii prealabile, respectiv a împăcării părților. De aceea, proiectul a optat pentru una dintre cele două, respectiv pentru instituția retragerii plângerii.

TITLUL VIII reglementează cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepselor.

2.40. În proiect, cauzele care înlătură sau modifică executarea pedepsei au același conținut ca în Codul penal în vigoare cu două deosebiri. Prima deosebire vizează excluderea de la grațiere a pedepselor a căror executare este suspendată sub supraveghere, afară de cazul când se dispune altfel prin actul de grațiere. Aceasta întrucât grațierea trebuie, în principiu, să opereze asupra pedepselor care se execută efectiv și nu a celor a căror executare este suspendată sub supraveghere.

A doua deosebire se referă la întreruperea prescripției executării pedepsei amenzii în cazul în care obligația de plată a amenzii se înlocuiește cu obligația de a presta o muncă neremunerată în folosul comunității.

TITLUL IX este consacrat cauzelor care înlătură consecințele condamnării.

2.41. În proiect, reglementarea cauzelor care înlătură consecințele condamnării au o altă structură decât cea cuprinsă în Codul penal în vigoare. Se începe cu reabilitarea de drept, se continuă cu reabilitarea judecătorească, efectele celor două forme ale reabilitării, condițiile în care se poate reinnoi cererea de reabilitare judecătorească și cele în care poate opera anularea reabilitării judecătorești.

Potrivit prevederilor proiectului, reabilitarea de drept operează, în cazul pedepsei amenzii, a pedepsei închisorii care nu depășește 2 ani sau a pedepsei închisorii a cărei executare a fost suspendată sub supraveghere, dacă în decurs de 3 ani condamnatul nu a săvârșit o altă infracțiune.

Rațiunea de a mări limita pedepsei închisorii la 2 ani este aceea de a stimula condamnații la pedeapsa închisorii de până la 2 ani să se reintegreze social într-un timp cât mai scurt pentru a putea beneficia de înlăturarea consecințelor condamnării.

Reabilitarea de drept nu mai operează în cazul suspendării executării pedepsei sub supraveghere odată cu împlinirea termenului de încercare deoarece, acesta, în proiectul Codului penal este mai mic decât în Codul penal în vigoare și, în plus, pe durata acestui termen cel condamnat este supravegheat de consilierii ai serviciului de probațiune, iar pentru a dovedi integrarea lui socială este nevoie să curgă un termen de 3 ani de la împlinirea termenului de încercare.

În proiect termenele de reabilitare judecătorească au fost reduse în raport cu cele prevăzute în Codul penal în vigoare. Modul de a raționa a fost acela de a stimula reintegrarea socială a condamnaților și de a-i încuraja la aceasta, cunoscând că buna conduită într-o perioadă rezonabilă poate conduce la înlăturarea consecințelor condamnării.

TITLUL X este consacrat înțelesului unor termeni și expresii.

2.42. Față de reglementarea în vigoare, proiectul aduce câteva modificări și completări. Astfel, în ceea ce privește înțelesul noțiunii de lege penală, acesta a fost pus de acord cu reglementările constituționale în vigoare, incluzând legea organică și ordonanța de urgență, dar și acte adoptate anterior actualei Constituții, care la data intrării în vigoare constituiau izvoare de drept penal (legi, decrete ale fostului Consiliu de Stat, Decrete-legi etc.).

O modificare importantă a fost adusă și în privința conținutului noțiunii de funcționar. În reglementarea propusă, în acord cu soluțiile în materie din alte legislații, noțiunea de funcționar va desemna persoana care exercită, permanent sau temporar, atribuții care îi permit să ia decizii, să participe la luarea deciziilor sau să influențeze luarea acestora, în cadrul unei persoane juridice care desfășoară o activitate ce nu poate face obiectul domeniului privat. În același timp, proiectul a optat pentru asimilarea cu funcționarii a persoanelor fizice care exercită o profesie de interes public, pentru care este necesară o abilitare specială a autorităților publice și care este supusă controlului acestora (notari, executori judecătorești etc.). Deși aceste persoane nu sunt propriu-zis funcționari, ele exercită atribuții de autoritate publică, ce le-au fost delegate printr-un act al autorității statale competente și sunt supuse controlului acestora, ceea ce justifică asimilarea lor cu funcționarii. Așa cum rezultă din cuprinsul părții speciale, atunci când anumite incriminări nu sunt compatibile cu statutul acestor persoane, ori nu s-a dorit aducerea lor sub incidența unui anumit text de incriminare, a fost prevăzută în mod expres neaplicarea textului cu privire la persoanele menționate.

Noțiunea de membru de familie a fost în egală măsură vizată de o modificare, în condițiile renunțării la paralelismul de reglementare din codul în vigoare, care operează atât cu noțiunea de *rude apropiate* cât și cu cea de *membri de familie*. Sensul dat de proiect noțiunii de membru de familie vine să absoarbă integral în conținutul său noțiunea de rude apropiate, dar cuprinde în egală măsură și persoanele care au stabilit legături asemănătoare acelorora dintre soți sau dintre părinți și copii, cu condiția conviețuirii. Soluția este pe deplin justificată în condițiile numărului mare de cupluri care trăiesc astăzi în uniune liberă, neexistând niciun temei pentru a refuza acestora o protecție penală similară cu cea acordată cuplurilor căsătorite. În acest fel, noțiunea de membru de familie folosită de codul penal este armonizată cu cea deja consacrată de Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie, dar și cu reglementări existente în alte coduri penale europene [a se vedea art. 173 alin.(2) C. pen. spaniol, art. 152 alin.(2) C. pen. portughez].

De asemenea, au fost definite o serie de noțiuni ce nu se regăsesc în codul în vigoare și care sunt utilizate în reglementarea unor infracțiuni preluate din legislația specială (sistem informatic, mijloc de plată electronică etc.).

În fine, reglementarea calculului timpului a fost completată cu câteva precizări suplimentare, cerute datorită faptului că, atât în partea generală cât și în partea specială, există numeroase norme care prevăd majorarea ori reducerea limitelor speciale ale pedepsei cu o anumită fracție. În absența unei precizări legale referitoare la modul de calcul al termenelor în ipoteza în care prin aplicarea unei fracții de reducere sau majorare s-ar fi obținut un rest, practica judiciară ar fi fost în mod cert confruntată cu soluții neunitare.

PARTEA SPECIALĂ

TITLUL I al părții speciale este consacrat **infracțiunilor contra persoanei**, grupate în mai multe capitole.

2.43. *Capitolul I* cuprinde *infracțiunile contra vieții*, aducând o serie de modificări față de textele actualmente în vigoare.

În primul rând, după modelul majorității legislațiilor europene (§ 211 C. pen. german, § 75 C. pen. austriac, art. 139 C. pen. spaniol, art. 132 C. pen. portughez, art. 112 C. pen. elvețian) s-a prevăzut o singură formă agravată a infracțiunii de omor – omorul calificat – care regrupează atât elemente circumstanțiale agravante ale omorului deosebit de grav din actuala reglementare, cât și o parte din cele ale omorului calificat. S-a renunțat însă la o parte a elementelor circumstanțiale agravante specifice omorului calificat din reglementarea actuală, fie

datorită faptului că ele se regăsesc în conținutul agravantelor generale (omorul asupra unei persoane în neputință de a se apăra), fie datorită reglementării lor în alte texte (omorul asupra soțului sau a unei rude apropiate), fie pentru că nu se justifică (omorul comis în public). În acest din urmă caz s-a apreciat că nu este în mod necesar mai periculos cel care ucide victima în public (spre exemplu, în cadrul unui conflict spontan într-un bar) față de cel care ucide victima în locuința acesteia, motiv pentru care este preferabil ca evaluarea pericolozității să fie făcută de judecător cu ocazia individualizării judiciare.

Au fost așadar păstrate în conținutul art. 187 doar acele împrejurări care justifică – cel puțin *in abstracto* – posibilitatea de a aplica pedeapsa detențiunii pe viață. De asemenea, au fost reformulate unele dintre agravantele omorului calificat, astfel încât sfera de incidență a acestora să fie mai corect delimitată.

A fost de asemenea expres reglementată infracțiunea de *ucidere la cererea victimei*, ca o formă atenuată a omorului calificat, reînscris astfel reglementarea nu doar pe linia tradiției existente în dreptul nostru (art. 468 C. pen. din 1936), ci și în tradiția majorității codurilor europene (§ 216 C. pen. german, § 77 C. pen. austriac, art. 143 alin.(4) C. pen. spaniol, art. 134 C. pen. portughez, art. 114 C. pen. elvețian, § 235 C. pen. norvegian). Reintroducerea acestui text se impunea însă, înainte de toate, ca urmare a noului regim al circumstanțelor atenuante consacrat de partea generală. Într-adevăr, dacă în reglementarea actuală, împrejurarea avută în vedere în art.188 poate fi valorificată ca o circumstanță atenuantă judiciară, ducând astfel la aplicarea unei pedepse sub minimul special, în noua reglementare, chiar reținând o atenuantă judiciară, pedeapsa aplicată nu se va mai situa obligatoriu sub acest minim. De aceea, pentru a permite aplicarea unei pedepse care să corespundă gradului de pericol social al acestei fapte, era necesară o reglementare legală distinctă. În fine, a fost preferată denumirea marginală de *ucidere la cererea victimei* și nu cea de omor la cererea victimei, pentru a exclude această faptă dintre antecedentele omorului calificat prevăzut de art.187 lit. e).

În ceea ce privește *determinarea sau înlesnirea sinuciderii*, au fost introduse o serie de diferențieri în planul reglementării. Astfel, s-a consacrat o reglementare distinctă între fapta care a fost urmată doar de o încercare de sinucidere și cea care a condus la sinuciderea victimei. În egală măsură, s-a prevăzut un tratament sancționator diferențiat după cum faptele au fost comise cu privire la o persoană cu discernământ nealterat, cu privire la o persoană cu discernământ diminuat sau la o persoană lipsită de discernământ, în acest ultim caz neputând fi vorba de o hotărâre luată de cel în cauză, iar fapta fiind sancționată la fel ca și infracțiunea de omor. Reglementarea este apropiată de cea întâlnită în (art. 580 C. pen. italian, art. 135 C. pen. portughez, § 235 C. pen. norvegian).

Reglementarea *uciderii din culpă* a fost simplificată, renunțându-se la o parte dintre formele agravate care pot fi suplinite fără probleme prin aplicarea regulilor de sancționare a concursului de infracțiuni. Ca urmare, în cazul corniterii unei ucideri din culpă de către un conducător de vehicul cu tracțiune mecanică având în sânge o îmbibație alcoolică ce depășește limita legală, se va reține în concurs uciderea din culpă și infracțiunea la regimul circulației pe drumurile publice. O reglementare similară în cazul uciderii din culpă întâlnim în art.589 C. pen. italian în vreme ce majoritatea legislațiilor europene nu consacră forme agravate ale acestei infracțiuni (§ 222 C. pen. german, art. 142 C. pen. spaniol, art. 117 C. pen. elvețian, § 239 C. pen. norvegian).

2.44. Capitolul al II-lea este consacrat infracțiunilor contra integrității corporale sau sănătății.

Și în acest context proiectul propune o simplificare a reglementării, în sensul regrupării faptelor de violență regăsite în art. 180 - 182 din legea în vigoare în conținutul a doar două articole (art. 191 și 192). Criteriul de distincție între diferitele forme ale infracțiunii de violență este în acest caz natura urmărilor produse. Astfel, dacă fapta nu a produs decât suferințe fizice, se va încadra potrivit art. 191 alin.(1), dacă a cauzat leziuni va fi încadrată potrivit art. 191 alin.(2), iar dacă a avut o urmare mai gravă, dintre cele arătate în art. 192, se va încadra potrivit acestui text. Proiectul renunță la criteriul zilelor de îngrijiri medicale în delimitarea formelor infracțiunii de violență, dat fiind că acest criteriu s-a dovedit imprecis și s-a pretat la interpretări diferite în doctrină și jurisprudență. De asemenea, în privința formelor agravate ale vătămării corporale, au fost eliminate suprapunerile din reglementarea actuală (infirmitate – pierderea unui simț sau organ – încetarea funcționării acestora). Mai trebuie precizat că forma intenționată a vătămării corporale face trimitere doar la primele două ipoteze de agravare din alin.(1), în celelalte cazuri violențele vor fi reținute în concurs cu infracțiunea de avort [lit. c)], respectiv vor intra în conținutul tentativei de omor [lit. d)]. Reglementarea este similară cu cea regăsită în art. 143 - 144 C. pen. portughez, art. 122 - 123 C. pen. elvețian, § 6 cap. 3 C. pen. suedez, § 226 C. pen. german.

Și în cazul infracțiunii de vătămare corporală din culpă, s-a realizat o simplificare a reglementării, corespunzător cu cea efectuată în cazul uciderii din culpă, și a fost introdusă o incriminare complexă, incidentă atunci când două sau mai multe persoane au fost vătămate. S-a înlăturat astfel incoerența din legea în vigoare, care consacră o unitate de infracțiune atunci când au fost ucise din culpă două sau mai multe persoane și o pluralitate de infracțiuni atunci când acestea au fost doar vătămate. Menținerea acestei inconsecvențe ar fi putut conduce la sancționarea mai severă a autorului vătămării din culpă a mai multor persoane față de situația autorului unei ucideri din culpă comise în condiții similare.

În același timp, infracțiunile de rele tratamente aplicate minorului și încăierare au fost aduse în această secțiune, deoarece ele pun în pericol în primul rând integritatea fizică sau sănătatea persoanei și abia în subsidiar relațiile de familie, respectiv conviețuirea socială. Dealtfel, în ceea ce privește infracțiunea de rele tratamente aplicate minorului, aceasta nu a fost niciodată una cu subiect activ special, ea putând fi săvârșită nu doar de către ori față de un membru de familie, ci și față de minorii internați în centre de plasament sau în alte forme de ocrotire. În plus, și în alte legislații infracțiunea menționată apare, în aceeași formă sau într-o formă asemănătoare, în această categorie de infracțiuni (art. 152 C. pen. portughez, § 225 C. pen. german, § 92-93 C. pen. austriac) La rândul ei, încăierarea este reglementată de numeroase legislații în categoria infracțiunilor care aduc atingere sau pun în pericol integritatea corporală (§ 231 C. pen. german, § 91 C. pen. austriac, art. 154 C. pen. spaniol, art. 151 C. pen. portughez, art. 133 C. pen. elvețian).

2.45. Capitolul al III-lea cuprinde reglementarea unor infracțiuni comise asupra membrilor de familie.

Reglementarea distinctă a acestor infracțiuni, care nu constituie altceva decât forme agravate sau atenuate ale unor infracțiuni contra vieții sau integrității corporale, s-a impus în vederea eliminării lacunelor și incoerențelor cauzate de modificările succesive ale codului penal în vigoare.

Astfel, săvârșirea unei infracțiuni prin violență asupra unui membru de familie apare în legea în vigoare ca o agravantă la infracțiunile de loviri sau alte violențe și vătămare corporală, se regăsește într-o formă apropiată la omor, dar nu există în cazul vătămării corporale grave și al vătămărilor cauzatoare de moarte. De aceea, potrivit proiectului, comiterea infracțiunii prin violență asupra unui membru de familie atrage o agravare în cazul tuturor infracțiunilor pentru care acest lucru se justifică.

La rândul său, starea de tulburare pricinuită de naștere este astăzi valorificată doar în conținutul infracțiunii de pruncucidere, nu și în cazul altor infracțiuni de violență ce s-ar putea comite de mama aflată într-o asemenea stare asupra copilului (spre exemplu, vătămarea corporală gravă). În plus, existența infracțiunii de pruncucidere ca incriminare distinctă a generat numeroase controverse și soluții neunitare în materia participației penale. Nu în ultimul rând, majoritatea legislațiilor europene au renunțat la consacrarea pruncuciderii ca incriminare distinctă (dreptul francez, spaniol, iar de dată relativ recentă și dreptul german prin abrogarea § 217 C. pen.).

De aceea, proiectul propune renunțarea la reglementarea actuală a infracțiunii de pruncucidere, starea de tulburare provocată de naștere fiind însă valorificată ca un caz special de reducere a pedepsei în cazul infracțiunilor de violență comise cu intenție sau intenție depășită. Nu a fost prevăzută această atenuare în cazul faptelor comise din culpă, întrucât potrivit concepției tradiționale în dreptul nostru această stare este asociată cu intenția spontană. Dacă însă sub imperiul respectivei stări se comite o infracțiune de ucidere sau vătămare din culpă, ea va putea fi valorificată ca o circumstanță atenuantă judiciară, în condițiile art. 75 alin. 2 lit. b).

2.46. Capitolul al IV-lea cuprinde incriminările prin care se protejează fătul împotriva agresiunilor.

În privința infracțiunii de avort s-a precizat în mod explicit nepedepsirea femeii însărcinate care comite această faptă, punându-se astfel capăt discuțiilor din doctrină în jurul acestei probleme (a se vedea și § 245 C. pen. norvegian). Prin urmare, fapta comisă de femeia însărcinată constituie infracțiune, cu toate consecințele ce decurg de aici în planul participației penale, renunțându-se doar la sancționarea acesteia.

Cadrul incriminărilor în această materie a fost completat însă cu dispoziția din art. 200, vătămarea fătului. Această incriminare vine să asigure protecția vieții în devenire, pe durata unei perioade rămasă neacoperită în reglementarea actuală. Este vorba despre intervalul cuprins între momentul declanșării procesului nașterii, moment din care nu se mai poate discuta despre o infracțiune de avort, și momentul încheierii acestui proces, moment de la care avem o persoană, ce poate fi subiect pasiv al infracțiunilor din capitolele precedente. Practica a

demonstrat că în interiorul acestui interval se pot comite numeroase infracțiuni împotriva fătului, de la cazuri de culpă medicală în asistarea nașterii, soldate cu moartea sau vătămarea fătului și până la fapte intenționate.

În același timp, au fost incriminate faptele de violență comise asupra mamei pe durata sarcinii, care nu au fost comise cu intenția de a provoca avortul și nici nu au avut acest rezultat, dar au condus la lezarea fătului și în final la vătămarea corporală sau chiar moartea copilului după naștere.

Redactarea textului a fost inspirată de dispozițiile art. 157 - 158 C. pen. spaniol.

2.47. În *Capitolul al V-lea*, referitor la asistența celor în primejdie, s-a renunțat la incriminarea din art. 314 din Codul în vigoare, deoarece aceasta este acoperită de definiția infracțiunii comise prin omisiune, reglementată de art.16 din partea generală. Cadrul incriminărilor în materie a fost completat prin introducerea unui nou text – împiedicarea ajutorului – inspirat de prevederile art. 223-5 C. pen. francez, și care își propune să sancționeze o serie de acte ce nu intră, la ora actuală, sub incidența niciunui text legal, deși pericolozitatea lor pentru viața sau integritatea corporală a unei persoane aflate în primejdie este evidentă.

2.48. *Capitolul al VI-lea*, consacrat infracțiunilor contra libertății persoanei, cuprinde doar incriminările prin care se ocrotește în mod direct libertatea fizică și psihică a persoanei.

În privința infracțiunii de *lipsire de libertate în mod ilegal* a fost restructurată reglementarea, prin eliminarea unor forme agravate sau elemente de agravare care nu se justificau, și introducerea altora, menite a acoperi lacunele în reglementare. Astfel, spre exemplu, s-a renunțat la agravanta incidentă în cazul în care în schimbul eliberării se cere un folos, în acest caz urmând a opera regulile concursului de infracțiuni între lipsirea de libertate și șantaj. Tot astfel, atunci când viața persoanei este pusă în pericol va exista un concurs de infracțiuni, fără a fi necesară menținerea unei agravante cu acest conținut. A fost în schimb introdusă agravanta de la alin.(2) – răpirea unei persoane aflată în imposibilitatea de a-și exprima voința ori de a se apăra, căci în cazul acestor persoane doar printr-o analogie în defavoarea inculpatului se putea vorbi până acum de lipsire de libertate (spre exemplu, răpirea unui nou-născut dintr-o maternitate).

În cazul infracțiunii de *amenințare*, s-a optat pentru o sferă deschisă a persoanelor vizate de fapta cu care se amenință, astfel încât instanța să aibă posibilitatea de a aprecia în fiecare caz concret dacă fapta era de natură să alarmeze persoana amenințată. Realitatea a demonstrat că această stare de alarmare poate fi cauzată nu doar de un rău ce vizează soțul sau o rudă apropiată a celui amenințat, ci și de o eventuală faptă îndreptată împotriva unui prieten, ori a altei persoane de care cel amenințat este legat afectiv.

De asemenea, proiectul propune introducerea în acest capitol a unei incriminări noi - hărțuirea - pentru a răspunde unor cazuri apărute în practică în care diferite persoane – în special femei – sunt așteptate și urmărite pe stradă sau în alte locuri publice, ori sunt tracasate prin intermediul unor mesaje telefonice sau similare, toate acestea fiind de natură a crea o stare de temere sau de îngrijorare persoanei în cauză. Incriminări similare există și în alte legislații europene, textul din proiect fiind inspirat de dispozițiile art. 222-16 C. pen. francez, art. 179^{septies} C. pen. elvețian, § 390a C. pen. norvegian și de cele din legislația engleză (în special Public Order Act 1986 și Protection from Harassment Act 1997).

2.49. *Capitolul al VII-lea*, cuprinde infracțiunile de trafic și exploatare a unor persoane vulnerabile, fiind aduse în acest capitol incriminări cuprinse în prezent în Legea nr. 678/2001 și în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002. Textele de incriminare a traficului de persoane, de minori și de migrați au fost sistematizate pentru o mai ușoară înțelegere și o mai bună corelare cu alte texte de incriminare, fără a li se aduce însă modificări substanțiale. A fost introdusă o nouă formă agravată – săvârșirea infracțiunilor asupra a două sau mai multe persoane în aceeași împrejurare – incidentă în ipoteza în care faptele au fost săvârșite într-o unitate spațio-temporală, evitându-se astfel incertitudinile cu privire la existența unității sau pluralității de infracțiuni în cazul pluralității de victime. În redactarea textului au fost avute în vedere și dispozițiile Deciziei-cadru a Consiliului Uniunii Europene 2002/629/JAI privind lupta împotriva traficului de ființe umane. Textele referitoare la traficul de persoane și de minori sunt similare celor existente în art. 169 și 176 C. pen. portughez, și apropiate de dispozițiile § 217 C. pen. austriac, în privința traficului de persoane.

În urma ratificării de către România a Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane (prin Legea nr. 300/2006), a fost introdusă și o incriminare nouă, folosirea serviciilor care fac obiectul exploatării unei persoane traficate (incriminare cerută de art. 19 din Convenție). Spre exemplu, textul va

fi aplicabil în cazul persoanei care acceptă să primească prin transplant un organ, știind că este prelevat ilegal de la o victimă a traficului de persoane, sau al celui care acceptă să folosească munca forțată impusă acestor victime.

Proiectul renunță la incriminarea infracțiunii de cerșetorie în forma consacrată de codul penal în vigoare, dar propune două incriminări noi, conexe cerșetoriei, menite să răspundă unor situații frecvente în ultimii ani. Este vorba de exploatarea cerșetoriei practicate de un minor sau o persoană cu dizabilități (determinarea la practicarea cerșetoriei sau obținerea de foloase de pe urma acestei activități) și respectiv de folosirea unui minor, de către majorul care are capacitatea de a munci, în scopul de a obține astfel ajutor material din partea publicului. Această din urmă situație - spre exemplu, o femeie care merge la cerșit, iar pentru a inspira milă publicului ține un copil, cu vârsta de câteva luni, în brațe - prezintă un evident pericol, nu doar prin aceea că lezează grav demnitatea umană, copilul ajungând să fie folosit ca un obiect de recuzită, dar periclitează sănătatea sau chiar viața minorului, date fiind condițiile în care acesta este ținut în timpul cerșitului (temperaturi foarte scăzute sau foarte ridicate, ploaie etc.). Cele două incriminări au fost propuse și de Legea nr. 301/2004 într-o formă asemănătoare. În dreptul comparat, exploatarea minorilor sau altor persoane vulnerabile în scopul practicării cerșetoriei este incriminată de art. 671 C. pen. italian, art. 296 C. pen. portughez, art. 232 C. pen. spaniol, § 236 C. pen. german.

2.50. Capitolul al VIII-lea, consacrat infracțiunilor împotriva libertății și integrității sexuale a fost complet revizuit, pe baza unei noi concepții în acord cu soluțiile diferitelor coduri europene în materie, privind relațiile dintre infracțiunile înscrise în această categorie.

În primul rând, *violul* a fost reglementat pornind de la ideea de act de penetrare, astfel încât în conținutul acestei infracțiuni se va include raportul sexual - în înțelesul pe care această sintagmă l-a cunoscut în mod tradițional în dreptul nostru, acela de conjuncție a organului sexual masculin cu cel feminin - actul sexual oral și respectiv actul sexual anal, indiferent dacă în aceste ultime cazuri este vorba de un act heterosexual sau homosexual. De asemenea, se includ în conținutul infracțiunii de viol și actele de penetrare vaginală sau anală, realizate în alte modalități (prin introducerea de obiecte, degete etc.). Astfel definit, violul acoperă toate actele de penetrare, indiferent dacă au fost comise de agresor asupra victimei sau dacă victima a fost obligată să facă acest lucru. Definiția infracțiunii de viol a fost în acest mod concepută având în vedere reglementările din Codul penal spaniol (art. 179), portughez (art. 164), german (§ 177), austriac (§ 201), francez (art. 222-23), precum și aspectele evidențiate de doctrina și jurisprudența din aceste state în aplicarea textelor citate.

În privința formelor agravate s-a realizat și de această dată o simplificare a reglementării, renunțându-se la acele elemente de agravare care pot fi valorificate corespunzător în cadrul individualizării judiciare. De asemenea, unele dintre agravante au fost reformulate, așa cum s-a întâmplat în cazul comiterii faptei asupra unei victime care este rudă în linie directă, frate sau soră cu făptuitorul, pentru a rezulta cu claritate că această faptă absoarbe incestul, punând astfel capăt incertitudinilor din practica judiciară cu privire la acest aspect.

În ceea ce privește infracțiunea de *agresiune sexuală*, aceasta va fi incidentă în cazul altor acte de natură sexuală decât cele prevăzute de art. 216, cu alte cuvinte acte care nu presupun penetrare sau act sexual oral (acte de masturbare etc.), săvârșite sub imperiul constrângerii sau al stărilor asimilate acesteia. În cazul în care astfel de acte sunt comise în aceeași împrejurare cu infracțiunea de viol așa cum este ea reglementată de art. 216, nu se va reține un concurs de infracțiuni, ci o singură încadrare, aceea de viol.

Criteriul de distincție între viol și agresiunea sexuală sub aspectul elementului material se regăsește și în cazul următoarelor două infracțiuni - *actul sexual cu un minor* și respectiv *coruperea sexuală de minori*. Astfel, dacă actul presupune penetrare sau act sexual oral, vom fi în prezența actului sexual cu un minor, iar dacă este vorba de alte acte de natură sexuală fapta se va încadra ca și corupere de minori.

În privința vârstei minorului, s-a considerat, la fel ca în alte legislații europene (a se vedea § 174, respectiv § 176 C. pen. german), că trebuie diferențiată vârsta subiectului pasiv după cum este vorba de protecția integrității sexuale a minorului în raporturile cu un major sau cu alt minor. Astfel, în privința actului sexual comis de un major cu un minor s-a păstrat limita actuală de vârstă (15 ani), fiind diferențiată și sancțiunea în raport de vârsta minorului, după cum acesta a împlinit sau nu 13 ani. În privința actelor sexuale între minori, acestea rămân în afara domeniului de incidență al legii penale, soluție în acord cu prevederile Convenției de la Lanzarote din 2007. Răspunzând obligației asumate prin semnarea acestei convenții a fost reglementată și infracțiunea de racolare a minorilor în scopuri sexuale (art. 220).

Coruperea sexuală de minori a fost completată cu noi ipoteze - alin.(4), prin preluarea, cu unele reformulări, a unei părți a textelor existente în Legea nr. 196/2003.

La rândul său, hărțuirea sexuală din legea în vigoare a cunoscut o nouă sistematizare, prin crearea a două texte. Primul, care cuprinde hărțuirea propriu-zisă, comisă prin acte repetate și care creează pentru victimă o situație intimidantă sau umilitoare, a fost inclus în acest capitol (art. 221). Celălalt text, referitor la faptele ce presupun așa-numita *hărțuire verticală*, prin abuz de autoritate, a fost inclus în categoria infracțiunilor de serviciu. În acest fel se pune capăt disputelor din doctrină și practică referitoare la caracterul de obicei al infracțiunii (caracter prezent, potrivit proiectului, în cazul art. 221 dar absent în cazul art. 299), precum și necorelărilor dintre textul care incriminează hărțuirea în legea în vigoare și alte infracțiuni (șantajul, spre exemplu).

2.51. Capitolul al IX-lea regroupează infracțiunile ce aduc atingere domiciliului, vieții private și corespundenței.

În această categorie, pe lângă incriminările tradiționale, au fost consacrate câteva infracțiuni noi, menite să acopere un vid de reglementare și să ofere un răspuns la noile forme de lezare sau periclitate a valorilor sociale care formează obiectul acestui capitol.

Astfel, a fost incriminată ca faptă distinctă violarea sediului profesional, dat fiind că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, și sediul persoanei juridice sau sediul profesional al persoanei fizice beneficiază de protecția conferită de art. 8 din Convenție (a se vedea hotărârea *Niemietz c. Germanzia*, din 16 decembrie 1992). Ca urmare, incriminarea menționată se regăsește în majoritatea legislațiilor (art. 191 C. pen. portughez, art. 203 C. pen. spaniol, § 123 C. pen. german, § 109 C. pen. austriac, § 6 cap. 4 C. pen. suedez, § 355 C. pen. norvegian), iar acolo unde nu se regăsește explicit, s-a ajuns la sancționarea acestei fapte prin interpretarea extensivă a textului referitor la violarea de domiciliu (a se vedea jurisprudența Curții de Casație italiene – spre exemplu, dec. nr. 5767 din 08.06.1981 – în aplicarea art. 614 C. pen.).

O altă incriminare nouă este violarea secretului vieții private (art. 225), reglementare necesară pentru a întregi cadrul protecției penale a valorilor garantate de art. 8 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Reglementarea a fost concepută de așa manieră încât să nu pună obstacole în calea exercitării de către presă a rolului său într-o societate democratică și își găsește corespondent în majoritatea codurilor penale europene actuale (art. 226-1 C. pen. francez, art. 197 C. pen. spaniol, art. 192 C. pen. portughez, art. 615bis C. pen. italian, art. 179bis-179quinuies C. pen. elvețian, cap. 24 secț. 5-8 C. pen. finlandez etc.).

În fine, infracțiunea de divulgare a secretului profesional a fost reformulată, ea având pe viitor incidență doar cu privire la elemente de care cel ținut să păstreze secretul a luat cunoștință cu consimțământul persoanei vizate de aceste date, fie că i-au fost încredințate nemijlocit (spre exemplu, confesiunea făcută preotului, datele încredințate avocatului de către client etc.), fie că le-a constatat în virtutea profesiei sau funcției, cu consimțământul celui în cauză (așa cum se întâmplă în cazul medicului care efectuează investigații privind starea de sănătate a pacientului). Divulgarea datelor de altă natură (informații nepublice, secrete de serviciu etc.) face obiectul unor incriminări distincte, în capitolul privitor la infracțiunile de serviciu.

TITLUL II - Infracțiuni contra patrimoniului

2.52. În proiect normele de incriminare a faptelor contra patrimoniului au fost sistematizate în patru capitole, ținând seama de situațiile de fapt în care se pot găsi bunurile ca entități patrimoniale, cât și de caracterul sau natura acțiunilor ilicite prin care pot fi modificate aceste situații de fapt. De altfel această sistematizare nu reprezintă o premieră pentru legislația penală română, ci o revenire la tradiție: Codul penal de la 1864 sistematiza crimele și delictele proprietății pe 9 secțiuni; Codul penal de la 1936 prevedea crimele și delictele contra patrimoniului în Titlul XIV care cuprindea 4 capitole.

Soluția clasificării infracțiunilor contra patrimoniului în mai multe categorii este promovată și în codurile penale ale unor țări membre ale Uniunii Europene adoptate mai recent, cum este cazul codului penal francez (Cartea a III-a – crime și delicta contra bunurilor – cuprinde două titluri, fiecare structurate pe 4 capitole) sau al codului penal spaniol (Titlul XIII – infracțiuni contra patrimoniului și ordinii socio-economice – cuprinde nu mai puțin de 14 capitole), dar și al codurilor mai vechi (spre exemplu Codul penal italian, Codul penal german etc.).

Patrimoniul ca valoare socială este ocrotit prin normele de incriminare cuprinse în Titlul II din proiect, deopotrivă, indiferent de titular.

Așa cum s-a arătat deja în considerațiile generale, pedepsele prevăzute în normele de incriminare a faptelor contra patrimoniului, în proiect, sunt mult mai reduse decât în Codul penal în vigoare, reducere ce a avut în vedere:

- a) pedepsele aplicate în concret de instanțe pentru această categorie de infracțiuni;
- b) necesitatea corelării cu dispozițiile din partea generală referitoare la mecanismele de sancționare a pluralității de infracțiuni dar și la limitele de pedeapsă prevăzute pentru aplicarea modalităților alternative de executare a pedepsei;
- c) necesitatea reflectării în limitele legale de pedeapsă a ierarhiei firești a valorilor sociale care fac obiect de ocrotire penală;
- d) necesitatea revenirii la tradiția Codurilor penale în anterioare (Codul penal de la 1864, cel din 1936 și Codul penal în vigoare în forma avută la adoptarea sa în 1968).

2.53. În *Capitolul I*, reglementează faptele de furt prin descrierea conținuturilor următoarelor infracțiuni: *furtul, furtul calificat, furtul unui vehicul în scop de folosință, furtul cu consecințe deosebit de grave, furtul din casă și familie.*

Furtul simplu are, în principal, același conținut ca în Codul penal în vigoare. Furtul de folosință beneficiază de o reglementare distinctă, care include și o ipoteză nouă, potrivit căreia se sancționează cu pedeapsa prevăzută pentru furt “folosirea fără drept a unui terminal de comunicații electronice al altuia sau folosirea unui terminal de comunicații racordat fără drept la rețea”. Această ipoteză asimilată furtului de folosință vine să tranșeze în mod definitiv situațiile controversate încă în practica judiciară și doctrină referitoare la încadrarea juridică a faptei de racordare ilegală la o rețea de telefonie sau la o altă rețea de comunicații. În plus, textul vine să aducă în sfera ilicitului penal faptele de folosire fără drept a unui terminal de telecomunicații al altuia, fapte considerate periculoase și al căror număr a crescut în prezent (spre exemplu, fapta unei persoane care pătrunde în locuința altuia și efectuează convorbiri telefonice la numere cu suprataxă, cauzând astfel uneori prejudicii importante). Redactarea textului a fost inspirată de dispozițiile art. 255 - 256 C. pen. spaniol.

Un element nou cuprins în norma de incriminare a furtului este condiționarea punerii în mișcare a acțiunii penale de plângere prealabilă a persoanei vătămate. S-a avut în vedere multitudinea de furturi cu pericol social redus, chiar bagatelare, mai ales în mediul rural, dar și faptul că drepturile patrimoniale sunt drepturi prin excelență disponibile, așa încât este pe deplin justificată condiționarea punerii în mișcare a acțiunii penale în raport de opțiunea persoanei vătămate.

La *furtul calificat*, în proiect, s-a renunțat la unele elemente circumstanțiale de agravare prevăzute în Codul penal în vigoare, referitoare la săvârșirea furtului de două sau mai multe persoane, asupra unei persoane aflate în imposibilitatea de a-și exprima voința sau a se apăra, într-un loc public, în timpul unei calamități, datorită faptului că aceste împrejurări sunt prevăzute, cu același conținut sau cu un conținut apropiat, ca circumstanțe agravate legale, ducând la majorarea limitelor de pedeapsă în temeiul art. 78.

În același timp, au fost introduse în conținutul furtului calificat două noi elemente circumstanțiale de agravare și anume săvârșirea furtului prin scoaterea din funcțiune a sistemului de alarmă sau supraveghere și respectiv prin violarea de domiciliu. Primul element circumstanțial își găsește justificarea în realitatea socială actuală, când tot mai multe proprietăți sunt dotate cu sisteme de alarmă sau supraveghere și nu de puține ori infractorii recurg la anihilarea acestora pentru facilitarea comiterii infracțiunii. Introducerea celui de-al doilea element s-a impus pentru a rezolva legal situația în care furtul este săvârșit prin pătrunderea fără drept într-un domiciliu sau sediu profesional, situație în care continuă să se exprime opinii contradictorii în literatura de specialitate și să se dea soluții neunitare în practica judiciară.

Dacă *furtul unui vehicul în scop de folosință*, în Codul penal în vigoare, este sancționat cu pedeapsa pentru furtul simplu sau calificat, în proiect se propune incriminarea acestuia ca faptă distinctă și sancționarea unui asemenea furt cu o pedeapsă mai redusă ținând seama de diferența evidentă existentă între gradul de pericol social al celor două fapte. Soluții similare regăsim și în alte legislații, cum este cazul art. 244 C. pen. spaniol, art. 208 C. pen. portughez, § 260 C. pen. norvegian, Cap. 8 secțiunea 7 C. pen. suedez.

Furtul din casă și familie, prevăzut în proiect, reia într-o formă mai coerentă dispozițiile privind furtul între soți sau rude apropiate din Codul penal în vigoare.

2.54. În *Capitolul II* sunt incriminate *tâlhăria* în varianta tip, *tâlhăria calificată* și *pirateria*, fiind păstrate în mare parte a dispozițiilor din Codul penal în vigoare, cu precizarea că s-a renunțat la unele dintre elementele circumstanțiale de agravare prevăzute de legea în vigoare. Este vorba despre tâlhăria săvârșită de două sau mai multe persoane împreună, în timpul unei calamități sau într-o locuință ori în dependențe ale acesteia. Rățiunea

modificării rezidă în aceea că primele două împrejurări sunt prevăzute, cu un conținut apropiat, ca și circumstanțe agravate legale, iar ultima împrejurare a fost reformulată, din aceleași motive arătate în cazul furtului calificat.

De asemenea, au fost introduse noi ipoteze de agravare, incidente în ipoteza în care fapta se săvârșește “asupra unui mijloc de transport” sau prin simularea de “calități oficiale”, în condițiile în care practica judiciară a semnalat cazuri relativ frecvente în care infractorii recurg la asemenea procedee.

Urmarea praeterintenționată constând în moartea victimei în cazul tâlhăriei și pirateriei a fost prevăzută într-un text distinct și comun.

2.55. În *Capitolul III* sunt incriminate faptele contra patrimoniului care se săvârșesc prin nesocotirea încrederii, categorie în care au fost incluse, în primul rând, faptele incriminate în Codul penal în vigoare cum sunt: abuzul de încredere, gestiunea frauduloasă, însușirea bunului găsit și înșelăciunea. În același timp, la acestea au fost adăugate și alte fapte împotriva patrimoniului ale căror acțiuni ilicite se întemeiază pe nesocotirea încrederii și anume: abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor, înșelăciunea privind asigurările, deturnarea licitațiilor publice și exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile.

La prima categorie de fapte (cele prevăzute și în Codul penal în vigoare), au fost operate și unele modificări, menite a pune textele în situația de a răspunde mai bine necesității reprimării unor modalități de comitere a respectivelor fapte, evidențiate de practica judiciară. Astfel, în cazul abuzului de încredere a fost consacrată o nouă modalitate de comitere a faptei, prin folosirea fără drept a unui bun încredințat cu un anumit scop, de către cel care l-a primit. Textul are în vedere atât situația în care persoana nu avea dreptul de a folosi bunul (spre exemplu, un autovehicul este încredințat de către proprietar mecanicului în vederea efectuării unei reparații, iar acesta din urmă îl folosește pentru a face curse în interes personal ori al unor terți) dar și situația în care cel ce a primit bunul are dreptul de a-l folosi, dar îl utilizează în alt scop decât cel pentru care i-a fost încredințat (de pildă, autorului îi este încredințat un autoturism pentru a face o plimbare, dar acesta îl folosește pentru a transporta bunuri a căror greutate depășește limita admisă pentru vehiculul respectiv).

De asemenea, a fost introdusă o nouă incriminare, abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor. Infracțiunea se poate comite în două modalități, fie prin fapta debitorului de a înstrăina, ascunde, deteriora sau distruge, în tot sau în parte, valori ori bunuri din patrimoniul său ori de a invoca acte sau datorii fictive în scopul fraudării creditorilor, fie prin achiziționarea de bunuri ori servicii, debitorul știind cu certitudine la momentul încheierii tranzacției că nu va putea plăti și producând astfel o pagubă creditorului. Ambele modalități de comitere a faptei au fost semnalate de practica ultimilor ani, organele judiciare nedispunând însă de un text legal care să permită reprimarea acestor acțiuni. Incriminări similare regăsim și în art. 150 și 164 C. pen. elvețian, art. 313-5 și 314-7 C. pen. francez, 227 C. pen. portughez, 257-258 C. pen. spaniol, § 282 C. pen. norvegian etc.

Noile incriminări referitoare la înșelăciunea privind asigurările, deturnarea licitațiilor publice și exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile își găsesc justificarea în realitatea socială, căci ele vin să sancționeze fapte care au devenit din ce în ce mai frecvente în ultimii ani. Astfel, în condițiile dezvoltării susținute a pieței a asigurărilor, a creșterii numărului și ponderii asigurărilor obligatorii, a crescut și tentația unor persoane de a fraudă asigurătorii în scopul obținerii unor foloase patrimoniale injuste. Incriminări similare se găsesc și în art. 642 C. pen. italian, art. 219 C. pen. portughez, § 272 C. pen. norvegian etc. În ceea ce privește deturnarea licitațiilor publice, practica ultimilor ani a demonstrat că, nu în puține cazuri, participanții la o licitație publică au recurs a diferite manopere frauduloase, în scopul îndepărtării de la licitație a unor potențiali participanți, alterând astfel prețul de adjudecare. Faptele de această natură sunt incriminate și de alte legislații, cum este cazul art. 313-6 C. pen. francez, art. 230 C. pen. portughez, art. 262 C. pen. spaniol. În fine, prin incriminarea exploatării patrimoniale a unei persoane vulnerabile se dorește reprimarea unor fapte care au proliferat în ultimii ani și care au produs uneori consecințe sociale devastatoare pentru persoanele care le-au căzut victimă, fiind aproape zilnic semnalate în presă cazuri ale unor persoane în vârstă sau cu o stare de sănătate precară care au ajuns să își piardă locuințele în urma unor asemenea înțelegeri patrimoniale disproportionale. Acest gen de fapte sunt incriminate în majoritatea legislațiilor europene. A se vedea art. 157 C. pen. elvețian, art. 226 C. pen. portughez, care au inspirat redactarea textului din proiect, dar și art. 644 C. pen. italian, art. 313-4 C. pen. francez, § 295 C. pen. norvegian.

Tot în acest capitol au fost aduse și infracțiunile bancrută simplă și bancrută frauduloasă preluate din legislația specială.

2.56. În *Capitolul IV* au fost incluse fraudele patrimoniale săvârșite prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice. Textele reiau fără modificări de esență prevederile în materie cuprinse în prezent în Legea nr. 161/2003 și Legea nr. 365/2002. Pedepsele prevăzute pentru aceste infracțiuni au fost corelate cu celelalte sancțiuni prevăzute în materia infracțiunilor contra patrimoniului, ținându-se însă seama și de pericolozitatea sporită a acestor modalități de comitere.

2.57. În *Capitolul V* “Distrușerea și tulburarea de posesie” sunt cuprinse infracțiunile: distrușerea, distrușerea calificată, distrușerea din culpă și tulburarea de posesie.

Infracțiunea de distrușere, în proiect, are în principiu, același conținut ca și Codul penal în vigoare, cu precizarea că se introduce o nouă variantă agravată în art. 251 alin.(2) prin care se incriminează “distrușerea unui înscris sub semnătură privată, care aparține altei persoane și servește la dovedirea unui drept de natură patrimonială, dacă prin aceasta s-a produs o pagubă”. Incriminarea noii variante agravate a faptei de distrușere își găsește justificarea în realitatea socială, în condițiile în care un asemenea înscris poate fi unicul mijloc de probă pentru dovedirea unui drept de natură patrimonială de o valoare considerabilă (spre exemplu, un testament olograf). Obiectul material al acestei fapte de distrușere îl constituie un înscris sub semnătură privată, nu și un act autentic, întrucât dacă distrușerea privește un act autentic aflat în păstrarea unei autorități publice, fapta va constitui infracțiune potrivit art. 257 (sustragerea sau distrușerea de înscrisuri oficiale) și va fi pedepsită mai aspru. Dacă este distrus un înscris autentic aflat în posesia altei persoane, nu se justifică includerea faptei în cadrul agravantei, deoarece cel interesat poate obține oricând o copie de la autoritatea care a emis actul.

Celelalte variante agravate ale infracțiunii de distrușere prevăzute în Codul penal în vigoare, sunt menținute în proiect, cu anumite reformulări, necesare pentru a le pune de acord cu solicitările doctrinei și ale practicii judiciare.

Pentru infracțiunea de distrușere, varianta tip și prima variantă agravată (care constituie o incriminare nouă) punerea în mișcare a acțiunii penale se face la plângerea prealabilă a persoanei vătămate.

În proiect nu a mai fost reținută distrușerea din culpă în varianta descrisă în art. 217 alin.(4) din Codul penal în vigoare, deoarece o asemenea faptă constituie, în primul rând, o infracțiune de serviciu pentru că se săvârșește prin încălcarea unei atribuții de serviciu (părăsirea postului sau a oricărei alte fapte de către personalul de conducere al unui mijloc de transport în comun ori de către personalul care asigură direct securitatea unor asemenea transporturi), iar în al doilea rând, este greu de acceptat ca o asemenea faptă să fie săvârșită din culpă. De altfel practica nu a înregistrat cazuri de aplicare a textului respectiv.

Tulburarea de posesie este incriminată în proiect într-o formulare simplificată, în acord cu tradițiile legislației noastre penale dar și cu alte reglementări în materie.

Astfel, în primul rând, s-a renunțat la incriminarea tulburării de posesie atunci când aceasta nu s-a comis nici prin violențe sau amenințări și nici prin strămutarea sau desființarea semnelor de hotar. Pentru acest gen de fapte, remediul oferit de legislația civilă – acțiunea posesorie – este suficient, nefiind justificată, potrivit principiuului minimei intervenții, o sancționare penală a acestor fapte. Trebuie subliniat că aceasta a fost soluția legală și în Codul penal din 1936 (art. 556 - 558) dar și în Codul penal în vigoare, anterior modificării sale prin Legea nr. 140/1996 și se regăsește în prezent și în alte legislații (a se vedea art. 215 C. pen. portughez).

Diferitele variante agravate ale infracțiunii de tulburare de posesie prevăzute în Codul penal în vigoare nu se justifică, iar pedepsele prevăzute în cazul săvârșirii acestora sunt mult mai grave decât la furt sau distrușere, astfel încât s-a impus o reevaluare a acestora.

TITLUL III - Infracțiuni contra autorității

2.58. În cazul infracțiunilor contra autorității au fost menținute în linii mari incriminările din codul penal actual fără a fi aduse modificări semnificative conținutului acestora, s-a renunțat la incriminarea infracțiunii de ofensă adusă unor însemne și au fost aduse în cadrul acestui titlu două infracțiuni prevăzute în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România, respectiv trecerea frauduloasă a frontierei și sustragerea de la măsurile de îndepărtare de pe teritoriul României.

Renunțarea la infracțiunea de ofensă adusă unor însemne reprezintă concluzia la care s-a ajuns în urma analizării necesității acestei incriminări dar și a proporționalității dintre natura și severitatea mijloacelor de constrângere pe de o parte, și importanța valorii sociale ocrotite prin aceste mijloace pe de altă parte. În ceea ce privește necesitatea incriminării unei asemenea fapte nu există argumente care să susțină în mod rezonabil

menținerea acesteia în sfera de protecție penală în condițiile în care practica judiciară este aproape inexistentă în această materie. Sub aspectul proporționalității, în contextul reducerii semnificative a limitelor de pedeapsă pentru infracțiunile prevăzute în proiect, menținerea sancțiunilor actuale (închisoare de la 6 luni la 3 ani respectiv închisoare de la 3 luni la 1 an sau cu amendă) apărea ca excesivă însă chiar în cazul reducerii proporționale a acestora, consecințele ce decurg din pronunțarea unei condamnări apar ca fiind disproporționate în raport de gravitatea unei asemenea fapte.

În privința infracțiunii de ultraj au fost aduse unele modificări în ceea ce privește sfera persoanelor protejate prin această incriminare. Astfel, varianta agravată a actualei reglementări privitoare la magistrați nu se mai regăsește în conținutul infracțiunii de ultraj din cadrul infracțiunilor contra autorității, ci formează obiectul unei incriminări distincte în cadrul infracțiunilor contra înfăptuirii justiției (ultraajul judiciar art. 278), opțiunea acestei sistematizări fiind susținută de necesitatea grupării infracțiunilor îndreptate împotriva justiției în cadrul aceluiași titlu din codul penal. În același timp, actuala infracțiune denumită „cazuri speciale de pedeapsă”, prin care sunt sancționate faptele de violență psihică sau fizică îndreptate împotriva soțului, copiilor sau părinților anumitor categorii de funcționari (polițist, jandarm, etc.), în scop de intimidare sau răzbunare, a fost introdusă în conținutul infracțiunii de ultraj întrucât aceasta nu reprezintă în fapt altceva decât o formă specială de amenințare îndreptată împotriva funcționarului pentru fapte îndeplinite în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu acestea. În plus noua reglementare sancționează violențele sau amenințările îndreptate nu numai împotriva soțului, părinților sau copiilor unui polițist, jandarm sau militar, ci a celor îndreptate împotriva unui membru de familie al oricărui funcționar care deține o funcție ce implică exercițiul autorității stat, când aceste fapte sunt comise în scop de intimidare sau răzbunare.

Cât privește infracțiunea de uzurpare de calități oficiale, aceasta a fost menținută în forma actuală însă a fost redusă sfera calităților oficiale a căror uzurpare este sancționată penal prin excluderea acelor funcții care, deși au caracter oficial, nu implică exercitarea autorității de stat, întrucât urmările unor asemenea fapte nu justifică menținerea lor în sfera ilicitului penal (de exemplu calitatea de purtător de cuvânt al Ministerului Justiției este, fără îndoială, o calitate oficială în sensul legii penale, dar folosirea fără drept a unei asemenea calități urmată de transmiterea unui comunicat de presă în acest fel, nu justifică, din perspectiva gravității, recurgerea la mijloace de coerciție de natură penală).

TITLUL IV - Infracțiuni contra înfăptuirii justiției

2.59. Reglementarea infracțiunilor contra înfăptuirii justiției cunoaște modificări importante, justificate și solicitate de noile realități ale unei societăți democratice în cadrul căreia dreptatea este ridicată la rang de valoare supremă [art. 1 alin.(3) din Constituție], și are ca obiectiv asigurarea legalității, independenței, imparțialității și fermității în procesul de înfăptuire a actului de justiție, prin sancționarea penală a faptelor de natură să influențeze grav, să ignore ori să submineze autoritatea justiției.

Pornind de la aceste rațiuni au fost identificate și incriminate o serie de fapte evidențiate și în practica judiciară, care pot afecta semnificativ activitatea de înfăptuire a justiției precum: obstrucționarea justiției, influențarea declarațiilor, vendeta, presiuni asupra justiției, compromiterea intereselor justiției, sfidarea instanței, asistența și reprezentarea neloială precum sau neexecutarea sancțiunilor penale.

Sub aspectul sistematizării, infracțiunile contra înfăptuirii justiției sunt prevăzute în Titlul IV al părții speciale, după titlul consacrat infracțiunilor contra autorității. În primul rând se observă că, spre deosebire de reglementarea în vigoare, unde această categorie de infracțiuni este prevăzută în Capitolul II din Titlul IV intitulat „Infracțiuni care aduc atingere unor activități de interes public sau altor activități reglementate de lege”, în noua reglementare infracțiunile contra înfăptuirii justiției sunt prevăzute într-un titlu distinct pentru a acorda importanța cuvenită acestei autorități, care reprezintă una dintre cele 3 puteri ale statului și nu doar o activitate de interes public.

În al doilea rând, sub aspect terminologic, a fost înlocuită denumirea de „Infracțiuni care împiedică înfăptuirea justiției” cu cea de „Infracțiuni contra înfăptuirii justiției” întrucât, așa cum pe drept cuvânt s-a subliniat de altfel și în literatura de specialitate, prin aceste infracțiuni nu este întotdeauna împiedicată efectiv înfăptuirea justiției, unele neavând nici măcar această aptitudine (denunțarea calomnioasă în forma de bază sau

încercarea de a determina mărturia mincinoasă), dar pot produce o stare de pericol pentru realizarea actului de justiție.

În continuare vor fi prezentate pe scurt principalele modificări aduse în reglementarea infracțiunilor contra înfrățuirii justiției, rațiunile avute în vedere și, acolo unde este cazul, trimiteri la reglementările similare din diferite coduri penale europene.

2.60. Nedenunțarea (art. 264). Această infracțiune cunoaște o nouă reglementare în raport de conținutul său actual urmare modificărilor evidente ale rațiunilor avute în vedere de legiuitor la data incriminării acestei fapte. După cum se cunoaște, la apariția codului penal în vigoare prin infracțiunea de nedenunțare se urmărea determinarea oricărei persoane să sesizeze autoritățile cu privire la săvârșirea unor infracțiuni considerate de mare gravitate pentru societatea din acea vreme, precum unele infracțiuni contra avutului obștesc cum ar fi delapidarea, furtul, tâlhăria, pirateria, înșelăciunea sau distrugerea [art. 223 - art. 226, art. 229, și art. 231 alin.(2)-(4)], care puteau atrage chiar pedeapsa cu moartea în cazul în care produceau consecințe deosebit de grave. Ulterior anului 1989, deși rațiunile ce justificau sancționarea penală în cazul nedenunțării unor infracțiuni săvârșite contra patrimoniului au dispărut, legiuitorul, care prin Legea nr. 140/1996 a abrogat integral infracțiunile contra avutului obștesc, a înțeles să sancționeze în continuare prin mijloace penale nedenunțarea unor infracțiuni contra patrimoniului public sau privat, precum tâlhăria, pirateria, delapidarea, distrugerea sau distrugerea calificată.

Sancționarea penală a oricărei persoane pentru nedenunțarea unor infracțiuni săvârșite contra patrimoniului nu mai este necesară în prezent, mai cu seamă în condițiile în care infracțiunea a fost deja comisă, așa cum prevede textul în vigoare. În majoritatea legislațiilor penale de referință ale statelor europene este incriminată nedenunțarea unei infracțiuni dar numai când cel care, având cunoștință despre pregătirea comiterii acesteia, nu sesizează autoritățile pentru a putea împiedica săvârșirea infracțiunii. Totodată obligația de denunțare nu subzistă decât în cazul unor infracțiuni de o gravitate deosebită pentru că numai în aceste condiții poate fi justificată aplicarea unei sancțiuni penale.

De aceea, a fost prevăzută doar dispoziția privitoare la sancționarea persoanei care, luând cunoștință de săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală contra vieții sau care a avut ca urmare moartea unei persoane, după săvârșirea acesteia, nu înștiințează de îndată autoritățile. Se observă că în noua reglementare există obligația de denunțare pentru toate faptele prevăzute de legea penală contra vieții sau care au avut ca urmare moartea unei persoane și nu doar pentru faptele intenționate contra vieții, așa cum prevede textul în vigoare.

Textul propus aduce și unele modificări de natură terminologică prin instituirea unei obligații de denunțare a unei „fapte prevăzute de legea penală” și nu a unei „infracțiuni”, rațiunea fiind aceea că pentru existența infracțiunii de nedenunțare interesează doar ținerea sub tăcere față de autorități a pregătirii sau comiterii unei fapte periculoase interzise de legea penală împotriva unei persoane, fiind fără relevanță că fapta respectivă nu a fost încă pusă în executare, că actele de executare deja comise se află în faza actelor premergătoare ori a unei tentative nepedepsite de lege sau că nu s-ar putea angaja răspunderea penală ca urmare a existenței unor cauze de neimputabilitate (de exemplu minoritatea sau iresponsabilitatea). Pentru aceste rațiuni a fost de asemenea modificată denumirea marginală a infracțiunii din „Nedenunțarea unor infracțiuni” în cea de „Nedenunțare”.

În același timp textul instituie obligația de denunțare atât atunci când faptele menționate îmbracă forma autonomă a unor fapte prevăzute de legea penală (de exemplu omor sau omor calificat), dar și când acestea intră ca element constitutiv în conținutul unei infracțiuni complexe (de pildă atentatul care pune în pericol securitatea națională în conținutul căreia intră o faptă de omor).

În privința formei de vinovăție norma de incriminare prevede expres că nedenunțarea constituie infracțiune și atunci când este comisă din culpă, mențiunea fiind necesară ca urmare a modificării regulii generale de determinare a formei de vinovăție în raport de natura actului de conduită (acțiune sau inacțiune) din art. 17 alin.(6), potrivit căreia fapta comisă din culpă constituie infracțiune numai când legea prevede aceasta. În același timp se dă efect formei de vinovăție în procesul de individualizare legală a pedepsei prin stabilirea unor limite de pedeapsă mai reduse în cazul faptei din culpă în raport cu cele prevăzute în cazul faptei intenționate, înlăturându-se astfel și criticile aduse actualei reglementări care prevedea limite de pedeapsă identice atât pentru fapta intenționată cât și pentru cea din culpă.

Cât privește cauza de nepedepsire incidentă în cazul comiterii infracțiunii de soț sau de o rudă apropiată din reglementarea actuală aceasta a fost menținută însă și aici au fost operate unele modificări. Astfel, nedenunțarea nu va fi pedepsită dacă a fost comisă de un membru de familie (înțelesul dat acestei expresii fiind

cel arătat în art. 176), deoarece proiectul nu mai operează cu expresia „rude apropiate” iar persoanele care intrau în această categorie sunt acum incluse în categoria membrilor de familie. Pe de altă parte extinderea cauzei de nepedepsire de la soț sau rudele apropiate la cea a membrilor de familie se explică prin însăși rațiunea care a determinat introducerea în legea penală a acestei categorii de persoane, respectiv recunoașterea de către legiuitor a existenței unor legături speciale, (afective, de încredere, de susținere etc.), între anumite categorii de persoane care conviețuiesc (concubini, părinte sau fiu vitreg etc.), legături la fel de importante cu cele determinate de rudenie sau căsătorie. Din această perspectivă, întrucât argumentele care justifică nepedepsirea soțului sunt la fel de valabile și în cazul concubinului cu care conviețuiește făptuitorul, extinderea efectelor cauzei de nepedepsire este una logică. În același sens este și art. 434-1 alin.(2) din codul penal francez.

2.61. Inducerea în eroare a organelor judiciare (art. 266). Infracțiunea de inducere în eroare a organelor judiciare a fost reglementată pornind de la regândirea actualei infracțiuni de denunțare calomnioasă, care nu se mai regăsește în cuprinsul proiectului. Rațiunea acestei modificări are în vedere faptul că denunțarea calomnioasă în forma de bază, deși reglementată ca o infracțiune contra înfăptuirii justiției, nu reprezintă altceva decât o formă specială a infracțiunii de calomnie, urmarea evidentă a acestei fapte fiind afectarea reputației unei persoane căreia i se impută, în mod nereal, săvârșirea unei infracțiuni. În plus în cuprinsul proiectului nu se mai regăsește incriminată infracțiunea de calomnie astfel că denumirea marginală nu mai putea fi menținută.

În realitate sesizările mincinoase, fie că invocă săvârșirea unor fapte inexistente fie imputarea unor fapte reale unei persoane nevinovate, reprezintă mijloace insidioase prin care organele judiciare sunt determinate să efectueze investigații ori să desfășoare anumite proceduri de verificare a veridicității acestora ceea ce presupune o risipă de timp, energie, personal și resurse în instrumentarea unor cauze sortite din start eșecului (spre exemplu se reclamăuciderea unei persoane aflate în viață, sustragerea ori distrugerea unui bun inexistent etc. - fapte care în prezent nu sunt incriminate). Mai mult, ele pot determina chiar efectuarea unor acte procedurale care presupun restrângerea exercitării unor drepturi (de pildă o sesizare care reclamă în mod neadevărat existența unui cadavru într-o locuință, fără a imputa vreo faptă penală unei anume persoane, poate duce la efectuarea unei percheziții în acea locuință - faptă de asemenea neincriminate în prezent).

Pornind de la aceste considerente, infracțiunea de inducere în eroare a organelor judiciare reglementează atât sesizarea neadevărată cu privire la o faptă prevăzută de legea penală cât și atribuirea pe nedrept a comiterii unei fapte reale unei persoane nevinovate.

O altă modificare adusă se referă la înlocuirea actualei cauze de reducere a pedepsei prevăzută în art. 266 alin.(3) cu o cauză de nepedepsire, în scopul de a încuraja persoanele care comit această infracțiune să comunice organelor judiciare dacă denunțul, plângerea sau probele produse sunt neadevărate pentru a nu mai continua investigațiile și a nu se produce vreo vătămare drepturilor ori intereselor unor persoane inocente, cauza de impunitate putând interveni numai până la reținerea, arestarea sau punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva celui față de care s-a făcut denunțul sau plângerea ori s-au produs probele.

2.62. Favorizarea făptuitorului (art.267). Această infracțiune păstrează în linii generale reglementarea actuală însă au fost aduse unele modificări atât sub aspect terminologic dar și de conținut. În primul rând, s-a renunțat la folosirea noțiunilor de „infracțiune” și „infractor” în favoarea celor de „faptă prevăzută de legea penală” și de „făptuitor” întrucât activitatea de înfăptuire a justiției este împiedicată inclusiv prin sprijinirea unei persoane care a comis o faptă interzisă de legea penală dar care ar putea în concret să nu angajeze răspunderea penală datorită unor cauze care fac imposibilă întrunirea trăsăturilor esențiale ale infracțiunii (de pildă minoritatea sau eroarea de fapt). Aceasta deoarece verificarea condițiilor de existență sau inexistență a responsabilității penale a unei persoane se face în cadrul unui proces penal și nu în raport de aprecierea făcută de favorizator. În acest sens sunt și art. 378 alin.(4) din codul penal italian și art. 453 din codul penal spaniol. În același timp, s-a renunțat la favorizarea reală, ca modalitate de comitere a acestei infracțiuni, acțiunile respective fiind prevăzute în conținutul infracțiunii de tănuire.

2.63. Tănuirea (art. 268). În proiectul codului penal infracțiunea de tănuire este reglementată în cadrul infracțiunilor contra înfăptuirii justiției și nu în cel al infracțiunilor contra patrimoniului întrucât prin conținutul său această faptă afectează în primul rând desfășurarea actului de justiție prin îngreunarea sau împiedicarea identificării ori a recuperării bunurilor tănuite și, în plus, nu toate bunurile care formează obiectul tănuirii provin

din comiterea unor infracțiuni contra patrimoniului ceea ce face dificil de explicat cum poate fi considerată tănuirea infracțiune contra patrimoniului în cazul în care aceasta ar privi de exemplu o sumă de bani primită de tănuitor în schimbul ascunderii unor acte de identitate false ori a unor mari sume de bani provenite din traficul de droguri sau de persoane. În acest sens era și reglementarea din codul penal Carol al II-lea unde tănuirea era considerată un delict contra administrării justiției.

În privința conținutului, s-a subliniat în mod explicit că fapta constituie infracțiune nu numai în cazul în care tănuitorul a cunoscut proveniența ilicită a bunurilor dar și atunci când din împrejurările concrete acesta a putut în mod rezonabil să prevadă că bunurile provin dintr-o faptă prevăzută de legea penală. De altfel doctrina este unanimă în susținerea acestei soluții însă practica judiciară a manifestat unele rezerve. În acest sens este și art. 231 din codul penal portughez.

În plus, este suficientă reprezentarea că bunul provine din comiterea unei fapte interzise de legea penală fără să fie necesară cunoașterea naturii acesteia (furt, tâlhărie, înșelăciune etc.).

2.64. Spălarea de bani (art. 269). Pornind de la modul în care au fost transpuse în legislația penală dispozițiile referitoare la spălarea banilor din Convenția europeană privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii încheiată la Strasbourg în 08.11.1990 dar și de la experiența practicii judiciare, s-a considerat necesară o intervenție a legiuitorului pentru a clarifica atât conținutul infracțiunii de spălare de bani cât și delimitarea acestei fapte de conținutul infracțiunii de tănuire. Mai precis, s-a constatat că dispozițiile convenției europene în această materie nu au fost transpuse ci doar traduse și adoptate, fără a se ține seama că o parte a acestor dispoziții se regăseau deja în legislația națională sub o altă formă. Textul propus a fost inspirat de reglementările similare ale unor legislații europene precum art. 648 bis din codul penal italian, § 261 din codul penal german, art. 324-1 din codul penal francez, art. 301 din codul penal spaniol și Capitolul 32 - Secțiunea 6 din codul penal finlandez.

În noua reglementare a infracțiunii de spălare de bani, se subliniază cu claritate distincția dintre infracțiunea de spălare de bani și cea de tănuire prin eliminarea din cuprinsul incriminării a actualei lit.c) a art. 23 din Legea nr. 656/2002 privind prevenirea spălării banilor, care se suprapune cu conținutul infracțiunii de tănuire.

De asemenea este lămurită definitiv și o altă dispută privitoare la posibilitatea reținerii infracțiunii de spălare de bani în sarcina autorului sau a participantului la comiterea infracțiunii principale din care provine bunul, soluția propusă pledând pentru un răspuns afirmativ, aflat în deplină concordanță cu dispozițiile europene în materia spălării banilor.

În același timp s-a dat eficiență dispozițiilor art. 6 alin.(2) lit.c) din Convenția europeană privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii, potrivit cărora cunoașterea provenienței ilicite a bunului se poate deduce și din împrejurările concrete ale comiterii faptei.

2.65. Obstrucționarea justiției (art. 270). Infracțiunea de obstrucționare a justiției reprezintă o incriminare nouă iar reglementarea este justificată de realitățile practicii judiciare care nu de puține ori s-a confruntat cu o lipsă de cooperare din partea persoanelor cărora li se solicită sprijinul de către autoritățile judiciare. Prin această infracțiune este sancționată persoana care, în mod nejustificat și după ce a fost avertizată asupra consecințelor faptei sale, împiedică efectuarea unui act procedural ori refuză să pună la dispoziția autorităților judiciare datele, informațiile, înscrisurile sau bunurile deținute, care au fost solicitate în condițiile legii, în vederea soluționării unei cauze. Prin această reglementare se urmărește în primul rând prevenirea comiterii faptelor incriminate și numai în cazul în care mijloacele nepenale se dovedesc ineficiente să se aprecieze asupra oportunității recurgerii la mijloace de natură penală.

Preocuparea pentru asigurarea autorității justiției și a desfășurării în cele mai bune condiții a procedurilor judiciare, inclusiv prin mijloace penale, este întâlnită și în diferite legislații penale europene precum art. 366 din codul penal italian, art. 463 din codul penal spaniol, art. 434-15-1 din codul penal francez, art. 192 - 193 din codul penal olandez și în Capitolul 17 - Secțiunea 13 alin.(2) din codul penal suedez, care conțin reglementări similare.

2.66. Influențarea declarațiilor (271). Reprezintă o incriminare nouă ce pornește de la actuala reglementare a infracțiunii de încercare de determinare a mărturiei mincinoase pe care însă o dezvoltă valorificând unele reglementări similare întâlnite în codurile penale europene.

Reglementarea vizează atât încercarea de a determina cât și determinarea unei persoane, indiferent de calitatea acesteia, nu numai să dea declarații mincinoase dar și să nu sesizeze organele de urmărire penală, să nu dea declarații, să își retragă declarațiile ori să nu prezinte probe, într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură judiciară. Scopul urmărit prin această incriminare este acela de a întări garantarea accesului liber la justiție prin protejarea libertății oricărei persoane de a se adresa justiției și de a da declarațiile ori de a înfățișa probele pe care le consideră necesare în raport de interesele sale, independent de orice formă de presiune exercitată din partea vreunui terț, fie asupra sa, fie asupra membrilor de familie.

Importanța și necesitatea incriminării unor asemenea fapte sunt pe deplin justificate de fenomenul actual al criminalității și de presiunile asupra celor care pot contribui la înfăptuirea justiției, dreptul comparat subliniind că legislațiile europene au introdus, unele destul de recent, reglementări similare în codurile lor penale. Aici avem în vedere § 160 din codul penal german, art. 464 din codul penal spaniol, art. 377bis din codul penal italian (introdus prin Legea nr. 63 din 1 martie 2001 privind corectitudinea procesuală), art. 434-5, art. 434-8, art. 434-15 din codul penal francez (texte introduse prin Ordonanța nr. 2000-916 din 19 septembrie 2000 în vigoare de la 1 ianuarie 2002) și Capitolul 15 - Secțiunea 9 din codul penal finlandez (introdus prin Legea 563 din 1998).

2.67. Răzbunarea pentru ajutorul dat justiției (art. 273). Prin această nouă reglementare, aflată în strânsă corelare cu infracțiunea de influențare a declarațiilor, se urmărește de asemenea protejarea libertății de voință a persoanelor care sprijină activitatea de înfăptuire a justiției prin sancționarea mai severă a actelor de răzbunare comise prin săvârșirea unor infracțiuni împotriva unei persoane ori a unui membru de familie al acesteia pe motiv că a sesizat organele de urmărire penală, a dat declarații ori a prezentat probe într-o cauză penală, civilă sau în orice altă procedură judiciară.

2.68. Sustragerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri (art. 274). Pornind de la realitățile practicii judiciare infracțiunea de reținere sau distrugere de înscrisuri a suferit unele completări prin adăugarea unor noi modalități normative de comitere a infracțiunii și extinderea obiectului material, în scopul asigurării unei reglementări mai eficiente în ceea ce privește securitatea și integritatea mijloacelor materiale de probă sau înscrisurilor prin a căror sustragere, distrugere, reținere, ascundere sau alterare este împiedicată aflarea adevărului într-o cauză penală, ori a mijloacelor de probă sau a înscrisurilor aflate dintr-un dosar penal. Dispoziții similare conțin art. 434-4 din codul penal francez și art. 189 alin.(1) pct. 2 din codul penal olandez.

În același timp, ținând seama că, în majoritatea covârșitoare a cazurilor, la înscrisurile sau mijloacele de probă dintr-o cauză penală au acces în mod nemijlocit persoane cu atribuții judiciare în realizarea actului de justiție, infracțiunea conține o formă agravată când este comisă de către de un avocat, expert, interpret, polițist, grefier, procuror sau judecător.

2.69. Presiuni asupra justiției (art. 275). Introducerea acestei incriminări are drept principală rațiune asigurarea și protejarea imparțialității și libertății judecătorilor și organelor de urmărire penală în exercitarea atribuțiilor judiciare conferite de lege față de încercările de intimidare sau influențare a acestora.

Faptele incriminate sunt inspirate din realitățile practicii judiciare dar mai ales de frecvența, intensitatea și modul de manifestare a acestor fapte în ultimii ani, constând în încercările de influențare sau intimidare din partea părților sau a reprezentanților acestora, sub forma defăimărilor publice pe durata desfășurării unui proces, obținându-se astfel o atmosferă de natură să vicieze grav imparțialitatea judecătorilor sau procurorilor, atmosferă care poate fie să profite celor ce recurg la asemenea mijloace în cazul obținerii efectului scontat, fie să-i dezavantajeze prin obținerea unei atitudini ostile din partea magistraților.

2.70. Compromiterea intereselor justiției (art. 276). Reglementarea acestei noi infracțiuni urmărește în primul rând creșterea gradului de exigență față de funcționarii care își desfășoară activitatea în domeniul administrării justiției în legătură cu modul de gestionare a unor date și informații pe care le obțin în cursul unui proces penal, care pot influența semnificativ aflarea adevărului ori dreptul la un proces echitabil al persoanei cercetate sau judecate. Practica judiciară a dovedit fără echivoc că reglementările actuale nepenale sunt insuficiente și ineficiente astfel că folosirea mijloacelor penale pentru atingerea scopului urmărit este justificată și apare ca singura soluție viabilă.

Astfel, incriminarea faptei de divulgare, fără drept, de informații confidențiale privind data, timpul, locul, modul sau mijloacele prin care urmează să se administreze o probă în cursul urmăririi penale, de către un funcționar care a luat cunoștință de acestea în virtutea funcției, are drept scop împiedicarea scurgerilor de informații, dar nu orice fel de informații privitoare la urmărirea penală ci doar a aceluia care pot împiedica sau îngreuna administrarea unei probe (de pildă divulgarea identității unui suspect ale cărui mijloace de comunicație sunt interceptate, dezvăluirea unei operațiuni sub acoperire preconizată ori aflată în desfășurare, divulgarea datelor din conținutul unei autorizații de percheziție care nu a fost încă efectuată, dezvăluirea de informații privind data și locul în care urmează să se realizeze o prindere în flagrant etc.).

În același timp, în scopul de a întări garanțiile privind dreptul la un proces echitabil și în special prezumția de nevinovăție, consacrate în art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, a fost incriminată fapta de dezvăluire, fără drept, de mijloace de probă sau de înscrisuri oficiale dintr-o cauză penală înainte de a se dispune o soluție de netrimitere în judecată ori de soluționarea definitivă a cauzei, de către un funcționar care a luat cunoștință de acestea în virtutea funcției. Potrivit Convenției, statele semnatare au, pe lângă obligația negativă de a se abține de la orice încălcare a drepturilor în afara limitelor permise, și obligația pozitivă de a lua măsurile necesare să asigure garantarea acestor drepturi împotriva încălcării lor de către orice altă persoană astfel că încălcarea prezumției de nevinovăție angajează responsabilitatea statului în cazul încălcării oricăreia dintre cele două obligații arătate. Prin această reglementare se urmărește împiedicarea funcționarilor să prezinte public mijloace de probă (declarații de martori, expertize, înregistrări audio-video, procese verbale de redare a conținutului unor convorbiri înregistrate etc.) dintr-un proces penal în curs de desfășurare în scopul de a nu transforma prezumția de nevinovăție într-o prezumție provizorie de vinovăție până la soluționarea cauzei. În plus, aprecierea unei probe, indiferent de conținutul acesteia, poate duce adesea la concluzii eronate atâta timp cât nu este evaluată în raport de întregul probator al dosarului pentru a-i stabili astfel legalitatea, relevanța și forța probatorie (de pildă o interceptare telefonică din conținutul căreia rezultă cu certitudine comiterea unei infracțiuni poate fi declarată nelegală dacă pe parcursul procesului se dovedește că nu a fost autorizată sau că este falsificată; o mărturie care ulterior este dovedită ca fiind mincinoasă etc.) dar odată adusă la cunoștința publicului, o probă aparent incriminatoare, va induce în mod inevitabil ideea de vinovăție, iar uneori aceasta nu mai poate fi schimbată nici măcar prin prezentarea verdictului oficial de nevinovăție constatat de autoritățile judiciare.

Pe de altă parte s-a urmărit ca reglementarea să nu permită ascunderea sub motivarea protejării intereselor justiției a unor manifestări contrare acestor interese comise de autorități, considerent pentru care a fost prevăzută o cauză justificativă potrivit căreia divulgarea ori dezvăluirea de acte sau activități ilegale comise de autorități într-o cauză penală nu intră în sfera ilicitului penal.

Preocuparea pentru protejarea prezumției de nevinovăție prin mijloace penale se observă și în legislațiile occidentale, reglementări similare fiind în art. 226-13 și 434-7-2 din codul penal francez, art. 379bis din codul penal italian, art. 466 din codul penal spaniol, art. 371 din codul penal portughez, art. 293 din codul penal elvețian și Capitolul 20 din codul penal suedez.

2.71. Sfidarea instanței (art. 277). Reprezintă o infracțiune nouă prin care sunt incriminate manifestările jignitoare sau obscene efectuate în timpul unei proceduri ce se desfășoară în fața instanței în scopul de a proteja solemnitatea ședințelor de judecată și respectul datorat autorității judiciare, reglementarea fiind justificată având în vedere renunțarea la incriminarea faptelor de insultă și calomnie. În același timp scopul incriminării este acela de a proteja solemnitatea și buna desfășurare a procedurilor judiciare în fața instanței de judecată și nu neapărat onoarea sau reputația reprezentanților autorității judiciare. Tocmai datorită acestei abordări sunt sancționate manifestările jignitoare îndreptate împotriva oricărei persoane aflate în sala de judecată, indiferent că aceasta participă sau nu la desfășurarea procedurii (de pildă jignirile adresate publicului din sală) ori când acestea sunt adresate judecătorului, procurorului sau avocatului pe durata procedurii. Infracțiunea de sfidare a instanței nu poate fi comisă de către judecătorul care prezidează ori participă la ședința de judecată întrucât acesta are calitatea de subiect pasiv secundar în raport de conținutul faptelor incriminate însă în cazul comiterii unor asemenea fapte de către judecător în timpul procedurii acesta va răspunde pentru săvârșirea infracțiunii de purtare abuzivă.

2.72. Ultrajul judiciar (art. 278). Infracțiunea de ultraj judiciar reprezintă o formă agravată a infracțiunii de ultraj și urmărește protejarea persoanelor cu atribuții judiciare importante în realizarea actului de justiție

împotriva manifestărilor de violență psihică sau fizică pe durata exercitării acestor atribuții. Justificarea incriminării distincte a infracțiunii de ultraj judiciar față de infracțiunea de ultraj constă în aceea că, prin voința legii, judecătorul, procurorul sau avocatul au atribuțiile judiciare cele mai importante, iar de modul de îndeplinire a acestora depinde decisiv buna desfășurare a cursului unui proces și rezultatul acestuia, astfel că asigurarea unei protecții sporite împotriva oricărei forme de violență exercitată asupra lor este, din această perspectivă, justificată. Această distincție este întâlnită și în codul penal italian (art. 341 și art. 343).

2.73. Asistența și reprezentarea neloială (art. 283). Constituie de asemenea o reglementare nouă și urmărește sancționarea fraudelor judiciare provocate cu intenție de persoanele chemate să reprezinte sau să apere interesele unei persoane în cadrul unei proceduri judiciare, comise fie prin înțelegeri oculte cu adversarii celor pe care îi reprezintă în cadrul unei proceduri judiciare. În asemenea cazuri interesele persoanelor reprezentate sunt adesea grav afectate iar uneori ireparabile (de exemplu avocatul care asistă o persoană într-o cauză civilă o induce în eroare comunicându-i că nu poate ataca o hotărâre cu apel deși legea prevedea acest drept, ori îl sfătuiește pe adversarul din proces ce diligențe poate depune pentru a avea câștig de cauză în fața propriului client).

Textul incriminării este inspirat de reglementările similare ale art. 467 din codul penal spaniol, art. 371 din codul penal portughez, art. 380 din codul penal italian și art. § 356 din codul penal german.

2.74. Neexecutarea sancțiunilor penale (art. 287). Această incriminare a fost introdusă pentru a sancționa nerespectarea unei pedepse complementare ori accesorii (de pildă interdicția impusă condamnatului de a se afla în anumite locuri, de a intra în legătură cu anumite persoane etc.) ori a măsurii de siguranță constând în interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție sau de a exercita o profesie, o meserie ori o altă activitate, în măsura în care încălcarea acestor interdicții impuse condamnatului nu constituie o infracțiune mai gravă (spre exemplu ieșirea frauduloasă din țară a condamnatului căruia i s-a interzis exercitarea dreptului de a părăsi acest teritoriu intră sub incidența infracțiunii de trecere frauduloasă a frontierei – art. 260 – întrucât limitele de pedeapsă prevăzute de lege în acest caz sunt mai mari).

Pe de altă parte a fost incriminată sustragerea de la executarea unei măsuri educative privative de libertate (internarea într-un centru educativ sau de detenție) întrucât s-a urmărit stabilirea unui regim sancționator mai blând decât cel pentru infracțiunea de evadare.

În fine, tot în cuprinsul acestei infracțiuni este incriminată neexecutarea pedepselor complementare care pot fi aplicate acelor persoane juridice pe care legea penală le exceptează de la dizolvare ori suspendare (partide politice, persoanele juridice din domeniul presei etc.) pentru că aceasta este singura modalitate prin care respectivele persoane juridice pot fi sancționate pentru neexecutarea obligațiilor menționate mai sus.

TITLUL V - Infracțiuni de corupție și de serviciu

Titlul V „Infracțiuni de corupție și de serviciu” este structurat în trei capitole: primul capitol cuprinde infracțiunile de corupție, al doilea capitol pe cele de serviciu, iar al treilea capitol este consacrat infracțiunilor care aduc atingere intereselor financiare al Comunităților Europene.

2.75. În Capitolul I, la stabilirea conținuturilor infracțiunilor de corupție s-au avut în vedere, pe de o parte, reglementarea acestor fapte în Codul penal în vigoare, iar pe de altă parte, dispozițiile din Legea nr. 78/2000 cu modificările și completările ulterioare, inclusiv cele produse prin Legea nr. 161/2003, fără a fi aduse modificări semnificative de fond.

Luarea de mită, în proiect, este incriminată într-o variantă tip, care are un conținut apropiat de cel din Codul penal în vigoare

Într-un alineat distinct este incriminată luarea de mită când este săvârșită de către o persoană care exercită o profesie de interes public, dar numai în ipoteza comiterii acestei fapte în scopul de a nu îndeplini, a întârzia îndeplinirea unui act privitor la îndatoririle sale legale sau în scopul de a nu face un act contrar acestor îndatoriri. Prin această dispoziție se rezolvă mult controversata problemă dacă notarul public, executorul judecătoresc sau

alte persoane care execută o funcție de interes public, pentru care este necesară o abilitate specială a autorităților publice, poate fi sau nu autor al luării de mită.

Pentru realizarea în condiții mai bune a prevenției generale, în cazul normei de incriminare a luării de mită, s-a prevăzut ca pedeapsă complementară interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică sau de a exercita profesia sau activitatea în executarea căreia a săvârșit fapta.

Infrațiunea de cumpărare de influență a fost adusă în proiect prin preluarea ei din Legea nr. 78/2000, modificată și completată prin Legea nr. 161/2003, la care s-a prevăzut aplicarea obligatorie a pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi. Din aceeași lege a fost preluată și infrațiunea de abuz de funcție, reglementată în art. 292.

În sfârșit, acest capitol cuprinde un text general (art. 294) preluat din Legea nr. 78/2000 modificată și completată, în care se prevede că dispozițiile cuprinse în capitolul „infrațiuni de corupție” se aplică în mod corespunzător faptelor de corupție săvârșite de către funcționarii străini ori în legătură cu activitatea acestora.

De asemenea, ca urmare a ratificării de către România a Protocolului adițional la Convenția penală a Consiliului Europei privind corupția (Legea nr. 260/2004) s-a impus completarea cadrului infrațiunilor de corupție cu o prevedere referitoare la extinderea normelor penale respective în privința faptelor de dare și luare de mită comise de persoanele implicate în soluționarea litigiilor pe cale de arbitraj intern sau internațional (art. 2 - 4 din Protocol).

2.76. Capitolul al II-lea, cuprinde incriminări cu privire la faptele de serviciu, săvârșite fie numai de funcționari, fie de către aceștia și de către persoane fizice care exercită o profesie de interes public. În această subdiviziune a proiectului s-au păstrat toate infrațiunile de serviciu prevăzute în Codul penal în vigoare al căror conținut însă a fost modificat sau completat, dar au fost aduse în cuprinsul acestui capitol și alte infrațiuni prevăzute în unele legi speciale sau în alte subdiviziuni ale Codului penal în vigoare. Nu în ultimul rând, au fost propuse mai multe incriminări noi, menite să ofere soluții unor probleme evidențiate de practica ultimilor ani.

În primul rând, trebuie subliniat că infrațiunile de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, contra intereselor publice și prin îngădirea unor drepturi au fost unificate într-un singur text (art. 297), reglementare ce simplifică modul de aplicare a dispozițiilor legale în materie.

Neglijența în păstrarea informațiilor și-a păstrat conținutul din Codul penal în vigoare cu unele modificări determinate de necesitatea corelării acestui text cu legea specială privind clasificarea informațiilor, dar și cu alte texte care au fost introduse în grupul infrațiunilor de serviciu.

2.77. O altă categorie de infrațiuni de serviciu incluse în Capitolul II al Titlului V al părții speciale a proiectului Codului penal o constituie delapidarea, folosirea abuzivă a funcției în scop sexual, uzurparea funcției, divulgarea informațiilor secrete de stat, divulgarea informațiilor secrete de serviciu sau nepublice, obținerea ilegală de fonduri și deturnarea de fonduri.

Delapidarea, în Codul penal în vigoare face parte din infrațiunile contra patrimoniului, în proiect această faptă a fost adusă acolo unde îi era locul, în grupul infrațiunilor de serviciu pentru că prin comiterea ei, se vătămă, mai întâi relația socială de serviciu și în secundar se afectează patrimoniul unei persoane juridice. Pedepsa închisorii prevăzută în proiect pentru delapidare este mai redusă decât cea existentă în norma de incriminare din Codul penal în vigoare, iar în plus se prevede aplicarea obligatorie a interzicerii exercitării dreptului de a ocupa o funcție publică, cu titlu de pedeapsă complementară. Soluția includerii infrațiunii de delapidare în această categorie este tradițională în dreptul nostru, ea fiind consacrată și de Codul penal din 1936 (art. 236). Aceeași este situația și în alte legislații, cum este cazul art. 432 C. pen. spaniol, art. 314 C. pen. italian, 432-15 C. pen. francez.

Folosirea abuzivă a funcției în scop sexual este o incriminare nouă, creată pornind de la infrațiunea de hărțuire sexuală din reglementarea actuală, cuprinzând atât așa-numita hărțuire verticală, prin abuz de autoritate, cât și ipoteze noi de incriminare. Incriminarea se justifică prin aceea că faptele de acest gen sunt de natură să afecteze îndeplinirea corectă de către funcționarul a atribuțiilor sale de serviciu. Această faptă se deosebește de hărțuirea sexuală din categoria infrațiunilor contra libertății sexuale prin obiectul juridic special și elementul material, deși la ambele fapte subiectul activ nemijlocit poate fi și un funcționar. În redactarea textului au fost avute în vedere și dispozițiile art. 443 C. pen. spaniol.

Uzurparea funcției este o incriminare nouă și se apropie, prin conținut, de uzurparea de calități oficiale, dar prezintă, în raport cu aceasta, deosebiri esențiale care justifică incriminarea. Dacă uzurparea de calități oficiale aduce atingeri autorității de stat, uzurparea funcției, afectează relațiile de serviciu, pentru că autorul este un funcționar care îndeplinește un act ce excede atribuțiilor de serviciu sau continuă să exercite funcția publică dar alta decât cea care implică exercițiul autorității de stat. Pentru incriminări parțial similare, a se vedea art. 432-3 C. pen. francez, art. 347 alin.(2) C. pen. italian, art. 358 lit.c) C. pen portughez.

Divulgarea informațiilor secrete de stat, deși are unele elemente comune cu divulgarea secretului care periclitează securitatea națională (obiectul material, subiectul activ nemijlocit) se deosebește de aceasta din urmă pentru că prin comiterea acțiunii incriminate se afectează interesele sau activitatea unei persoane juridice de drept public, ceea ce justifică incriminarea în grupul infracțiunilor de serviciu.

Divulgarea informațiilor secrete de serviciu sau nepublice constituie o incriminare nouă numai sub aspectul caracterului autonom al reglementării întrucât în privința conținutului aceasta reunește în linii mari actualele reglementări prevăzute în art. 298 (divulgarea secretului economic) și art. 20 din Legea nr. 682/2002 privind protecția martorilor.

Deturnarea de fonduri, în Codul penal în vigoare, face parte din grupul de infracțiuni la regimul stabilit pentru anumite activități economice. În proiect această faptă a fost transferată în Capitolul II al Titlului V întrucât are toate caracteristicile unei infracțiuni de serviciu: autorul este un funcționar, iar prin comiterea acesteia sunt aduse atingeri activității autorităților publice sau instituțiilor publice, prin tulburarea activității normale a acestora.

2.78. Capitolul al III-lea cuprinde infracțiunile prin care se aduce atingere intereselor financiare ale Comunităților Europene. Textele propuse de proiect reiau incriminările în materie introduse în legislația noastră prin dispozițiile Legii nr. 161/2003, incriminări preluate din Convenția privind protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene.

Textele propuse nu conțin modificări de fond, ci doar unele reformulări menite să înlăture câteva imperfecțiuni ale traducerii inițiale a respectivelor texte, regăsite în cuprinsul Legii nr. 161/2003.

TITLUL VI este consacrat **infracțiunilor de fals**, în conținutul său regăsindu-se cu unele modificări și completări incriminările din Titlul VII al codului penal în vigoare.

2.79. În Capitolul I, privind falsificarea de monede și alte valori, au fost separate în două texte distincte prevederile referitoare la falsul de monedă și respectiv falsificarea titlurilor de credit și altor instrumente de plată. Soluția, promovată și de alte legislații, se justifică prin pericolul diferit al celor două fapte, reflectat și în pedepsele asociate acestora.

De asemenea, în cazul infracțiunii de punere în circulație a valorilor falsificate s-a prevăzut explicit că și autorul infracțiunii de falsificare poate fi subiect activ al acestei fapte (nu însă și al faptei de deținere în vederea punerii în circulație sau al celorlalte modalități introduse în text) și, de asemenea, s-a revenit la soluția tradițională în dreptul nostru (art. 389 C. pen din 1936) și consacrată și de alte legislații (art. 442-7 C. pen. francez, art. 242 C. pen. elvețian, art. 386 alin.(2) și 389 alin.(2) C. pen. spaniol, art. 457 C. pen. italian, art. 265 alin.(2) C. pen. portughez), potrivit căreia repunerea în circulație a unei valori falsificate de către o persoană care a primit-o fără să știe inițial acest lucru, constituie infracțiune, dar se sancționează mai puțin sever decât prima punere în circulație.

În cazul infracțiunii de deținere de instrumente în vederea falsificării de valori a fost consacrată o cauză de nepedepsire, incidentă atunci când autorul faptei predă aceste instrumente autorităților sau încunoștințează autoritățile de existența lor, înainte de a se fi trecut la comiterea faptei de falsificare. Dispoziția se impune din considerente de politică penală, fiind în interesul general ca aceste instrumente, fabricate sau deținute, să fie anihilate înainte de a fi fost efectiv folosite în vederea comiterii unei infracțiuni (a se vedea în același sens, art. 271 alin.(3) C. pen. portughez, § 149 alin.(2) C. pen. german, § 240 C. pen. austriac, cu referire la § 239 C. pen. austriac).

De asemenea, pentru a asigura transpunerea în dreptul intern a dispozițiilor Deciziei-cadru nr. 2000/383/JAI a Consiliului Uniunii Europene, privind întărirea, prin sancțiuni penale, a prevenirii falsificării de monedă, textele din acest capitol au fost completate cu noi modalități normative și au fost introdusă o nouă incriminare. Astfel, în cuprinsul infracțiunii de falsificare, a fost inclusă și modalitatea falsificării unei monede deja emise, înainte de punerea efectivă în circulație (art. 5 din Decizia-cadru). Tot astfel, în cazul infracțiunilor de

punere în circulație de monedă falsificată și al deținerii de instrumente în vederea falsificării au fost introduse noi modalități de comitere (art. 3 din Decizia-cadru). În fine, a fost prevăzută o nouă incriminare, *emiterea frauduloasă de monedă*, ce va opera atunci când emiterea s-a făcut chiar prin folosirea instalațiilor sau materialelor în mod legal pentru emitere de monedă, dar fără acordul autorităților competente ori cu încălcarea condițiilor stabilite de acestea. Incriminarea este cerută de art. 4 din Decizia-cadru.

2.80. În *Capitolul al II - lea*, privind falsificarea instrumentelor de autentificare sau de marcarea, textele legale au fost restructurate. Astfel, în art. 321 a rămas incriminată doar falsificarea unor instrumente de marcarea, sigilii sau ștampile de care se folosesc persoanele juridice menționate în art. 175. Dispoziții similare erau prevăzute și de art. 395 al Codului penal din 1936.

Folosirea unei ștampile falsificate aparținând unei alte persoane juridice decât autoritățile publice se va analiza în domeniul infracțiunilor de fals în înscrisuri.

2.81. *Capitolul al III- lea* - falsuri în înscrisuri - cuprinde, la rândul său, o serie de modificări față de legea în vigoare. Astfel, infracțiunea de fals intelectual a fost completată cu o nouă dispoziție, incidentă atunci când fapta nu a fost săvârșită de un funcționar. În acest caz, bineînțeles, nu mai este vorba de un înscris oficial, ci de un înscris sub semnătură privată. Incriminarea se impunea, datorită faptului că, pe baza textelor existente în legea în vigoare, era dificilă încadrarea juridică a unor fapte, devenite din ce în ce mai frecvente, comise în sfera raporturilor comerciale (spre exemplu, facturi care consemnează date neconforme realității). A se vedea în același sens, art. 441-1 C. pen. francez, art. 256 alin.(1) lit.b) C. pen. portughez, art. 392 C. pen. spaniol, art. 251 C. pen. elvețian, § 267 alin. 3 pct. 4 C. pen. german.

O altă incriminare nouă introdusă este falsificarea unei înregistrări tehnice. În condițiile în care în viața socială contemporană tot mai multe documente atestând o anumită împrejurare și care pot produce efecte juridice sunt eliberate automat, fără intervenția nemijlocită a unui funcționar, se impune o protecție penală a veridicității acestor atestări, în condițiile în care falsificarea lor nu poate fi încadrată pe baza textelor existente. Astfel, fie prin intervenții frauduloase asupra aparatelor de măsură sau înregistrare, fie prin folosirea lor frauduloasă, se pot obține atestări neconforme cu realitatea privind viteza cu care circulă un vehicul, concentrația de alcool în aerul expirat, concentrația diferitelor componente în gazele de eșapament, greutatea unui bagaj înregistrat automat într-un aeroport etc. De aceea, textul propus de proiect, similar cu incriminări regăsite și în alte legislații (§ 268 C. pen. german, art. 258 C. pen. portughez), propune incriminarea atât a falsificării unei asemenea înregistrări, cât și a folosirii atestării astfel obținute, această din urmă variantă fiind o normă specială în raport cu uzul de fals.

O altă modificare propusă de proiect privește falsul privind identitatea. Prin noua reglementare s-a tranșat disputa privind necesitatea utilizării unor documente de identitate pentru comiterea acestei infracțiuni, pornindu-se de la premisa că funcționarul în fața căruia autorul se prevalează de o identitate falsă nu trebuie să dea crezare simplilor afirmații ale acestuia, el dispunând de mijloacele necesare identificării persoanei. De asemenea, s-a introdus o diferențiere sub aspectul regimului sancționator între ipoteza recurgerii la o identitate fictivă și cea a utilizării frauduloase a identității aparținând altei persoane, în acest din urmă caz existând riscul angajării unor consecințe juridice în sarcina persoanei respective. A se vedea în dreptul comparat, art. 261 C. pen. portughez, art. 401 C. pen. spaniol, § 273 alin.(1) pct. 2 C. pen. german, cap. 15 § 11 C. pen. suedez.

TITLUL VII reglementează **infracțiunile contra siguranței publice** și este structurat pe 3 capitole.

2.82. *Capitolul I* are ca obiect de reglementare infracțiunile contra siguranței pe căile ferate, cu reținerea, în mare parte, a denumirilor marginale și a conținuturilor existente în Codul penal în vigoare la care, însă, au fost operate unele modificări.

Prima modificare a avut în vedere sistematizarea incriminărilor și îmbunătățirea conținutului unora dintre acestea. În proiect, diferit de Codul penal în vigoare, s-a dat prioritate în reglementare infracțiunilor intenționate săvârșite de angajații căilor ferate în raport cu cele din culpă. Totodată la infracțiunile: neîndeplinirea îndatoririlor de serviciu sau îndeplinirea lor defectuoasă; părăsirea postului și prezența la serviciu sub influența alcoolului sau a altor substanțe; distrugerea sau semnalizarea falsă, în ipoteza în care prin săvârșirea acestora s-a produs o catastrofă de cale ferată, nu mai constituie o variantă agravată, ci se aplică regulile concursului de infracțiuni între aceste fapte și cele privitoare la persoană sau patrimoniu, după caz. Aceasta este și rațiunea pentru care nu s-a mai definit "catastrofa de cale ferată".

A doua modificare vizează transformarea urmării imediate la infracțiunile prevăzute în art. 333 - 336, dintr-o urmărire "de pericol" într-o urmărire de "de rezultat" prin înlocuirea sintagmei "ar fi putut pune în pericol" sau "ar fi putut expune" cu "pune în pericol" sau "se creează un pericol". S-a considerat ca justificată o asemenea modificare pentru a da faptei caracter penal numai dacă a avut un astfel de rezultat.

2.83. Capitolul al II-lea este consacrat reglementării infracțiunii contra circulației pe drumurile publice. La formularea conținuturilor acestor infracțiuni s-au avut în vedere prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002 care în Capitolul VI "Infracțiuni și pedepse" incriminează faptele săvârșite prin încălcarea regimului circulației pe drumurile publice și prevede și pedepsele corespunzătoare. Acestor incriminări, în proiect, li s-au adus mai multe modificări sau completări.

S-au stabilit titlurile marginale la toate infracțiunile la regimul circulației pe drumurile publice; la unele variante tip sau atenuate ale acestor fapte s-a prevăzut pedeapsa amenzii ca pedeapsă alternativă. Conținutul legal al infracțiunilor de conducere a unui vehicul sub influența alcoolului, refuzul sau sustragerea de la recoltarea probelor biologice și consumul de alcool sau alte substanțe după producerea accidentului, au fost îmbunătățite ținând seama și de observațiile Institutului Național de Medicină Legală, cât și de alte modificări determinate, mai ales, de realizarea unor corelări cu alte incriminări cuprinse în proiectul Codului penal.

Ca element de noutate, trebuie menționat că determinarea concentrației de alcool în sânge relevantă pentru reținerea infracțiunii prevăzute la art. 340 se face la momentul prelevării probelor biologice, fără posibilitatea unei recalculări ulterioare.

2.84. Capitolul al III-lea - "Nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare și al materialelor explozive" - este rezervat incriminării faptelor care se săvârșesc prin încălcarea regimului juridic al acestor domenii și care pun în pericol alte valori sociale fundamentale dintre cele mai importante.

Codul penal în vigoare incriminează aceste fapte într-o subdiviziune distinctă dar alături de alte fapte care privesc nerespectarea unor regimuri juridice stabilite de lege. Proiectul, în capitolul pe care îl comentăm, cuprinde infracțiunile la cele trei regimuri (arme, muniții, materiale nucleare, materii explozive) al căror conținut are mai multe elemente de noutate.

Un prim element de noutate se referă la reformularea conținutului infracțiunii de nerespectare a regimului armelor și al munițiilor. Dacă această faptă, în Codul penal în vigoare, este incriminată într-o variantă tip, una asimilată și două agravate și are ca obiect material armele și munițiile așa cum acestea au fost clasificate prin Legea nr. 17/1996, fără să se țină seamă de faptul că regimul armelor și al munițiilor reglementat de Legea nr. 295/2004, dă o altă clasificare armelor și munițiilor (arme și muniții interzise; arme și muniții letale; arme și muniții neletale), în proiect, la stabilirea incriminărilor la regimul armelor și al munițiilor, s-a avut în vedere această nouă reglementare promovată de legea specială în vigoare. De aceea nerespectarea regimului armelor și munițiilor, în varianta tip, propusă în proiect, vizează incriminarea anumitor acțiuni care au ca obiect, arme și muniții letale, mecanisme sau dispozitive ale acestora, iar varianta asimilată presupune nepredarea armei sau munițiilor letale pentru că numai acestea sunt supuse autorizării. În sfârșit, fapta realizează conținutul variantei agravate dacă are ca obiect arme interzise sau muniții, mecanisme ori dispozitive ale acestora.

De asemenea, s-a apreciat că se impune incriminarea, ca o variantă distinctă, a nerespectării regimului armelor și al munițiilor, fapta de sustragere a armelor sau munițiilor letale, pentru că prin săvârșirea acestora se vătămă, în principal, relațiile sociale privitoare la regimul armelor și munițiilor și numai în secundar, pe cele cu caracter patrimonial.

Prin noul conținut al normelor de incriminare a faptelor la regimul armelor și al munițiilor s-a urmărit armonizarea acestora cu Directiva nr. 91/477 C.E.E., Convenția Drepturilor Omului, Convenția Schengen și Convenția Europeană cu privire la controlul achiziționării armelor de foc de către particulari.

Un alt element de noutate privește conținutul infracțiunii "nerespectarea regimului materialelor nucleare sau a altor materii radioactive".

Dacă în conținutul variantei tip cât și al sustragerii sau distrugerii materialelor nucleare sau a altor materii radioactive nu s-au operat modificări, în celelalte variante au avut loc modificări. Au fost aduse într-o variantă distinctă de incriminare împrejurările prin care săvârșirea faptei de nerespectarea regimului materialelor nucleare sau a altor materii radioactive, ori sustragerea sau distrugerea acestora, au avut ca urmărire punerea în pericol a altor persoane sau bunuri, o vătămare corporală a uneia sau a mai multor persoane, iar într-o alta, când faptele au

avut ca urmare moartea uneia sau a mai multor persoane. Aceasta pentru a păstra ierarhia valorilor sociale dând prioritate celor privitoare la integritatea corporală sau viața persoanei.

Faptele prevăzute în art. 279 alin.(6) și (7) din Codul penal în vigoare, nu au mai fost reținute în conținutul art. 349 din proiect pentru că acestea au fost cuprinse deja în conținutul incriminărilor din art. 47 din Legea nr. 111/1996 cu modificările și completările ulterioare, putând constitui fapte de terorism nuclear.

Unele elemente de noutate distingem și la infracțiunea de nerespectare a regimului materiilor explozive în ceea ce privește, pe de o parte, limitele pedepselor, care în proiect sunt mai reduse, iar pe de altă parte, variantele agravate ale acestei infracțiuni au fost mai bine formulate ținând seama de ierarhia valorilor sociale care pot fi vătămate prin săvârșirea acestor fapte.

Faptele prevăzute în alin.(6) și (7) ale art. 280 Cod penal în vigoare nu au mai fost reținute în proiect întrucât acestea pot constitui, când sunt săvârșite în anumite condiții, infracțiuni de terorism.

2.85. Capitolul al IV-lea - "Infracțiuni privitoare la regimul stabilit pentru alte activități reglementate de lege"- include acele fapte care se comit prin încălcarea altor regimuri juridice decât cele la care ne-am referit în capitolele I - III. Unele dintre aceste infracțiuni sunt prevăzute și în Codul penal în vigoare; altele sunt prevăzute în Legea nr. 90/1996 privind protecția muncii, iar camăta constituie o incriminare nouă.

Camăta, sub o formulare nouă, este adusă din nou în sfera ilicitului penal. Codul în vigoare, la adoptare, avea incriminată camăta sub denumirea marginală "specula", constând în fapta de a da bani cu dobândă ca îndeletnicire. Prin Legea nr. 12/1990 această faptă a fost dezincriminată. Se consideră justificată incriminarea cametei întrucât aceasta prezintă pericol specific infracțiunii iar realitatea a demonstrat că prin săvârșirea acestui gen de fapte, ce pot aduce mari venituri, se eludează legislația fiscală dar se pot produce și consecințe, uneori grave, pentru interesele unei persoane.

2.86. Capitolul al V-lea - "Infracțiuni contra sănătății publice". S-a considerat că acest grup de infracțiuni, care în Codul penal în vigoare face parte din Titlul IX "Infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială", să fie aduse în categoria infracțiunilor care vizează siguranța publică, cu păstrarea, în principal, a conținutului acestora însă cu unele modificări.

O primă modificare se referă la fapta de contaminare venerică și transmiterea sindromului imunodeficient dobândit. Dacă această faptă în Codul penal în vigoare este incriminată în același articol, în proiect, se incriminează contaminarea venerică distinct de transmiterea sindromului imunodeficient dobândit. Această soluție este cerută atât în doctrina penală cât și de practica judiciară pentru că trebuie făcută distincția între transmiterea, prin orice mijloace, a sindromului imunodeficient dobândit - SIDA - de către o persoană care știe că suferă de această boală, de transmiterea acestui sindrom, prin orice mijloace, de o altă persoană decât cea care suferă de această boală. Această din urmă împrejurare este mult mai gravă decât prima prin prisma pericolului social evident mai ridicat.

De asemenea, s-a instituit o variantă agravată a faptei de transmitere a sindromului imunodeficient dobândit în oricare din modalitățile normative, dacă s-a produs moartea victimei.

A doua modificare se referă la introducerea, ca o variantă agravată la infracțiunea de falsificare sau substituire de alimente ori alte produse, a faptei de preparare, oferire sau expunere spre vânzare de medicamente falsificate sau substituite care sunt vătămătoare sănătății ori și-au pierdut în tot sau în parte eficiența terapeutică. Această incriminare este justificată de realitatea socială care a scos în evidență, mai ales, oferirea sau expunerea spre vânzarea de medicamente vătămătoare sănătății.

A treia modificare are în vedere incriminarea distinctă a faptei de comercializare de produse alterate, respectiv alimente, băuturi, carne sau produse din carne, medicamente, cunoscând că sunt alterate și vătămătoare sănătății.

De precizat că, în ipoteza în care, prin falsificarea de alimente sau produse ori comercializarea de produse alterate, s-au produs vătămări ori aceste fapte au avut ca urmare moartea unei persoane, s-a adoptat soluția concursului ui de infracțiuni și nu a unor infracțiuni complexe praeterintenționate.

TITLUL VIII este consacrat infracțiunilor privitoare la conviețuirea socială. În conținutul acestui titlu au fost regrupate, în mai multe capitole, incriminări existente în codul penal în vigoare, incriminări care în prezent

se aflau dispersate în diverse legi speciale, dar și incriminări noi, ce vin să răspundă unor necesități evidențiate de practica ultimilor ani.

2.87. Capitolul I cuprinde infracțiunile contra ordinii și liniștii publice.

În privința grupărilor infracționale, proiectul propune renunțarea la paralelismul existent astăzi între textele care incriminează acest gen de fapte (grup infracțional organizat, asociere în vederea săvârșirii de infracțiuni, complot, grupare teroristă) în favoarea instituirii unei incriminări cadru – constituirea unui grup infracțional organizat – cu posibilitatea menținerii ca incriminare distinctă a asociației teroriste, dat fiind specificul acesteia.

În categoria incriminărilor noi din acest capitol, trebuie menționată *încercarea de a determina comiterea unei infracțiuni*, incriminare necesară în condițiile renunțării la reglementarea, în partea generală, a instigării neurmărite de executare. Fiind o ipoteză de excepție, această incriminare nu privește decât faptele grave, sancționate cu pedeapsa detențiunii pe viață sau cu închisoarea mai mare de 10 ani.

Totodată au fost aduse în secțiunea de față textele de incriminare aflate în prezent în legislația specială (Legea nr. 61/1991 și respectiv Legea nr. 60/1991) și care prin obiectul lor juridic se încadrează în această categorie. De asemenea, au fost introduse unele incriminări noi, legate în special de libertatea de întrunire, menite fie să contribuie la respectarea obligației pozitive a statului în privința asigurării condițiilor de exercitare a acestei libertăți – fiind astfel incriminată împiedicarea desfășurării unei adunări publice – fie să protejeze ordinea publică în cazurile de exercitare abuzivă a libertății în cauză (tulburarea ordinii publice prin adunări neautorizate). Incriminări similare conține art. 513-514 C. pen. spaniol, art. 431-3 și urm. C. pen. francez, art. 302-304 C. pen. portughez, art. 260 C. pen. elvețian, § 125-126 C. pen. german, § 284-285 C. pen. austriac, cap. 16 § 4 C. pen. suedez. De asemenea, a fost introdusă ca incriminare distinctă alarmarea falsă, în condițiile multiplicării continue în ultimii ani a numărului acestor fapte, fiind evident că sancțiunile contravenționale sunt insuficiente. Incriminări similare conține art. 306 C. pen. portughez, art. 258 C. pen. elvețian, § 349 C. pen. norvegian, § 145 C. pen. german, cap. 16 § 15 C. pen. suedez.

Prin reglementarea infracțiunii de pornografie infantilă s-a urmărit eliminarea suprapunerilor în reglementare determinate în prezent de existența a trei acte normative care conțin incriminări în materie (Legea nr. 678/2001, Legea nr. 161/2003 și Legea nr. 196/2003). Elementele constitutive ale incriminărilor din aceste texte au fost sintetizate în textul propus de proiect, text care a avut în vedere și dispozițiile Deciziei-cadru a Consiliului Uniunii Europene nr. 2004/68/JAI din 22 decembrie 2003 privind lupta împotriva exploatarea sexuală a copiilor și pedo-pornografiei. Dispoziții similare se regăsesc în art. 197 C. pen. elvețian, art. 189 alin.(1) lit.b) C. pen. spaniol, § 184 alin.(3) C. pen. german, § 207a C. pen. austriac, cap. 16 §10a C. pen. suedez, § 211 alin. final C. pen. norvegian.

Infracțiunea de ultraj contra bunelor moravuri a fost, la rândul ei reformulată, prin separare de infracțiunea de tulburare a ordinii și liniștii publice, inclusă într-un text distinct al acestui capitol. Astfel, infracțiunea de ultraj contra bunelor moravuri urmează a acoperi situațiile de expunere în public a unor imagini ce prezintă o activitate sexuală explicită, dar și cele de comitere în public a unor acte de exhibiționism sau acte sexuale explicite, indiferent de natura acestora (raporturi sexuale, acte sexuale orale sau anale, acte cu caracter zoofil etc.). Dispoziții similare se regăsesc și în alte legislații, ca § 183-183a C. pen. german, § 218-220 C. pen. austriac, cap. 16 § 11 C. pen. suedez, § 376-377 C. pen. norvegian.

2.88. În *Capitolul al II - lea*, consacrat infracțiunilor contra familiei, au fost incluse, în plus față de incriminările existente astăzi, incestul și o incriminare nouă – împiedicarea accesului la învățământul general obligatoriu. Aceasta reprezintă o necesitate, în condițiile creșterii alarmante a ratei abandonului școlar de către elevi de vârstă tot mai mică. Bineînțeles, textul nu vizează situațiile în care acest abandon este determinat de o situație materială precară, caz în care statul trebuie să intervină prin alte mijloace, ci situațiile în care părintele acționează în mod abuziv, retrăgându-l pe minor de la studii sau împiedicându-l să le urmeze, deși ar fi avut toate condițiile pentru aceasta. O reglementare similară, care a inspirat textul propus, se regăsește în § 195 C. pen. austriac.

2.89. *Capitolul al III- lea* cuprinde incriminarea faptelor prin care se aduce atingere libertății cultelor și respectului datorat morților.

Față de textele astăzi în vigoare, incriminările existente au fost completate cu noi ipoteze și au fost incriminate noi fapte a căror comitere a fost semnalată în ultima perioadă. Astfel, s-a prevăzut, ca ipoteză distinctă, obligarea unei persoane, prin violență sau amenințare, la efectuarea unui act interzis de cultul căreia îi aparține (spre exemplu, obligarea unei persoane să consume alimente interzise de religia sa). De asemenea, a fost incriminată distinct fapta de profanare a lăcașurilor și obiectelor de cult. Reglementări similare regăsim și în alte legislații, cum ar fi § 166-167 C. pen. german, § 188-189 C. pen. austriac, art. 522-524 C. pen. spaniol, art. 251-252 C. pen. portughez, art. 261 C. pen. elvețian, § 142 C. pen. norvegian.

În privința infracțiunii de profanare de morminte, au fost separate ipotezele de profanare a unui cadavru de cele referitoare la profanarea unui mormânt sau monument funerar, intensitatea atingerii aduse valorii sociale ocrotite și ecoul social al fetei fiind în mod evident diferite în cele două situații. Reglementările în materie propuse de proiect, sunt asemănătoare celor consacrate de § 190-191 C. pen. austriac, § 167a-168 C. pen. german, art. 225-17 și 225-18 C. pen. francez, art. 526 C. pen. spaniol, art. 254 C. pen. portughez, art. 262 C. pen. elvețian, cap. 16 § 10 C. pen. suedez, § 143 C. pen. norvegian.

TITLUL IX – Infracțiuni electorale

2.90. Titlul IX a fost consacrat infracțiunilor electorale, fapte regăsite în prezent în mai multe legi speciale. Astfel, la ora actuală infracțiuni electorale se regăsesc în Legea nr. 3/2000 privind organizarea referendumului, în Legea nr. 67/2004 privind alegerea autorităților publice locale și în Legea nr. 373/2004 pentru alegerea Camerei deputaților și Senatului. La rândul său, art. 27 din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României face trimitere la textele de incriminare din Legea pentru alegerea Camerei Deputaților și Senatului.

În aceste condiții, s-a considerat preferabilă regruparea infracțiunilor electorale într-un titlu distinct al Codului penal, pentru a asigura o mai mare stabilitate acestor texte dar și pentru a elimina paralelismele existente în prezent în reglementare.

În legislația în vigoare, deși faptele incriminate de diferitele legi sunt în mare măsură similare, s-au strecurat și necorelări sau diferențe în reglementare, care nu își găsesc rațiunea de a exista. Așa de pildă, infracțiunea de împiedicare a liberului exercițiu al drepturilor electorale are, potrivit art. 103 din Legea nr. 67/2004 și o formă agravată, dar în art. 100 din Legea nr. 373/2004 aceasta nu se mai regăsește.

Textele propuse de proiect aduc și o mai bună sistematizare a incriminărilor în această materie, având în vedere obiectul juridic al acestora. În același timp, au fost restructurate unele dintre incriminări, în scopul unei mai corecte individualizări legale. Astfel, în cazul infracțiunii de violare a confidențialității votului au fost create două forme, cu sancțiuni distincte, în considerarea diferenței evidente de pericolozitate între situația în care violarea se face de către un membru al biroului secției de votare ori de către o altă persoană. În prezent ambele variante se regăsesc în cuprinsul aceluiași text de incriminare și atrag aceeași sancțiune.

De asemenea, au fost înlăturate câteva erori de reglementare strecurate în textele din legislația specială. Spre exemplu, art. 102 alin.(3) din Legea nr. 373/2004 prevede sancționarea tentativei în cazul infracțiunii de corupere a alegătorilor, constând în „promisiunea, oferirea sau darea de bani, bunuri ori alte foloase în scopul ...”. Aceasta este însă o infracțiune cu consumare anticipată, astfel încât ea nu este susceptibilă de tentativă.

TITLUL X - Infracțiuni contra securității naționale

2.91. În cazul acestui titlu au fost menținute în linii generale incriminările din actuala reglementare fiind însă operate unele modificări de natură terminologică dar și prin redefinirea conținutului anumitor infracțiuni.

Privitor la modificările de ordin terminologic, s-a renunțat la expresia „siguranță națională” în favoarea celei de „securitate națională”, aceasta din urmă fiind consacrată expres în diferite texte constituționale [art. 31 alin.(3) și art. 119].

Între elementele de noutate aduse de proiect în această materie se află modificarea conținutului infracțiunii de atentat care pune în pericol securitatea națională (art. 396), textul propus sancționând numai atentatul contra vieții unei persoane care deține o funcție de demnitate publică cu pedeapsa detențiunii pe viață sau cu închisoarea de la 15 la 25 de ani.

De asemenea, infracțiunea de acțiuni împotriva ordinii constituționale a fost regândită astfel încât noul său conținut reunește atât infracțiunea de subminare a puterii de stat cât și pe cea de acțiuni împotriva ordinii constituționale din actuala reglementare care, luate separat, în anumite cazuri creează paralelisme nedorite iar în

alte cazuri cele două texte apar ca fiind incomplete. Astfel, o acțiune armată cu manifestări de violență prin care se urmărește schimbarea ordinii constituționale dar care, prin durată, este și de natură să slăbească puterea de stat, va face discutabilă încadrarea acesteia în oricare dintre cele două texte în cauză având în vedere că realizează deopotrivă condițiile ambelor infracțiuni. Pe de altă parte, o acțiune armată fără manifestări de violență prin care se urmărește schimbarea ordinii constituționale, dar prin care nu este slăbită puterea de stat, nu constituie infracțiunea de subminare a puterii de stat întrucât lipsește urmarea cerută de norma de incriminare dar nici infracțiunea de acțiuni împotriva ordinii constituționale pentru că fapta nu a fost comisă prin violență. Prin noua reglementare aceste neajunsuri sunt evitate.

Un alt element de noutate privește introducerea infracțiunii de propagandă pentru război (art. 401) în cadrul infracțiunilor contra securității naționale, renunțându-se la menținerea acesteia în rândul infracțiunilor contra păcii și omenirii din actuala reglementare, întrucât acestea din urmă au fost modificate substanțial prin punerea de acord cu Statutul Curții Penale Internaționale (CPI), ratificat de către România prin Legea nr. 111/2002, în cuprinsul căruia nu este reglementată infracțiunea de propagandă pentru război.

În fine, a fost adusă în codul penal, ca infracțiune contra securității naționale, infracțiunea de constituire de structuri informative ilegale, reglementată în prezent în Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României, pentru a asigura un cadru unitar reglementărilor în această materie ținând seama de legătura evidentă a acestei incriminări cu anumite infracțiuni reglementate în prezentul titlu.

TITLUL XI - Infracțiuni contra capacității de luptă a forțelor armate -, în proiect este structurat pe două capitole.

2.92. Primul capitol cuprinde infracțiunile care pot fi săvârșite numai de militari fără a mai face deosebirea dacă acestea se comit contra ordinii sau disciplinei militare, pe câmpul de luptă ori sunt specifice aviației și marinei militare.

În Capitolul al II-lea sunt incluse infracțiunile care pot fi săvârșite de militari sau de civili.

În stabilirea conținutului normelor de incriminare a faptelor contra capacității de apărare s-a ținut cont de prevederile art. 55 și art. 73 alin.(3) lit. f) din Constituția României revizuită, de cele ale Legii nr. 395/2005 privind suspendarea pe timp de pace a serviciului militar obligatoriu și trecerea la serviciul militar pe bază de voluntariat, cât și de propunerile Ministerului Apărării.

În principiu, s-au păstrat denumirile marginale ale normelor de incriminare a faptelor contra capacității de apărare, precum și conținutul acestora cuprinse în Codul penal în vigoare, dar s-au operat modificări.

Unele infracțiuni, precum sustragerea de la rechiziții militare, neprezentarea la încorporare sau concentrare și sustragerea de la recrutare în timp de pace, nu au mai fost reținute în proiect fie pentru faptul că își găsesc locul în alte incriminări, fie că nu mai constituie infracțiuni datorită noilor reglementări în materia serviciului militar.

De asemenea, în toate textele de incriminare expresia „în timp de război”, a fost înlocuită cu expresia „în timp de război, pe durata stării de asediu sau a stării de urgență”, iar expresia „împotriva dușmanului” cu expresia „împotriva inamicului”.

În conținutul textelor de incriminare a faptelor săvârșite de militari, în proiect, s-au operat mai multe modificări pe care le menționăm în continuare.

„Absența nejustificată”, în proiect, constituie infracțiune dacă este săvârșită de orice militar, dar numai în timp de război, pe durata stării de asediu sau a stării de urgență, nu și în timp de pace, ca în Codul penal în vigoare.

La „încălcarea de consemn”, varianta tip, au fost scoase din sfera ilicitului penal situațiile în care sunt încălcate regulile serviciului de gardă ori cele de însoțire, lăsând să opereze răspunderea disciplinară, însă, va constitui infracțiune dacă s-au încălcat regulile serviciului de intervenție. La varianta agravată a acestei infracțiuni care viza încălcarea de către santinela de la frontieră a consemnului, nu a mai fost reținută ca infracțiune contra capacității de apărare.

La infracțiunea de insubordonare expresiile „de un militar angajat”, și „în fața trupei adunate”, au fost înlocuite cu expresiile „de un soldat sau un gradat voluntar” și „în fața formației adunate”.

Sub denumirea marginală „lovirea superiorului ori a inferiorului” au fost incriminate două fapte prevăzute distinct în Codul penal în vigoare: lovirea superiorului și lovirea inferiorului, dar numai când faptele sunt comise în exercitarea atribuțiilor de serviciu ori pentru acte îndeplinite în legătură cu aceste atribuții.

În cazul infracțiunii de „neluarea măsurilor necesare în operațiunile navale” s-au operat unele modificări, mai ales, în ceea ce privește reformularea textului și înlocuirea termenului „dușman” cu „inamic” și limitele speciale ale pedepsei au fost reduse.

Infracțiunea de „coborâre a pavilionului” își menține conținutul avut în Codul penal în vigoare, dar s-a procedat la reevaluarea pericolului social abstract, renunțându-se la pedeapsa detențiunii pe viață, ca pedeapsă alternativă iar limitele speciale ale pedepsei închisorii au fost reduse.

Textul de incriminare al faptei „Coliziunea” a fost modificat. Dacă în Codul penal în vigoare este incriminată, mai întâi, coliziunea când este săvârșită din culpă și apoi când este comisă cu intenție, în proiect, s-a inversat această ordine pentru a păstra o unitate în privința tehnicii legislative în materie penală și s-a renunțat la modalitatea normativă „dacă fapta a avut alte urmări grave”, considerându-se neclară, prea generală, putând opera, dacă este cazul, regulile concursului de infracțiuni.

„Sustragerea de la serviciul militar în timp de război”, constituie o reglementare nouă prin care este incriminată fapta persoanei care, în timp de război sau pe durata stării de asediu, își provoacă vătămări integrității corporale sau sănătății, simulează o boală sau o infirmitate, folosește înscrisuri false sau orice alte mijloace, în scopul de a se sustrage de la serviciul militar.

De asemenea „sustragerea de la luarea în evidența militară”, potrivit proiectului, constituie o nouă infracțiune în cadrul celor care pot fi comise de civili. Această faptă este pedepsită diferit după cum este comisă în timp de pace sau în timp de război, sau pe durata stării de asediu.

„Neprezentarea la încorporare sau concentrare”, în proiect, are un conținut modificat, mai ales, în cazul variantei tip care constă în „Neprezentarea la încorporare, concentrare sau mobilizare, în timp de război sau pe durata stării de asediu, în termenul prevăzut în ordinul de chemare”. Această infracțiune are și o variantă asimilată care presupune „neprezentarea celui încorporat sau concentrat la unitatea la care a fost repartizat, precum și a celui care, exercitând potrivit legii, serviciul alternativ, nu se prezintă în termen la angajator”.

TITLUL XII reglementează într-o formă complet revizuită, **infracțiunile de genocid, contra umanității și de război.**

2.93. Conform art. 17 din Statutul Curții Penale Internaționale (CPI), jurisdicția Curții este una complementară față de cea a instanțelor naționale ale statelor ce au ratificat Statutul. În consecință, ca urmare a ratificării Statutului de către România prin Legea nr. 111/2002, este necesară alinierea legislației penale române la standardele Statutului CPI, în scopul facilitării exercitării propriei competențe.

Acesta este de altfel, principalul scop al prezentului titlu – asigurarea unei compatibilități depline între prevederile Statutului de la Roma și cele ale noului Cod penal român. Acest imperativ a fost de altfel recunoscut și de alte state ce au ratificat Statutul și care, fie au recurs la modificarea codurilor penale, fie au creat un Cod al infracțiunilor internaționale, așa cum s-a întâmplat în dreptul german (a se vedea *Gesetz zur Einführung des Völkerstrafgesetzbuches (VStG)*, publicat în *Bundesgesetzblatt* nr. 42/29.06.2002). Această din urmă reglementare a servit ca model pentru sistematizarea dispozițiilor din prezentul titlu.

Textele în materie propuse de proiect nu se limitează la o traducere a dispozițiilor Statutului, operându-se, după modelul reglementării germane, unele modificări de fond și formă. Astfel, precizăm că, în plus față de textul Statutului Curții, au fost avute în vedere și alte elemente:

a) încorporarea suplimentară a prevederilor unor acte normative de drept internațional (în special Protocolul Adițional I la Convențiile de la Geneva și a Protocolului II din 1999 la Convenția pentru protecția bunurilor culturale în caz de conflict armat din 1954);

b) raportarea la *Elementele infracțiunilor* (conform art. 9 din Statut), act aprobat de Comisia Preparatorie la data de 30 iunie 2000;

c) raportarea la jurisprudența instanțelor internaționale ulterioară anului 1998, ce nu a putut fi încorporată în Statut.

2.94. Capitolul I cuprinde infracțiunea de genocid și infracțiunile contra umanității, optându-se pentru includerea acestora în același capitol datorită legăturii strânse existente între elementele lor constitutive.

În privința infracțiunii de genocid, în considerarea obligațiilor asumate de România prin ratificarea Convenției cu privire la prevenirea și combaterea genocidului din 9 decembrie 1948, textul propus reia practic, fără modificări de substanță, textul actualului art. 356 C. pen. Modificările propuse vizează doar forma, pentru o

mai bună corelare cu art. 6 din Statutul CPI. Astfel, a fost înlocuită noțiunea de „colectivitate” cu cea de „grup”, preferată în actele normative internaționale recente, și s-a precizat în cazul lit.c) posibilitatea ca distrugerea grupului să fie totală sau parțială. Forma actuală a textului – „(...) de natură să conducă la distrugerea fizică” – este echivocă, putând sugera că doar distrugerea totală determină reținerea infracțiunii.

În plus față de prevederile Statutului, conform proiectului sunt incriminate înțelegerea [alin.(3)] și incitarea [alin.(4)] la săvârșirea infracțiunii de genocid, incriminări cerute de prevederile art. 3 lit.b) și c) din Convenția din 1948.

2.95. Referitor la infracțiunile contra umanității, textul propus reia, într-o formă adaptată, prevederile art. 7 din Statutul CPI, valorificând, astfel, definițiile anterioare promovate de art. 6 lit. c) din Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nuremberg, art. II nr. 1 c) a Legii nr. 10 a Consiliului de Control, de art. 5 lit.c) din Statutul Tribunalului Penal Internațional pentru Orientul Îndepărtat, respectiv mai actualele art. 5 din Statutul Tribunalului Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie și art. 3 din Statutul Tribunalului Penal Internațional pentru Ruanda.

Infracțiunile contra umanității formează un grup distinct de acte infracționale, ce pot fi comise atât în timp de pace, cât și de război. În cadrul textului, au fost sistematizate – după modelul german – 12 modalități normative. Urmând același model, s-a renunțat la definirea termenilor în finalul articolului, fără a aduce astfel atingere principiului *lex certa*, noțiunile fiind explicate în mod suficient în cadrul fiecărei secțiuni.

Față de forma art. 8 din Statut, s-a renunțat la precizarea ca faptele să fie comise „(...) în cunoștință de acest atac”. Necesitatea ca atacul să fie lansat contra unei populații civile implică automat existența cel puțin a intenției eventuale, făcând, astfel, inutilă ultima teză care relua doar aceasta. Mai mult, dacă este necesar să existe o intenție directă în privința inițierii atacului, este în schimb suficientă intenția eventuală în raport de integrarea actelor ulterioare în atacul în curs de desfășurare.

Cele 12 ipoteze reglementate reiau, fără modificări de fond, prevederile similare din Statut. În ceea ce privește ipoteza de la lit. b) - supunerea unei populații sau părți a acesteia, în scopul de a o distruge în tot sau în parte, la condiții de viață menite să determine distrugerea fizică, totală sau parțială, a acesteia sau *exterminarea* cum este denumită în Statut – ea pare, la o primă analiză, a se suprapune cu conținutul infracțiunii de genocid. Concursul de norme este, însă, doar unul aparent, căci, deși sub aspectul laturii obiective, cele două infracțiuni sunt asemănătoare, conduita incriminată în ipoteza genocidului, privește doar anumite grupuri, individualizate pe baza unor criterii expres prevăzute (rasial, etnic, religios etc.). În schimb, în cazul infracțiunilor contra umanității, grupul sau grupurile vor fi, de regulă, individualizate pe baza unor criterii politice sau sociale.

În cazul lit.d) – *transferul forțat* -, urmând modelul german, nu s-a prevăzut condiția ca transferul să vizeze o populație. Astfel, fapta se va putea reține și în cazul unor persoane individuale, respectându-se astfel *Elementele crimelor*, care prevăd posibilitatea reținerii faptei și chiar în cazul unei singure persoane. În evaluarea faptului dacă persoana în cauză se află legal pe teritoriul respectiv, nu va fi luată în considerare norma de drept intern care contravine regulilor de drept internațional.

În cadrul lit.f), textul este modificat formal față de corespondentul său din Statut, fiind introdusă noțiunea de agresiune sexuală. Aceasta deoarece, în capitolul infracțiunilor privind inviolabilitatea sexuală, alături de viol este reglementată expres și agresiunea sexuală. Nu s-a preluat din textul Statutului sintagma „sclavaj sexual”, ce nu are un sens clar în contextul legislației noastre.

În cadrul lit.g), tot după modelul reglementării germane, a fost inclusă o modalitate de comitere a faptei ce nu se regăsește enumerată expres în Statut, și anume, *vătămarea integrității fizice sau psihice*. Astfel, vor fi evitate controversele legate de a ști dacă distrugerea grupului include și simpla vătămare a indivizilor membri, definiția oferită de Statut (art. 7 par. 2 lit.b) nefiind suficient de explicită.

2.96. *Capitolul al II-lea* conține, în principal, infracțiunile reglementate, sub denumirea „infracțiuni de război”, de art. 8 din Statutul CPI. Au fost însă incluse aici și anumite dispoziții de drept internațional ce decurg din Protocolul Adițional I la Convențiile de la Geneva, respectiv din Protocolul II din 1999 al Convenției pentru protecția proprietății culturale în situații de conflict armat din 1954. În orice caz, dispozițiile suplimentare reprezintă consacrarea legislativă a unor norme din dreptul internațional cutumiar, fiind pe deplin acceptate în practica internațională și în literatura de specialitate.

Față de dispozițiile art. 8 Statutul CPI, capitolul este sistematizat într-o manieră diferită, operându-se cu distincția între infracțiuni de război contra persoanelor (art. 432), contra proprietății și altor drepturi (art. 433), infracțiuni de război contra operațiunilor umanitare și emblemelor (art. 434), utilizare de metode interzise în operațiunile de luptă (art. 435) și respectiv utilizare de mijloace interzise în operațiunile de luptă (art. 436). Avantajul acestei metode de sistematizare este crearea unor texte mai accesibile, atât pe fond – fiind scoasă în evidență valoarea protejată, respectiv conduita incriminată – cât și sub aspectul formei, normele fiind de o întindere mult mai restrânsă. De asemenea, se evită o repetiție inutilă în text a acelor fapte care pot fi comise atât în cadrul unui conflict armat fără caracter internațional, cât și cu caracter internațional și care sunt enumerate în Statut atât la art. 8 par. 2 lit.a), cât și la lit. b) sau c), după caz.

Inspirată de modelul german, metoda de sistematizare aleasă ia în considerare tendința actuală a instanțelor penale internaționale de a pune semnul egalității între infracțiunile de război comise într-un conflict, indiferent dacă are sau nu caracter internațional. Distincția după caracterul conflictului armat este totuși făcută acolo unde ea se dovedește necesară, în sensul că există particularități ale uneia sau alteia dintre categoriile de conflicte menționate.

2.97. Textul referitor la *infracțiunile de război contra persoanelor* cuprinde în alin. 1 în principal acele fapte care sunt prevăzute de art. 3 comun Convențiilor de la Geneva și regăsite în Statut în cadrul art. 8 par. 2 lit. a). În mod firesc, persoana protejată nu mai este acum prizonierul de război sau populația civilă, ci persoana protejată de dreptul internațional umanitar, ce include toate Convențiile de la Geneva, conform alin. 5 lit.a) – c).

Suplimentar față de textul corespondent din Statut – ce face referire doar la experiențe medicale neconsimțite și nemotivate de un tratament medical -, alin.(1) lit.g) detaliază aceste aspecte și adaugă elemente de protecție suplimentară a persoanei și anume: prelevarea de țesuturi sau organe (pct. 2), respectiv supunerea la metode de tratament nerecunoscute medical (pct. 3). Aceste elemente sunt preluate din art. 11 par. 2 lit.b) și c) din Protocolul Adițional nr. I la Convențiile de la Geneva (ratificat de România prin Decretul nr. 224/1990). Deși acesta se referă doar la protecția victimelor conflictelor armate internaționale, în considerarea evoluției dreptului internațional cutumiar, sfera protecției s-a extins și la victimele conflictelor internaționale, fapt recunoscut de prevederile Statutului CPI - art. 8 par. 2 lit.e) pct. (xi).

Corespunzător prevederilor art. 8 par. 2 lit.b) pct. (vi), respectiv art. 85 par. 3 lit.e) din Protocolul Adițional nr. I, în cadrul alin. 2 s-a incriminat expres „rănirea, în cadrul unui conflict armat cu sau fără caracter internațional, a unui membru al forțelor armate inamice sau a unui combatant al părții inamice după ce acesta s-a predat fără condiții, sau care a fost scos din luptă în orice mod”. Protecția oferită este mai largă atât din perspectiva conflictului – nu doar cu caracter internațional cum prevede Statutul CPI – cât și a persoanei, care nu trebuie să se fi predat obligatoriu necondiționat, poate chiar să nu se fi predat, dacă este *scos din luptă*.

În cadrul alin.(4) se face distincția deja amintită în funcție de caracterul internațional al conflictului, existând anumite măsuri care nu își au sensul în cazul unui conflict fără caracter internațional, ca de exemplu întârzierea repatrierii etc.

În cadrul incriminării *infracțiunilor de război contra proprietății și altor drepturi* au fost integrate prevederile art. 8 par. 2 lit. b) pct. (xvi) și (xiii), respectiv lit.e) pct. (v) și (xii) din Statut. Textul de lege are ca obiectiv protecția dreptului de proprietate [alin.(1)], precum și a acțiunilor în justiție [alin.(2)].

Fapta prevăzută de la alin.(2) este posibilă doar în cadrul unui conflict armat cu caracter internațional, vizând resortisanții părții inamice. Intră în aria de aplicare a normei orice măsură sau restricție legală cu caracter discriminatoriu privind exercitarea unui drept în justiție.

Incriminarea *infracțiunilor de război contra operațiunilor umanitare și emblemelor* (art. 444) are ca obiectiv protejarea acestora și asigurarea desfășurării unor astfel de operațiuni cu respectarea Cartei ONU.

Prevederile alin.(1) lit.a) își găsesc corespondent în cuprinsul art. 8 par. 2 lit.b) pct. (iii) și lit.e) pct. (iii) din Statut, ce codifică astfel dreptul internațional cutumiar, precum și voința Consiliului de Securitate, exprimată în numeroase rezoluții (a se vedea, cu titlu de exemplu, Rezoluția nr. 1258/1999). Dacă atacul este îndreptat contra unor obiective militare (determinate astfel potrivit art. 51 - 52 din Protocolul Adițional nr. I), fapta nu se va încadra în dispozițiile prezentului articol.

Poteza declanșării atacului asupra bunurilor enumerate la alin. 1 lit.b) corespunde dispozițiilor art. 8 par. 2 lit. b) pct. (xxiv) și lit. e) pct. (ii) din Statutul CPI.

În cazul faptei de la alin. 2 este incriminată utilizarea fără drept a anumitor embleme (ca de exemplu, semnele distinctive prevăzute de Convențiile de la Geneva), în conformitate cu dispozițiile art. 8 par. 2 lit.b) pct. (vii) din Statut, respectiv art. 85 par. 3 lit.f) din Protocolul Adițional nr. I. Fără recunoașterea și respectarea unanimă a anumitor semne distinctive, operațiunile umanitare și protecția persoanelor care participă la ele ar fi imposibile, motiv pentru care se impune protejarea acestor embleme și sancționarea faptei de a le utiliza fără drept, profitând de „scutul” oferit de ele.

Pentru toate faptele incriminate de acest articol, nu prezintă relevanță faptul că este vorba de un conflict cu sau fără caracter internațional.

Fapta de *utilizare de metode interzise în operațiunile de luptă* reia în alin.(1) – aplicabil în cazul unui conflict cu sau fără caracter internațional – mai multe prevederi ale art. 8 par. 2 din Statut. Astfel, incriminarea de la lit.a) – declanșarea atacului prin mijloace militare contra populației civile sau unor civili care nu participă direct la ostilități – corespunde art. 8 par. 2 lit.b) pct. (i) și lit.e) pct. (i) Statutul CPI, precum și art. 85 par. 3 lit.a) din Protocolul Adițional nr. I. Fapta se va distinge de cea prevăzută la art. 432 alin.(1) lit.a) prin faptul că atacul trebuie declanșat prin *mijloace militare*.

Textul de la lit. b) – corespondent art. 8 par. 2 lit. b) pct. (ii), (v) și (ix), precum și lit. e) pct. (iv) și art. 85 par. 4 lit. d) din Protocolul Adițional nr. I - vizează protecția anumitor bunuri (în special clădiri consacrate cultului religios, învățământului, artei, științei, acțiunilor caritabile, a monumentelor istorice, spitalelor, locurilor unde bolnavii sau răniții sunt adunați, precum și a orașelor, satelor, locuințelor sau clădirilor neapărate ori a zonelor demilitarizate etc.), cuprinzând în sfera sa de aplicare bunurile prevăzute de art. 359 C. pen. din codul în vigoare.

Prevederile de la lit. c) incriminează atacul prin mijloace militare, știindu-se că vor fi provocate pierderi umane în rândul civililor, vădit disproporționate în raport cu avantajul militar previzibil în mod direct. Potrivit Statutului CPI - art. 8 par. 2 lit.b) pct. (iv) și art. 85 par. 3 lit.b) lit.c) din Protocolul Adițional nr. I, protecția vizează doar conflictele cu caracter internațional. Textul propus extinde însă această protecție, dat fiind că atât Curtea Internațională de Justiție (în raportul său despre utilizarea și amenințarea cu utilizarea de arme nucleare, 1996), cât și Tribunalul Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie (decizia *Kupreskic și alții*, IT-95-16-T), au stabilit că dreptul internațional cutumiar nu face distincție între tipul conflictului, protecția fiind necesară în ambele situații.

Conform lit. d) este interzisă utilizarea unei persoane protejate pe post de „scut uman” pentru a asigura apărarea anumitor zone militare, iar potrivit lit. e) se interzice purtarea războiului prin înfometarea deliberată a civililor, privându-i de bunurile indispensabile supraviețuirii, sau împiedicând, cu încălcarea dispozițiilor dreptului internațional umanitar, primirea ajutoarelor destinate acestora. Textul Statutului incriminează aceste fapte doar dacă sunt comise în cadrul unui conflict cu caracter internațional – art. 8 par. 2 lit.b) pct. (xxiii), respectiv pct. (xxv) – dar evoluția și interpretarea dreptului cutumiar internațional justifică acordarea acestei protecții suplimentare și civililor dintr-un conflict fără caracter internațional (în același sens a se vedea reglementarea din dreptul german). Reglementarea propusă are în vedere atât practica Tribunalului Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie (raportat la prevederile lit. d), cât și numeroasele documente adoptate la nivelul ONU care solicită permiterea accesului populației civile la ajutoarele umanitare în conflictele fără caracter internațional (Rezoluția nr. 1265/1999 privind protecția populației civile în timp de conflict armat, precum și situațiile din Sudan, Congo și Afganistan).

Preluând prevederile art. 8 par. 2 lit.b) pct. (xii) și lit. e) pct. (x) din Statut, în cadrul lit.f) este incriminată fapta de a declara sau a ordona că nu va exista îndurare pentru învinși. Față de forma prevăzută de Statut, unica modificare constă în adăugarea în text a verbului *a ordona*. Urmând precizările *Elementelor infracțiunilor*, cât și modelul german, elementele constitutive ale infracțiunii vor fi îndeplinite doar dacă declararea sau ordonarea este realizată de o persoană cu o anumită autoritate, ce are printre atribuțiile sale cele de comandă.

În fine, potrivit lit.g) este incriminată fapta de a ucide sau răni, prin viclenie, un membru al forțelor armate inamice sau un combatant al forțelor inamice, corespondent prevederilor art. 8 par. 2 lit.b) pct. (xxv) și lit.e) pct. (ix) din Statutul CPI. Fapta a fost incriminată încă din 1907, prin prevederile art. 23 al Convenției de la Haga privind regulile și obiceiurile de purtare a războiului.

Potrivit alin.(2) al art. 435, este incriminat atacul desfășurat în condițiile în care se cunoaște că el va cauza mediului înconjurător daune extinse, de durată și grave, care ar fi vădit disproporționate în raport cu ansamblul

avantajul ui militar concret și direct așteptat. Incriminarea vizează doar conflictul armat cu caracter internațional, dreptul internațional cutumiar nefiind încă suficient consolidat pentru a extinde sfera protecției și la alte conflicte.

În cadrul incriminării *utilizării de mijloace interzise în operațiunile de luptă*, la lit.a) se regăsește utilizarea otrăvii sau armelor cu substanțe otrăvitoare. Față de dispozițiile similare ale art. 8 par. 2 lit.b) pct. (xvii) din Statut, interdicția este aplicabilă și conflictelor fără caracter internațional. Aceasta deoarece utilizarea unor astfel de arme constituie o gravă încălcare a dreptului internațional umanitar încă din 1907, momentul apariției Convenției de la Haga privind regulile și obiceiurile de purtare a războiului.

Potrivit lit.b) este interzisă utilizarea de gaze asfixiante, toxice sau asimilate, precum și de orice lichide, materii sau procedee similare. Spre deosebire de prevederile în materie ale Statutului CPI – art. 8 par. 2 lit.b) pct. (xviii) – ce incriminează fapta doar dacă a fost comisă în cadrul unui conflict cu caracter internațional, textul proiectului nu conține această limitare. Extinderea domeniului de incidență al incriminării este justificată atât de numeroasele acte normative existente la nivel internațional (privind interzicerea armelor biologice, chimice etc.) ce incriminează fapta indiferent de caracterul conflictului, cât și de practica Tribunalului Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie, care a decis că interdicția utilizării armelor chimice este aplicabilă conflictelor armate cu sau fără caracter internațional (decizia *Tadic*, IT-94-AR72).

Conform lit.c), este interzisă utilizarea așa-numitelor gloanțe *dum-dum*. Deși art. 8 par. 2 lit.b) pct. (xix) din Statut incriminează doar fapta comisă în cadrul unui conflict armat cu caracter internațional, extinderea incriminării se justifică prin evoluția dreptului internațional cutumiar, fiind general recunoscută interdicția încă din anul 1899 (prin a doua Declarație de la Haga).

2.98. În privința sistemului sancționator prevăzut de proiectul codului penal pentru incriminările din acest titlu, se observă că el este pe deplin compatibil cu prevederile art. 77 din Statut. Potrivit acestui articol atunci când faptele sunt judecate de Curte, se poate aplica o pedeapsă cu închisoarea de cel mult 30 de ani [alin.(1) lit.a)], sau o pedeapsă cu detențiunea pe viață, dacă gravitatea extremă a infracțiunii și situația personală a condamnatului o justifică [alin.(1) lit.b)].

De asemenea, potrivit alin.(2), potrivit Statutului CPI este posibilă și aplicarea cumulativă a unei amenzi, care poate fi stabilită (conform Regulamentului de procedură și de probe, Regula nr. 146), potrivit sistemului zilelor-amendă. Potrivit proiectului, o astfel de aplicare cumulativă a amenzii este posibilă în condițiile art. 62 C. pen. (dacă s-a urmărit un folos patrimonial prin comiterea infracțiunii), iar ziua-amendă este modalitatea de stabilire a acesteia, conform art. 61 C. pen.

3. Alte informații

La elaborarea soluțiilor legislative ale noului Cod penal al României au fost avute în vedere instrumente normative naționale și internaționale, dintre care amintim următoarele:

- Constituția României, republicată;
- Codul penal al României, în vigoare;
- Codul penal francez;
- Codul penal italian;
- Codul penal german;
- Codul penal austriac;
- Codul penal spaniol;
- Codul penal portughez;
- Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- Convenția de la Viena din 1969 pentru dreptul tratatelor.

Secțiunea a 3-a

Impactul socio-economic al proiectului de act normativ

1. Impactul macro-economic

Proiectul nu are un astfel de impact.

2. Impactul asupra mediului de afaceri

Proiectul nu are un astfel de impact.

3. Impactul social

Prin obiectul său de reglementare și caracterul normelor sale, adresându-se tuturor persoanelor care pot fi implicate în raporturi juridice de drept penal substanțial, proiectul are un puternic impact social.

4. Impactul asupra mediului

Proiectul nu are un astfel de impact.

5. Alte informații

Nu este cazul.

Secțiunea a 4-a

Impactul financiar asupra bugetului general consolidat, atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (5 ani)

Pentru a fi puse în aplicare, soluțiile legislative propuse prin proiectul Codului penal trebuie să fie dublate de acțiuni eficiente de ordin administrativ-organizatoric din partea executivului, de natură să permită desfășurarea în condiții optime a procedurilor în fața instanței de judecată, comunicarea eficientă a actelor de procedură și facilitarea accesului cetățenilor la justiție. Impactul măsurilor preconizate prin proiect necesită o abordare globală, bazată pe o analiză aprofundată privind punerea efectivă în aplicare a noilor norme substanțiale, revenind, așa cum este firesc, în sarcina viitoarei legi pentru punerea în aplicare a Codului să prevadă impactul financiar al acestuia.

Secțiunea a 5-a

Efectele proiectului de act normativ asupra legislației în vigoare

1. Proiecte de acte normative suplimentare

Adoptarea proiectului noului Cod penal impune promovarea unei legi pentru punerea în aplicare a acestuia. Legea pentru punerea în aplicare a Codului penal va avea ca obiect de reglementare, în esență, pe de o parte, măsuri de ordin legislativ vizând corelarea, modificarea, completarea și/sau abrogarea dispozițiilor legilor speciale cu incidență în materia dreptului penal substanțial, iar, pe de altă parte, măsuri de ordin financiar, organizatoric, logistic și de asigurare a personalului. De asemenea, legea de aplicare va trebui să fie aceeași și pentru noul Cod de procedură penală, astfel încât aceste două importante acte normative – corelate între ele – să intre în vigoare în același moment.

2. Compatibilitatea proiectului de act normativ cu legislația comunitară în materie

La elaborarea soluțiilor legislative cuprinse în proiectul noului Cod penal, au fost avute în vedere o serie de instrumente juridice comunitare, dintre care amintim următoarele:

- Decizia-cadru 2000/383/JAI a Consiliului din 29 mai 2000 privind consolidarea, prin sancțiuni penale și de altă natură, a protecției împotriva falsificării, cu ocazia introducerii monedei euro, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene seria L nr. 140 din 14 iunie 2000;

- Decizia-cadru 2002/629/JAI a Consiliului din 19 iulie 2002 privind combaterea traficului de persoane, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene seria L nr. 203 din 1 august 2002;

- Decizia-cadru 2004/68/JAI a Consiliului din 22 decembrie 2003 privind combaterea exploatării sexuale a copiilor și a pornografiei infantile, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 13 din 20 ianuarie 2004;

- Decizia-cadru 2003/568/JAI a Consiliului din 22 iulie 2003 privind combaterea corupției în sectorul privat, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 192 din 31 iulie 2003;

- Decizia-cadru 2005/212/JAI a Consiliului din 24 februarie 2005 privind confiscarea produselor, a instrumentelor și a bunurilor având legătură cu infracțiunea, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 68 din 15 martie 2005;

- Decizia-cadru 2005/222/JAI a Consiliului din 24 februarie 2005 privind atacurile împotriva sistemelor informatice, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene seria L nr. 69 din 16 martie 2005;

- Decizia-cadru 2002/475/JAI a Consiliului din 13 iunie 2002 privind combaterea terorismului, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene seria L nr. 164 din 22 iunie 2002;

- Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene.

3. Decizii ale Curții Europene de Justiție și alte documente

Nu este cazul.

4. Evaluarea conformității

Proiectul nu are astfel de implicații.

5. Alte acte normative și/sau documente internaționale din care decurg angajamente

A se vedea secțiunea a 5-a, pct. 2.

Secțiunea a 6-a

Consultările efectuate în vederea elaborării proiectului de act normativ

1. Informații privind procesul de consultare cu organizații neguvernamentale, institute de cercetare și alte organisme implicate

În cadrul procesului de elaborare a proiectului noului cod penal a existat o foarte bună colaborare cu judecătorii și procurorii de la instanțe și parchete, care prin criticile și sugestiile formulate asupra reglementărilor propuse în proiect au influențat semnificativ opțiunea finală în favoarea anumitor soluții prezente în proiect.

Etapa I – primirea și analiza observațiilor și propunerilor formulate în urma afișării proiectului noului Cod penal pe site-ul Ministerului Justiției

În scopul asigurării unor consultări publice cât mai eficiente, proiectul noului Cod penal a fost trimis instanțelor și parchetelor în perioada decembrie 2006 – februarie 2007, fiind primite din partea acestora observații și propuneri pe marginea proiectului.

De asemenea, au fost primite observații asupra proiectului noului Cod penal de la Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române.

Toate observațiile și propunerile primite cu ocazia acestei prime etape a dezbaterii publice au fost centralizate și analizate în cadrul lucrărilor plenului Comisiei pentru elaborarea noului Cod penal, fiind efectuate modificările și completările corespunzătoare pe textul proiectului, în vederea definitivării acestuia.

Forma astfel rezultată a fost din nou adusă la cunoștința publicului prin afișarea proiectului pe site-ul Ministerului Justiției, începând cu data de 2 martie 2007.

Etapa a II-a - întâlniri de lucru cu reprezentanți ai categoriilor profesionale interesate în aplicarea legislației procesual penale, precum și cu instanțele judecătorești

Concomitent cu analiza observațiilor și propunerilor primite în etapa I, în lunile aprilie – septembrie 2007, au avut loc întâlniri cu reprezentanți ai instanțelor și parchetelor din țară, în cadrul cărora au fost discutate anumite aspecte punctuale din proiectul noului Cod penal, rațiunile și argumentele care fundamentează reglementările propuse în Proiect, fiind analizată, totodată, și situația legislației penale în dreptul românesc actual, având în vedere existența, în prezent, a unui Cod penal în vigoare - cel republicat în Monitorul Oficial nr. 65 din 16 aprilie 1997, cu modificările și completările ulterioare, a Legii nr. 301/2004 – noul Cod penal, care are termenul de intrare în vigoare prorogat pentru data de 1 septembrie 2009, precum și proiectul de Cod penal.

Întâlnirile de lucru mai sus amintite au avut loc astfel:

- la București, în data de 26.04.2007, pentru judecătorii și procurorii din raza de competență teritorială a Curților de Apel, respectiv a Parchetelor de pe lângă Curțile de Apel din Brașov, Constanța, Craiova, Ploiești și Pitești;
- la Cluj-Napoca, în perioada 31.05 – 01.06.2007, pentru judecătorii și procurorii din raza de competență teritorială a Curților de Apel, respectiv a Parchetelor de pe lângă Curțile de Apel din Alba Iulia, Cluj, Oradea, Timișoara și Târgu Mureș;
- la Iași, în perioada 07 – 08.06.2007, pentru judecătorii și procurorii din raza de competență teritorială a Curților de Apel, respectiv a Parchetelor de pe lângă Curțile de Apel din Bacău, Galați, Iași și Suceava;
- la București, în perioada 21 – 22.06.2007, pentru judecătorii și procurorii din raza de competență teritorială a Curții de Apel, respectiv a Parchetului de pe lângă Curtea de Apel din București;
- la București, în data de 03.07.2007, pentru judecătorii și procurorii de la Înalta Curte de Casație și Justiție și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, inclusiv D.N.A.;
- la București, în data de 24.09.2007, pentru procurorii de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, inclusiv D.N.A. și pentru reprezentanții Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Copilului (A.N.P.D.C.).

Etapa III – primirea și analiza observațiilor și propunerilor formulate în urma afișării formei modificate a proiectului noului Cod penal pe site-ul Ministerului Justiției

În urma întâlnirilor organizate cu reprezentanții instanțelor și parchetelor menționate, au fost analizate observațiile formulate de către aceștia, astfel încât, în 24 ianuarie 2008 a fost afișată pe site-ul Ministerului Justiției forma modificată a proiectului, în conformitate cu modificările și completările propuse de judecători și procurori.

Ulterior datei de 24 ianuarie 2008 au fost primite și analizate observații de la următoarele instituții ale statului:

- Inspectoratul General al Poliției Române;
- Institutul Național de Medicină Legală „Mina Minovici”;
- Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România;
- Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse, Agenția Națională pentru Protecția Familiei.

2. Fundamentarea alegerii organizațiilor cu care a avut loc consultarea, precum și a modului în care activitatea acestor organizații este legată de obiectul proiectului de act normativ

A se vedea secțiunea a 6-a, pct. 1.

3. Consultările organizate cu autoritățile administrației publice locale, în situația în care proiectul de act normativ are ca obiect activități ale acestor autorități, în condițiile Hotărârii Guvernului nr. 521/2005 privind procedura de consultare a structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale la elaborarea proiectelor de acte normative

Proiectul nu are astfel de implicații.

4. Consultările desfășurate în cadrul consiliilor interministeriale în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr.750/2005 privind constituirea consiliilor interministeriale permanente

5. Informații privind avizarea de către:

Consiliul Legislativ a avizat favorabil proiectul de lege, prin avizul 115/27.02.2009.

6. Alte informații

Secțiunea a 7-a

Activități de informare publică privind elaborarea și implementarea proiectului de act normativ

1. Informarea societății civile cu privire la necesitatea elaborării proiectului de act normativ

A se vedea secțiunea a 6-a pct. 1.

2. Informarea societății civile cu privire la eventualul impact asupra mediului în urma implementării proiectului de act normativ, precum și efectele asupra sănătății și securității cetățenilor sau diversității biologice

Proiectul nu are astfel de implicații.

Secțiunea a 8-a

Măsuri de implementare

1. Măsuri de punere în aplicare a proiectului de act normativ de către autoritățile administrației publice centrale și/sau locale – înființarea unor noi organisme sau extinderea competențelor instituțiilor existente

Nu este cazul.

Față de cele prezentate, a fost elaborat proiectul de Lege alăturat, pe care îl supunem Parlamentului spre adoptare, cu procedura de urgență prevăzută de art.76 alin.(3) din Constituția României, republicată .

PRIM-MINISTRU

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'E. Boc', written over a circular official stamp.

EMIL BOC